ClaimZorg Onderzoeksrapport PX-10

Bijlage D01:
Verkregen WOB rapporten Defensie

Ministerie van Defensie

Directie Voorlichting en Communicatie

Bezoekadres:
Spui 32
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 90701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Steller:
mr. K.J. Bregman
Telefoon (070) 318 84 64
Fax (070) 318 65 23
Intern (501) 8 84 64
E-mail:
kj.bregman@mindef.nl

Aan Letselschade Haaglanden
De heer J. de Bruin
Postbus 82018
2508 EA Den Haag

Datum 25 November 2008
Ons kenmerk V2008030017
Onderwerp WOB-verzoek

Geachte heer De Bruin,

Bij brief van 3 oktober 2008 heeft u bij het ministerie van Defensie een verzoek op basis van de Wet openbaarheid van bestuur ingediend. U hebt uw verzoek als volgt geformuleerd: 'inzage in het rapport naar aanleiding van het onderzoek dat in 1980 door de HGKZ (Hoofd Geneeskundige Dienst) is uitgevoerd naar de werking van het kankerverwekkende reinigingsmiddel PX 10 dat niet alleen benzeen maar ook tolueen en xyleen bevat'.
In antwoord op uw verzoek bericht ik u als volgt.
Het door u gevraagde document betreft een nota van de Inspecteur Geneeskundige Dienst der Zeemacht aan de chef van de marinestaf, nr. 22536/797, d.d. 4 december 1980.
Deze nota besluit ik openbaar te maken en treft u als bijlage bij dit besluit aan.

De Minister van Defensie
voor deze,
De secretaris-generaal,

drs. A.H.C. Annink

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan de Commissie advisering bezwaarschriften Defensie (t.a.v. de Directie Juridische Zaken), Postbus 20701, 2500 ES Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

AFSCHRIFT

Defensie

Ministerie van Defensie

Directie Voorlichting en Communicatie

Bezoekadres:
Spui 32
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 90701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Aan

Datum 25 november 2008
Ons kenmerk V/2008030021
Onderwerp WOB-verzoek PX-10

Geachte mevrouw

Bij e-mail van 7 oktober 2008 heeft u bij het ministerie van Defensie een verzoek op basis van de Wet openbaarheid van bestuur ingediend. U verzoekt om de volgende documenten:
1. de nota uit januari 1981 van de chef marinestaf, waarin wordt ingegaan op de gevaren die zijn verbonden aan het gebruik van het benzeenhoudende schoonmaakmiddel PX10, en waarin veiligheidsvoorschriften worden afgekondigd;
2. het rapport van het Hoofd Geneeskundige Dienst over de gevaren verbonden aan het gebruik van PX10, waarnaar in bovengenoemde nota wordt verwezen.
In antwoord op uw verzoek bericht ik u als volgt.
Beide documenten (de nota uit januari 1981 van de Chef van de marinestaf met als onderwerp 'Waterdisplacing fluid PX-10' en de nota van de Inspecteur Geneeskundige Dienst der Zeemacht aan de chef van de marinestaf, nr. 22536/797, d.d. 4 december 1980) besluit ik openbaar te maken en treft u als bijlagen bij dit besluit aan.

De Minister van Defensie
voor deze,
De secretaris-generaal,

drs. A.H.C. Annink

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan de Commissie advisering bezwaarschriften Defensie (t.a.v. de Directie Juridische Zaken), Postbus 20701, 2500 ES Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MARINE

Bijlage

NOTA

aan: de chef van de marinestaf

van: de inspecteur geneeskundige dienst der zeemacht

opsteller :	LTZAR 1	datum :	4 december 1980
doordruk :		nummer :	22536 /797
medezenden :		voorstel-/opdrachtnr.:	
onderwerp :	PX-10	classificatie :	

Hierbij verzoek ik Uw aandacht voor het volgende:

In wapenkamers in gebruik bij de Koninklijke marine wordt frequent gewerkt met wapenolie PX-10. Uit dezerzijds ontvangen rapportages blijkt dat voor het werken met deze wapenolie geen voorzorgsmaatregelen zijn getroffen; hetgeen gelet op de samenstelling niet verantwoord wordt geacht.
Het zij bekend dat PX-10 namelijk onder meer benzeen, tolueen en xyleen bevat, alle stoffen, die tot de groep aromatische koolwaterstoffen behoren en een narcotische werking hebben.

Aan het werken met deze stoffen zijn risico's verbonden. Zo is benzeen een stof, die de werking van de hartspier beïnvloedt en in hoge doseringen (20.000 ppm) kan reeds een blootstelling hieraan van 5 à 10 minuten acuut fataal zijn, terwijl langdurige blootstelling aan ook zeer kleine doseringen eveneens levensgevaarlijk kan zijn.

Behoudens voornoemde gevaren geven genoemde stoffen ook aanleiding tot acuut optredende klachten zoals irritatie van huid en slijmvliezen. Recentelijk hebben enkele officieren-arts melding gemaakt van dergelijke klachten.

Op grond van vorenvermelde gevaren en niet in de laatste plaats daar deze stof een aangetoonde carcinogene werking heeft is voor industriële toepassing het gebruik van benzeen in de burgermaatschappij zelfs verboden.

Naar mijn mening zijn over deze stof zoveel gegevens bekend dat ook in de K.M. de toepassing hiervan in reinigingsmiddelen e.d. ontoelaatbaar moet worden geacht. Het gebruik van middelen, die andere aromatische koolwaterstoffen bevatten dient tot een minimum te worden beperkt en bij het eventuele gebruik van deze stoffen dienen voldoende en adequate voorzorgsmaatregelen te worden getroffen; dit laatste hetzij door het aanbrengen van afzuiginstallaties, hetzij door zorg te dragen voor goede ventilatie, zodat de risico's tot een uiterst minimum worden beperkt.

Bij DMKM ware er aan te dringen het PX-10 te doen vervangen door minder schadelijke middelen doch tenminste adequate maatregelen te treffen voor veilig werken met deze stof. Indien vervanging niet mogelijk zou zijn, moge ik adviseren er zorg voor te doen dragen dat de in de lijst brandbare- en gevaarlijke stoffen genoemde MAC-waarden niet worden overschreden.

Opgemerkt zij dat tijdens het schrijven van deze nota een drietal telegrammen als info werden ontvangen met betrekking tot PX-10. Ik verzoek U deze nota als medische ondersteuning van het gestelde in deze telegrammen (020734 z dec.'80 en 020724 z dec. '80 fm CZMNED) te beschouwen.

indice:

- zie vervolg Nota -

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MARINE

-vervolg **NOTA**

aan:

van:

opsteller :

doordruk :

medezenden :

onderwerp :

datum :

nummer :

voorstel-/opdrachtnr.:

classificatie :

Tot slot ben ik van mening dat ook in dit geval, evenals eerder met otto fuel II, opnieuw de noodzaak blijkt om het "stoffenbeheer" in de K.M. met voortvarendheid nader te structueren en vorm te geven. Gewezen zij hierbij ook op de brief van de voorzitter van de bedrijfsveiligheid K.M. nr. 0204/1000/BV d.d. 10 november 1980, die ik ten volle ondersteun.

DE INSPECTEUR GENEESKUNDIGE DIENST
DER ZEEMACHT

H.S. Bartlema
commandeur-arts

indice.

01-200 27954-609881F

Bezoekadres: Schokkerweg 11
Postadres: Postbus 82018
2508 EA Den Haag
Tel: 070 - 3922715
Fax: 070 - 3922054
E-mail lsb.haaglanden@wxs.nl
Postgiro: 4681511
KvK nr. 27157668

LETSELSCHADE HAAGLANDEN

Ministerie van Defensie
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
T.a.v. mevrouw mr. K.J. Bregman (WOB)
Directie Voorlichting en Communicatie

specialisten in letselschade

Den Haag, 19 februari 2009
Ons kenmerk: PX 10
Uw kenmerk: V2008030017

Geachte mevrouw Bregman,

Ik refereer aan ons telefonisch onderhoud van 19 februari 2009. Letselschade Haaglanden behartigt de belangen van (oud) militairen en nabestaanden die beroepsmatig in aanraking zijn geweest met het schoonmaakmiddel PX 10 en daardoor mogelijk ernstig ziek zijn geworden of daaraan zijn overleden.

Bij brief van 3 oktober 2008 diende ik bij u op basis van de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) een verzoek in voor het verkrijgen van het onderzoeksrapport van 4 december 1980 van het Hoofd Geneeskundige Dienst (HGKZ) en welk rapport u mij bij brief van 25 november 2008 toezond.

Inmiddels is in mijn bezit gekomen een Nota van 5 januari 1981 (zie kopie) van de hand van de Schout bij Nacht de heer J.H. Scheuer, waarin wordt aangedrongen op onmiddellijke actie inzake het zeer verontrustende rapport van 4 december 1980 van de HKGZ voor wat het werken met PX 10 betreft.

In deze nota van 5 januari 1981 van de Schout bij Nacht wordt verwezen naar de Referten 1 t/m 3.

Op basis van de WOB verzoek ik u om toezending van de Referten 1 en 3, ofwel:
- de brief van de commandant van het Korps Mariniers aan de Minister van Defensie d.d. 12 december 1980 (nr. 0075543/0075397)
- het bericht van CZMNED aan MarineDenHaag dtgr. (020734Z dec. 80).

Aangezien ik veronderstel dat deze brieven/berichten door de Minister van Defensie en MarineDen Haag zijn beantwoord, verzoek ik eveneens wederom op basis van de WOB om toezending daarvan.

Voor uw spoedige en welwillende medewerking zeg ik u mede namens cliënten mijn dank toe.

Met vriendelijke groet,

Johannes de Bruin
Directeur Letselschade Haaglanden

Ministerie van Defensie

Bestuursstaf
Directie Voorlichting en Communicatie

Bezoekadres:
Spui 32
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Steller:
mr. K.J. Bregman
Telefoon (070) 318 84 64
Fax (070) 318 84 37
Intern (501) 8 84 64
E-mail:
kj.bregman@mindef.nl

Aan Letselschade Haaglanden
De heer J. de Bruin
Postbus 82018
2508 EA Den Haag

Datum 20 april 2009
Ons kenmerk V/2009006029
Onderwerp WOB-verzoek

Geachte heer De Bruin,

Bij brief van 6 februari 2009 heeft u bij het ministerie van Defensie een verzoek op basis van de Wet openbaarheid van bestuur ingediend.
U verzoekt om de refertes 1 en 3 van een nota van 5 januari 1981 van de plv. chef van de marinestaf inzake het waterdisplacing fluid PX-10.
Het betreft de volgende documenten: de brief van de commandant van het Korps Mariniers aan de minister van Defensie d.d. 12 december 1980 (nr. 0075543/007539) en een bericht van CZMNED aan Marine Den Haag dtgr. 020734Z Dec 80.
In antwoord op uw verzoek bericht ik u als volgt.

De brief van 12 december 1980 (nr. 0075543/007539) besluit ik openbaar te maken en treft u als bijlage bij dit besluit aan.
Het bericht van CZMNED aan Marine Den Haag dtgr. 020734Z Dec 80 is niet meer te achterhalen, de kans is groot dat dit bericht vernietigd is daar deze berichten gewoonlijk niet langer dan een half jaar tot een jaar bewaard worden.

De Minister van Defensie
voor deze,
De secretaris-generaal,

drs. A.H.C. Annink

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan de Commissie advisering bezwaarschriften Defensie (t.a.v. de Directie Juridische Zaken), Postbus 20701, 2500 ES Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

KONINKLIJKE MARINE

Bijlage

KORPS MARINIERS
HOOFDKWARTIER

WESTPLEIN 12-13
TEL. 363700
3016 BM ROTTERDA

AAN

de minister van defensie

SECTIE

Uw kenmerk	Uw brief van	Ons nummer	ROTTERDAM,
		0075543 /0075397	de 10e december 198

Onderwerp: Waterdisplacing fluid PX-10

12 DEC. 1980

Bijlagen:

Met verwijzing naar de gevoegde brieven van de commandant van de Van Braam Houckgeestkazerne nr. 138/C/VBE dd. 21 november 1980 en van de chef medische dienst van genoemde inrichting dd. 13 november 1980, verzoek ik U om zo spoedig mogelijk over te gaan tot afstoting van het wapenreinigingsmiddel PX-10 en invoering van een ander minder gevaarlijk reinigingsmiddel.
De door de commandant zeemacht Nederland per bericht dtg 020714Z voorgestelde veiligheidsmaatregelen komen mij niet afdoende voor.
Door het niet aanwezig zijn van brillen en handschoenen zal het dagelijkse wapenonderhoud voorlopig niet uitvoerbaar zi
Ook het te velde (onder tactische omstandigheden) onderhoud zal niet uitvoerbaar zijn. Alhoewel dit onderhoud veelal in de buitenlucht plaatsvindt acht ik het toch bijzonder ongewenst, zeker daar nog steeds de nadruk gelegd wordt op het dagelijks onderhoud.
Na onderhoud worden de wapens opgeslagen in de wapenkamer e door verdamping zal er immer een concentratie gassen aanwez zijn. Voor wapenkamerpersoneel blijft dit een bijzonder ongezonde situatie.
Het aanbrengen van ventilatie in wapenkamers zal mogelijker wijs eventuele kwaadwilligen de gelegenheid geven om verdov gassen naar binnen te spuiten. Vooral om gezondheidsredenen maar ook uit (be)veiligheidsoverwegingen moge ik U dan ook voorstellen geen ventilatie openingen in wapenkamers te doe

Opst.: .....

Typ.: .....

Coll.: ...../.....

MEN WORDT VERZOCHT BIJ HET ANTWOORD NAUWKEURIG HET NUMMER EN DE DAGTEKENING VAN DE BRIEF TE VERMELDEN, ALSMEDE ÉÉN ONDERWERP PER BRIEF TE BEHANDELEN

MARNS 10A-25000-10-222.8,080.3137.0

aanbrengen, doch zo spoedig mogelijk over te gaan tot aanschaf en verstrekking van een ander reinigingsmiddel.

DE COMMANDANT VAN HET KORPS MARINIERS
voor deze
DE CHEF STAF VAN HET KORPS MARINIERS

NOTA

recteur materieel KM

hef van de marinestaf

datum 5 januari 1981

nummer S. 155.170/154.896

-2-

voorstel-/
opdrachtnr.

Waterdisplacing fluid PX-10

classificatie

Referten: 1. Brief van de commandant van het korps mariniers aan de Minister van Defensie, nr. 0075543/0075397 d.d. 12 december 1980;
2. Nota van de inspecteur geneeskundige dienst der zeemacht aan de chef van de marinestaf, nr. 22536/797, d.d. 4 december 1980;
3. Bericht van CZMNED aan MARINEDENHAAG dtgr. 0207342 Dec 80

Uit de inspectierapporten van CZMNED en uit de in referte genoemde brief, nota en berichten is mij gebleken dat het waterdisplacing fluid PX-10 onder niet acceptabele condities in wapenkamers wordt gebruikt. Ik acht dit temeer onaanvaardbaar omdat het bedoelde PX-10 elementen, zoals benzeen, tolueen en xyleen bevat, die zeer schadelijk en zelfs onherstelbaar kunnen zijn voor de gezondheid van het personeel, dat met deze stof moet werken.

Gelet op het voorgaande verzoek ik U op korte termijn maatregelen te doen nemen, die aan deze uit oogmerk van bedrijfsveiligheid en personeelszorg ongewenste situatie een einde maken.

Ik denk hierbij op de eerste plaats aan het vervangen van PX-10 door een minder gevaarlijke stof of, als dit niet uitvoerbaar is, het gebruik van PX-10 met adequate veiligheidsmaatregelen te begeleiden. Dit laatste is naar mijn mening in een aantal gevallen problematisch vanwege bij voorbeeld de specifieke eisen die aan wapenkamers zijn gesteld en vanwege de omstandigheden, waaronder mariniers hun wapens moeten kunnen reinigen. Ik verzoek U mij omtrent de door U getroffen activiteiten te berichten.

DE CHEF VAN DE MARINESTAF
voor deze
DE PLV. CHEF VAN DE MARINESTAF

J.H. Scheuer
schout-bij-nacht

Ministerie van Defensie

Bestuursstaf
Directie Voorlichting en Communicatie

Bezoekadres:
Spui 32
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Steller:
mr. K.J. Bregman
Telefoon (070) 318 84 64
Fax (070) 318 84 37
Intern (501) 8 84 64
E-mail:
kj.bregman@mindef.nl

Aan Letselschade Haaglanden
T.a.v. J. de Bruin
Postbus 82018
2508 EA Den Haag

Datum 27 JULI 2009
Ons kenmerk V/2009000760
Onderwerp WOB-verzoek PX-10

Geachte heer De Bruin,

Bij brief van 15 juni 2009 heeft u bij het ministerie van Defensie een verzoek op grond van de Wet openbaarheid van bestuur ingediend.
Met verwijzing naar de publicatie PX-10; bulletin 3 van het ministerie van Defensie wenst u te vernemen welke personen welke literatuur hebben bestudeerd bij de totstandkoming van dit bulletin. Daarbij verzoekt u tevens om de onderliggende rapportage voorzien van literatuurvermelding.
In antwoord op uw verzoek bericht ik u als volgt.

Met betrekking tot uw opmerking dat het van belang is te vernemen welke personen welke literatuur hebben bestudeerd, kan ik u aangeven dat hiervan geen apart overzicht bestaat.
De rapportage die ten grondslag ligt aan de publicatie PX-10; bulletin 3, betreft het Intern Onderzoek PX-10 d.d. 14 mei 2009. Dit onderzoek is op 11 juni jl. als bijlage bij de Voortgangsrapportage PX 10 door de staatsecretaris van Defensie aan de Tweede Kamer verstuurd (kenmerk: P/2009007888).
Een overzicht van de voor het interne onderzoek gebruikte literatuur besluit ik openbaar te maken en treft u als bijlage bij dit besluit aan.
De voortgangsrapportage PX-10 en het Intern Onderzoek PX-10 zijn eveneens als bijlagen bij dit besluit gevoegd.

De Minister van Defensie
Voor deze,
De secretaris-generaal,

drs. A.H.C. Annink

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan de Commissie advisering bezwaarschriften Defensie (t.a.v. de Directie Juridische Zaken), Postbus 20701, 2500 ES Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

Commando DienstenCentra
Ministerie van Defensie

> Retouradres Postbus 20703 2500 ES Den Haag

Letselschade Haaglanden
T.a.v. de heer J. de Bruin
Postbus 82018
2508 EA Den Haag

Bedrijfsgroep Defensie
Personele Diensten
Juridische Dienstverlening
Sectie Claims

Binckhorstlaan 135
MPC 58 L
Postbus 20703
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl/cdc

Contactpersoon
mr. T.S.C. Mast
Senior Behandelaar
Letselschadeclaims

T 070 339 71 10
MDTN *06 580 7110
F 070 339 79 85
tsc.mast@mindef.nl

Onze referentie
CDC./DPD/JDV/11/20258

Uw referentie
JB PX10

Bij beantwoording datum, onze referentie en onderwerp vermelden.

Datum 16 MEI 2011
Onderwerp PX-10 zaken (2010-03227, etc.)

Geachte heer De Bruin,

Middels deze brief informeer ik u over de resultaten van het eerste deelonderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), dat inmiddels is afgerond. Dit onderzoek was, zoals eerder aangegeven, gericht op het onderzoeken van de risico's van werken met PX-10 en het beoordelen van het interne rapport van het Ministerie van Defensie uit mei 2009.

Het RIVM concludeert in haar rapport dat het onderzoek van het Ministerie van Defensie naar behoren is uitgevoerd. Wel is het benzeengehalte van PX-10 volgens het RIVM ongeveer een factor tien lager dan in het rapport is aangenomen. Voorts heeft het RIVM vastgesteld dat na de publicatie van het rapport van het Ministerie van Defensie nieuwe informatie beschikbaar is gekomen met beperkt bewijs dat de blootstelling aan benzeen naast acute myeloide leukemie (AML) ook andere kwaadaardige aandoeningen kan veroorzaken. Het betreft acute lymfatische leukemie (ALL), chronische lymfatische leukemie (CLL), multipel myeloom (MM) en, met een minder sterk verband, non-hodgkin lymfomen (NHL). Ook zijn enkele aanvullende gezondheidsrisico's van de blootstelling aan tolueen en xyleen benoemd.

Deze vaststelling door het RIVM is voor de Minister van Defensie reden om de criteria voor ondersteuning of een tegemoetkoming, zoals door de Staatssecretaris van Defensie in zijn brief van 11 juni 2009 (Kamerstuk 31 700 X, nr. 120) beschreven, uit te breiden.
Naast de aandoeningen acute myeloide leukemie, myeloplastisch syndroom en aplastische anemie, zal nu ook voor de aandoeningen acute lymfatische leukemie, chronische lymfatische leukemie, multipel myeloom en één van de vormen van non Hodgkin lymfoom, te weten folliculair lymfoom, een causaal verband worden aangenomen (indien er sprake is geweest van beroepsmatig werken met benzeenhoudend PX-10). Volledigheidshalve merk ik hierbij op dat andere non hodgkin lymfomen (NHL) buiten de regeling vallen. Reden hiervoor is dat er voor de NHL op basis van de stand van de medische wetenschap slechts in algemene zin een zeer beperkt causaal verband kan worden gevonden. Voor het folliculair lymfoom geldt, ten opzichte van de andere NHL, een sterker causaal verband,

COR 06.000-100059

Bedrijfsgroep Defensie
Personele Diensten
Juridische Dienstverlening
Sectie Claims

Datum 16 MEI 2011
Onze referentie
CDC/DPD/JDV/11/20258

waardoor wij vanuit het oogpunt van ruimhartigheid hebben besloten deze toe te voegen aan de lijst van aandoeningen.

Om in aanmerking te komen voor een financiële tegemoetkoming of ondersteuning moet de (voormalig) Defensiemedewerker uiteraard ook voldoen aan de overige criteria die in de brief van 11 juni 2009 worden genoemd. Deze criteria betreffen risicofunctie, blootstelling aan benzeen en risicoperiode na blootstelling. Het criterium risicofunctie zal ruimhartig worden gehanteerd.

Het tweede deelonderzoek, dat op dit moment wordt gehouden, richt zich op mogelijke blootstelling aan schadelijke stoffen en de mogelijke gezondheidseffecten van de arbeidssituaties waarin personeel met PX-10 heeft gewerkt. Verwacht wordt dat dit onderzoek en het eindrapport halverwege dit jaar worden afgerond.

Voor een nadere toelichting op het bovenstaande verwijs ik u naar bijgevoegde nieuwsbrief 4 en het RIVM-rapport.

Tot slot verzoek ik u (voor zover u dit nog niet heeft gedaan) met het oog op de voortzetting van de behandeling van de PX-10 zaken de relevante medische informatie naar de letselschadebehandelaar van het dienstencentrum JDV/Claims dan wel het ABP te sturen.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Mr. A.J.M. van Daal
Hoofd Sectie Claims

COR 06.000-100059

LETSELSCHADE HAAGLANDEN
CLAIMZORG

Ministerie van Defensie
Kalvermarkt 32
2511 CB Den Haag
T.a.v. de heer mr. A. Eberharter

Den Haag, 11 juni 2013
Ons kenmerk: PX-10
Uw kenmerk:

Betreft: Verzoek om informatie inzake PX-10

Geachte Eberharter,

Ik behartig de belangen van een aantal militairen dan wel hun nabestaanden in de zogeheten PX-10 zaken. Jarenlang werkte de Krijgsmacht met dit wapensreinigingsmiddel dat aromatische koolwaterstofverbindingen (benzeen, tolueen en xyleen) bevatte hetwelk carcinogeen is.

In mijn bezit (zie bijlagen) is de volgende informatie"

- Nota van 4 december 1980 van de Inspecteur Geneeskundige Dienst der Zeemacht, de commandeur arts Barlema

- Nota van 5 januari 1981 van de Chef van de Marinestaf, de schout bij nacht Scheuer

Zowel de commandeur arts Barlema als de schout bij nacht Scheuer dringen er bij de Marinestaf op aan onmiddellijke stopzetting van het wapenreinigingsmiddel PX-10 nu dit een gevaar oplevert voor de gezondheid van het personeel.

Op basis van de Wet Openbaarheid van Bestuur verzoek ik om alle nota's en Arborapporten die over dit onderwerp sinds december 1980 tot heden zijn verstuurd door alle officieren in het veld en beantwoord werden door de Marinestaf, de Defensiestaf respectievelijk de Minister van Defensie respectievelijk de betreffende diensten binnen het Ministerie van Defensie.

Postadres Postbus 82018
2508 EA Den Haag
Bezoekadres Schokkerweg 11
Telefoon 070 - 3922715
E-mail lsb.haaglanden@wxs.nl
Internet letselschadehaaglanden.nl
claimzorg.nl
loonschadeverhaal.nl
Bank 4681511
KvK 27157668

Voorts verzoek ik u wederom op basis van de Wet Openbaarheid van Bestuur om toezending van de "referten" vide de nota van 5 januari 1981 van de schout bij nacht Scheuer, te weten:

- Brief van de commandant van het korps Mariniers aan de Minister van Defensie d.d. 12 december 1980

- Bericht van CZMNED aan Marine Den Haag dtgr. 020734Z dec. 80.

Voorts verzoek ik u wederom op basis van de Wet Openbaarheid van Bestuur om toezending van de rapporten dan wel nota's vide de nota van 4 december 1980 van de commandeur arts Barlema, te weten:

- Rapport otto fuel II inzake het stoffenbeheer

- Brief van de voorzitter van de bedrijfsveiligheid K.M. nr. 0204/1000/BV d.d. 10 november 1980

Voorts wederom op basis van de Wet Openbaarheid van Bestuur verzoek ik om alle Nota's waaruit blijkt de van de Defensiestaf verstrekte opdracht wanneer de vele tonnen PX-10 die binnen de gehele Krijgsmacht werden gebruikt (voor velerlei doeleinden) zijn afgevoerd naar de Dienst der Domeinen (?) in Den Helder, of en hoe dit logistiek is uitgevoerd en welke bestemming de PX-10 uiteindelijk kreeg (vernietiging of verkoop aan particulieren).

Ik zie uw berichten met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Johannes de Bruin,
Letselschade Haaglanden ClaimZorg
debruin@letselschadehaaglanden.nl

Ministerie van Defensie

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

Letselschade Haaglanden
T.a.v. de heer J. de Bruin
Postbus 82018
2508 EA Den Haag

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Bagijnestraat 36
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Contactpersoon
mr. A.G.M. Eberharter

T 070 318 84 64
MDTN *06 501 88464
AGM.Eberharter.01@mindef.nl

Onze referentie
BS2013 025344

Bij beantwoording datum, onze referentie en onderwerp vermelden.

Datum 3 september 2013
Onderwerp Beslissing op uw Wob-verzoek

Geachte heer De Bruin,

Bij brief van 11 juni 2013 heeft u bij mijn ministerie een verzoek ingediend als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur.

U verzoekt om documenten die betrekking hebben op het wapenreinigingsmiddel PX-10. Specifiek verzoekt u om:

- 1. Brief van de commandant van het Korps Mariniers aan de Minister van Defensie d.d. 12 december 1980
- 2. Bericht van CZMNED aan Marine Den Haag dtgr. 020734Z de. 80
- 3. Rapport otte fuel II inzake het stoffenbeheer
- 4. Brief van de VZ Bedrijfsveiligheid KM , nr. 0204/1000/BV d.d. 10 november 1980

Naast deze specifiek genoemde documenten verzoekt u om alle nota's en ARBO rapporten over PX-10 die sinds 1980 zijn verstuurd door officieren in het veld en zijn beantwoord door de Marinestaf, Defensiestaf, of het ministerie van Defensie. Evenzo verzoekt u om alle nota's waaruit blijkt wanneer de aanwezige PX-10 door Defensie is afgevoerd , op welke wijze, en welke bestemming het heeft gekregen.

Naar aanleiding van uw verzoek heeft een zoekslag plaatsgevonden waarbij de documenten zijn aangetroffen die op de volgende pagina worden genoemd. Van de specifiek door u genoemde documenten is enkel het eerstgenoemde document aangetroffen. Ik besluit deze documenten openbaar te maken. In voorkomend geval is de naam van een individuele ambtenaar onleesbaar gemaakt, zulks met een beroep op artikel 10, tweede lid, onder e van de Wob (eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer). Ik ben van oordeel dat de privacy van betrokkenen prevaleert boven het belang van openbaarmaking van hun persoonsgegevens.

Nota KM inzake waterdisplacing fluid PX-10, nr. 0075543, d.d. 12 (10) december 1980
Nota MinDef inzake gebruik van PX-10 bij wapenonderhoud, nr. M359903/351782, d.d. 26-06-1984
Brief KL, nr/ BUC/5893/A, d.d. 29-04-1993
Postbericht MinDef, nr. BVC/58593, d.d. 01-02-1993
Brief KL inzake afvoer reinigingsmiddelen, nr. BUC/58593/b, d.d. 28-05-1993
Verslag vergadering KL m.b.t. wapenreiniger, nr. AU/60494, d.d. 12-11-1993
Nota Defensiestaf inzake Inventarisatie PX-10, nr. S2008027379, d.d. 27-10-2008
Nota DMO inzake Inventarisatie PX-10, nr. 25/PFT/2008032811, d.d. 09-12-2008
Nota Defensiestaf inzake Inventarisatie PX-10, nr. S2008032519, d.d. 15-12-2008

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Datum

Onze referentie
BS2013 025334

Hoogachtend,

De Minister van Defensie
voor deze,
De Secretaris-generaal,

drs. E.S.M. Akerboom

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de Minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan DienstenCentrum Juridische Dienstverlening, Commissie advisering bezwaarschriften Defensie, Postbus 90004, 3509 AA Utrecht. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MARINE

NOTA

Bijlage

aan: de chef van de marinestaf

van: de inspecteur geneeskundige dienst der zeemacht

opsteller : LTZAR 1 | datum : 4 december 1980

doordruk : | nummer : 22536 /797

medezenden : | voorstel-/opdrachtnr.:

onderwerp : PX-10 | classificatie :

Hierbij verzoek ik Uw aandacht voor het volgende:

In wapenkamers in gebruik bij de Koninklijke marine wordt frequent gewerkt met wapenolie PX-10. Uit dezerzijds ontvangen rapportages blijkt dat voor het werken met deze wapenolie geen voorzorgsmaatregelen zijn getroffen; hetgeen gelet op de samenstelling niet verantwoord wordt geacht.
Het zij bekend dat PX-10 namelijk onder meer benzeen, tolueen en xyleen bevat, alle stoffen, die tot de groep aromatische koolwaterstoffen behoren en een narcotische werking hebben.

Aan het werken met deze stoffen zijn risico's verbonden. Zo is benzeen een stof, die de werking van de hartspier beïnvloedt en in hoge doseringen (20.000 ppm) kan reeds een blootstelling hieraan van 5 à 10 minuten acuut fataal zijn, terwijl langdurige blootstelling aan ook zeer kleine doseringen eveneens levensgevaarlijk kan zijn.

Behoudens voornoemde gevaren geven genoemde stoffen ook aanleiding tot acuut optredende klachten zoals irritatie van huid en slijmvliezen. Recentelijk hebben enkele officieren-arts melding gemaakt van dergelijke klachten.

Op grond van vorenvermelde gevaren en niet in de laatste plaats daar deze stof een aangetoonde carcinogene werking heeft is voor industriële toepassing het gebruik van benzeen in de burgermaatschappij zelfs verboden.

Naar mijn mening zijn over deze stof zoveel gegevens bekend dat ook in de K.M. de toepassing hiervan in reinigingsmiddelen e.d. ontoelaatbaar moet worden geacht. Het gebruik van middelen, die andere aromatische koolwaterstoffen bevatten dient tot een minimum te worden beperkt en bij het eventuele gebruik van deze stoffen dienen voldoende en adequate voorzorgsmaatregelen te worden getroffen; dit laatste hetzij door het aanbrengen van afzuiginstallaties, hetzij door zorg te dragen voor goede ventilatie, zodat de risico's tot een uiterst minimum worden beperkt.

Bij DMKM ware er aan te dringen het PX-10 te doen vervangen door minder schadelijke middelen doch tenminste adequate maatregelen te treffen voor veilig werken met deze stof. Indien vervanging niet mogelijk zou zijn, moge ik adviseren er zorg voor te doen dragen dat de in de lijst brandbare- en gevaarlijke stoffen genoemde MAC-waarden niet worden overschreden.

Opgemerkt zij dat tijdens het schrijven van deze nota een drietal telegrammen als info werden ontvangen met betrekking tot PX-10. Ik verzoek U deze nota als medische ondersteuning van het gestelde in deze telegrammen (020734 z dec.'80 en 020724 z dec. '80 fm CZMNED) te beschouwen.

indice:

- zie vervolg Nota -

01-200-28793 - 705897F

MARINE

-vervolg NOTA

aan:

van:

opsteller :

doordruk :

medezenden :

onderwerp :

datum :

nummer :

voorstel-/opdrachtnr.:

classificatie :

Tot slot ben ik van mening dat ook in dit geval, evenals eerder met otto fuel II, opnieuw de noodzaak blijkt om het "stoffenbeheer" in de K.M. met voortvarendheid nader te structueren en vorm te geven. Gewezen zij hierbij ook op de brief van de voorzitter van de bedrijfs-veiligheid K.M. nr. 0204/1000/BV d.d. 10 november 1980, die ik ten volle ondersteun.

DE INSPECTEUR GENEESKUNDIGE DIENST
DER ZEEMACHT

H.S. Bartlema
commandeur-arts

indice:

NOTA

directeur materieel KM

chef van de marinestaf

datum 5 januari 1981

nummer S. 155.170/154.896

-2- voorstel-/ opdrachtnr.

Waterdisplacing fluid PX-10 classificatie

Referten: 1. Brief van de commandant van het korps mariniers aan de Minister van Defensie, nr. 0075543/0075397 d.d. 12 december 1980;
2. Nota van de inspecteur geneeskundige dienst der zeemacht aan de chef van de marinestaf, nr. 225367/797, d.d. 4 december 1980;
3. Bericht van CZMNED aan MARINEDENHAAG dtgr. 020734Z Dec 80

Uit de inspectierapporten van CZMNED en uit de in referte genoemde brief, nota en berichten is mij gebleken dat het waterdisplacing fluid PX-10 onder niet acceptabele condities in wapenkamers wordt gebruikt.
Ik acht dit temeer onaanvaardbaar omdat het bedoelde PX-10 elementen, zoals benzeen, tolueen en xyleen bevat, die zeer schadelijk en zelfs onherstelbaar kunnen zijn voor de gezondheid van het personeel, dat met deze stof moet werken.

Gelet op het voorgaande verzoek ik U op korte termijn maatregelen te doen nemen, die aan deze uit oogmerk van bedrijfsveiligheid en personeelszorg ongewenste situatie een einde maken.

Ik denk hierbij op de eerste plaats aan het vervangen van PX-10 door een minder gevaarlijke stof of, als dit niet uitvoerbaar is, het gebruik van PX-10 met adequate veiligheidsmaatregelen te begeleiden. Dit laatste is naar mijn mening in een aantal gevallen problematisch vanwege bij voorbeeld de specifieke eisen die aan wapenkamers zijn gesteld en vanwege de omstandigheden, waaronder mariniers hun wapens moeten kunnen reinigen. Ik verzoek U mij omtrent de door U getroffen activiteiten te berichten.

DE CHEF VAN DE MARINESTAF
voor deze
DE PLV. CHEF VAN DE MARINESTAF

J.H. Scheuer
schout-bij-nacht

KONINKLIJKE MARINE

KORPS MARINIERS
HOOFDKWARTIER

WESTPLEIN 12-13
TEL. 363700
3016 BM ROTTERD

AAN

de minister van defensie

SECTIE

Uw kenmerk	Uw brief van	Ons nummer	ROTTERDAM,
		0075543 /0075397	de 10e december 19[illegible]

Onderwerp: Waterdisplacing fluid PX-10

12 DEC. 1980

Bijlagen:

Met verwijzing naar de gevoegde brieven van de commandant van de Van Braam Houckgeestkazerne nr. 138/C/VBH dd. 21 november 1980 en van de chef medische dienst van genoemde inrichting dd. 13 november 1980, verzoek ik U om zo spoedig mogelijk over te gaan tot afstoting van het wapenreinigingsmiddel PX-10 en invoering van een ander minder gevaarlijk reinigingsmiddel.
De door de commandant zeemacht Nederland per bericht dtg 020714Z voorgestelde veiligheidsmaatregelen komen mij niet afdoende voor.
Door het niet aanwezig zijn van brillen en handschoenen zal het dagelijkse wapenonderhoud voorlopig niet uitvoerbaar zij
Ook het te velde (onder tactische omstandigheden) onderhoud zal niet uitvoerbaar zijn. Alhoewel dit onderhoud veelal in de buitenlucht plaatsvindt acht ik het toch bijzonder ongewenst, zeker daar nog steeds de nadruk gelegd wordt op het dagelijks onderhoud.
Na onderhoud worden de wapens opgeslagen in de wapenkamer en door verdamping zal er immer een concentratie gassen aanwezi zijn. Voor wapenkamerpersoneel blijft dit een bijzonder ongezonde situatie.
Het aanbrengen van ventilatie in wapenkamers zal mogelijkerwijs eventuele kwaadwilligen de gelegenheid geven om verdove gassen naar binnen te spuiten. Vooral om gezondheidsredenen, maar ook uit (be)veiligheidsoverwegingen moge ik U dan ook voorstellen geen ventilatie openingen in wapenkamers te doen

Opst.: .....

Typ.: .....

Coll.: ...../.....

MEN WORDT VERZOCHT BIJ HET ANTWOORD NAUWKEURIG HET NUMMER EN DE DAGTEKENING VAN DE BRIEF TE VERMELDEN, ALSMEDE ÉÉN ONDERWERP PER BRIEF TE BEHANDELEN

MARNS 10A-25000-10-222.8.080.3137.0

aanbrengen, doch zo spoedig mogelijk over te gaan tot aanschaf
en verstrekking van een ander reinigingsmiddel.

DE COMMANDANT VAN HET KORPS MARINIERS
voor deze
DE CHEF STAF VAN HET KORPS MARINIERS

kolonel der mariniers

G 7530-17-204-9340-40.000-6-122.9.008.5878.0 - 9029GRF

Ministerie van Defensie

Directie Materieel Koninklijke Marine
Afdeling Werktuigbouw

Nota bestemd voor

de chef van de marinestaf

Nummer
M 359903/351782

Datum
26 juni 1984

Onderwerp
Gebruik van PX-10 bij wapenonderhoud.

referte: a. Marstaf agendablad dd. 22-12-1980, nr. 996662.
b. Nota S 155.170/154.896, dd. 5-1-1981.

Hierbij deel ik U het volgende mede.

Het produkt PX-10 blijft bij de KM (evenals bij de KL en KLu) gehandhaafd. Voor de te treffen voorzorgsmaatregelen wordt verwezen naar maralg Ø58/81, dtgr 1611Ø8Z april 81 en maralg 175/83, dtgr Ø511162 sept 83 (zie bijlage 1). Inmiddels is door de KL een artikelveiligheids-informatieblad van PX-10 opgesteld (zie bijlage 2). Dit is voor de KM van toepassing en zal worden opgenomen in de "Lijst van brandbare en gevaarlijke stoffen in gebruik bij de KM".

Inmiddels is er reeds aktie genomen om het gebruik van PX-10 als oplosmiddel te verminderen door wijziging van het te gebruiken conserveermiddel PX-2 in PX-16 (C-642). Een onderzoek naar de toepassingsmogelijkheden van een nieuw ontwikkeld produkt "Breakfree CLP" (reinigende, smerende en conserverende eigenschappen) wordt overigens bij de KM momenteel uitgevoerd.

DE ~~DIRECTEUR~~ MATERIEEL KM
voor deze
DE SOUSCHEF EXPLOITATIE

V.G.M. Rademakers
commandeur E

Bijlagen
2

Opsteller

Toestelnummer

Bijlage 1:

jj005
r 051116z sep 83
fm modnlnavy
to aig 2700
bt
unclas
e i c z2a
maraig 175/83
toepassing en gebruik van waterdisplacing px-10
1. px-10 is bij de km te verkrijgen onder de volgende nsn:
a. h 6850-17-700-2960 (exh 8030-17-700-2966)
b. h 6850-17-700-2989 (exh 8030-17-700-2989)
c. h 6850-17-700-3037 (exh 8030-17-700-3037)
d. h 6850-17-700-3176 (exh 8030-17-700-3176)
2. wijziging van nsn-groepklassenummer 8030 (corrosiewerende middelen) naar 6850 (chemische preparaten) is conform binnen de navo overeengekomen regelingen in verband met duidelijker identificatie van artikelen uitgevoerd door de px-10
3. px-10 wordt binnen de km toegestaan voor gebruik als waterverdrijvend middel en is de opgenomen in het procede tbv het conserveren en deconserveren van wapens

4. px-10 wordt eveneens toegepast als reinigingsmiddel van met name het uitwendige van wapens
5. toepassing van px-10 in gevallen genoemd onder 3 en 4 is toegestaan mits is voldaan aan de volgende voorwaarden:
a. baden gevuld met px-10 moeten na gebruik worden afgesloten
b. baden gevuld met px-10 moeten tijdens gebruik worden opgesteld in een voldoende geventileerde ruimte resp open lucht, of zijn voorzien van afzuigapparatuur
c. het personeel dat omgaat met px-10 moet een goede arbeidshygiene naleven en bij werkzaamheden met px-10 steeds beschermende laarschoenen (nsn z 8415-17-047-6292 resp z 8415-17-047-6293), voorschoot en chemische beschermbril gebruiken
6. commandanten, hoofden van onderhoudsbedrijven en diensthoofden moeten de vorgaande tekst opnemen in de onderboeken commandant aan wal werkinstructies, alsmede op die plaatsen bekend maken waar dit produkt wordt verstrekt of verwerkt
7. deze maraig vervalt op 1 sep 84
bt

opsl 034 israel
aktie 053 100/2 120/24 150+ 170/34 7233/2
info maraigoistr 210 220 230 240 250
plk maratwoslington/3 maratlondnen/3 maratbonn maratparijs
maratlima tpmv

dtg: 051116z sep 83

ALGEMEEN C:03/1

Het is noodzakelijk dat chemische produkten uitsluitend worden gebruikt voor het doel waarvoor zij bestemd zijn en dat de juiste voorzorgsmaatregelen worden genomen.

BELANGRIJKE TELEFOONNUMMERS

Nationaal Vergiftigings Centrum BIV	:	030-7487 030-7422
Bedrijfsarts ter plaatse	:	
Ambulance	:	
Ziekenhuis	:	
DMKL/MVA-7 T/BOSCO	:	070-73101
DMKL4/WO-4	:	070-4693
DHKH/WTB/CH	:	070-163

KENMERKEN

Geelbruin gekleurde vloeistof, die de huid ontvet.
Uitstekend waterverdringende eigenschappen.

TOEPASSING

Corrosieverendmiddel voor voorverpen, die slechts k tijd tegen corroderen beschermd behoeven te worden tijdens onderbrekingen in het fabricage cq herstell proces.

Daarnaast wordt PX-10 in verband met zijn uitstekend verdringende eigenschappen gebruikt als vóór preserv van voorverpen die na het drogen van de PX-10 van e andere meer duurzame preserveerlaag worden voorzien.

MAC-waarde(tgg) :

SAMENSTELLING

Terpentine	:	93%
Minerale olie	:	1%
Additieven	:	6%

Terpentine kan maximaal 20% aromaat bevatten.

FYSISCHE EIGENSCHAPPEN

Vlampunt	:	ca. 38°C
Oplosbaarheid in water	:	nihil
Explosiegrenzen	:	1 - 6 vol % in lucht

	GEVAREN/VERSCHIJNSELEN	PREVENTIE	BLUSSTOFFEN/EERSTE H
BRAND	Brandgevaarlijk. Kan met lucht explosieve mengsels geven.	Geen open vuur, geen vonken en niet roken. Doelmatig ventileren.	Koolzuur, poeder, schuim en
ADEMEN	Duizeligheid, ademnood, misselijkheid.	Doelmatige ventilatie, plaatselijke afzuiging of adembescherming	Frisse lucht, rust.
HUID	Irritatie.	Handschoenen van nitrilrubber, viton of een andere geschikte kunststof.	Verontreinigde kleding uittr Wassen met water en zeep.
OGEN	Roodheid, branderig gevoel.	Veiligheidsbril.	15 minuten spoelen met wate Bij blijvende irritatie arts raadplegen.
BRKEN	Keelpijn, buikpijn, diarree.	- -	Onmiddellijk naar ziekenhuis vervoeren.

OVERIGE MAATREGELEN

VERPAKKING	Metaal, conform W G S
VERVOER	Voorschrift VCVE 6A AFVOER : VI-BOS-034 (KL)
OPSLAG	Koel, brandveilig, en in een goed geventileerde ruimte.
OPRUIMING	Lekvloeistof opvangen, morsvloeistof opnemen in zand, aarde of met adsorptiemiddel en afvoeren conform VI-BOS-034 (KL).
AANWIJZINGEN DOOR DE ARTS	- Geen braken opwekken. - Maag hevelen na endotracheale intubatie.

ETIKETTERING

VERVOER
VLG/ADR
KLASSE: 3
CIJFER: 3

Boo

BACS : N.V.T.

R : 20

S :

OPMERKINGEN

- Contact met de huid moet worden vermeden.
- Bij vervoer naar arts cq ziekenhuis, deze kaart meegeven.

NET-MINUTE

Directie Materieel

Koninklijke landmacht

Postadres
MPC 16 A
Postbus 90822
2509 LV Den Haag

PTT 070-3164818
MDTN 348-4818
Fax 070-3187441

verzendlijst: K 1 Betaalmeesters

Datum 29 april 1993 Nummer BVC/58593/A

Onderwerp afstoting van de volgende versadigde reinigingsmiddelen via Leto:
6810-17-106-5423 (20 liter)
6850-17-056-4411 (60 liter, reinigingsmiddel)
6850-17-100-3816 (200 liter, reinigingsmiddel)
6850-17-103-9626 (200 liter, ontvetter)

Referte: Contract nr. 884.3779.0468.12

L.S.,

Vanaf 9 maart 1993 draagt de firma Leto zorg voor de afvoer van bovengenoemde reinigingsmiddelen, van alle locaties waar deze middelen gebruikt worden. De onder referte aangeboden betaalbaar gestelde facturen betreffende genoemde reinigingsmiddelen kunnen dan ook door de Betaalmeester worden afgedaan onder contract nr. 884.3779.0468.12.

DE DIRECTEUR MATERIEEL KL
VOOR DEZE
DE MEDEWERKER MILIEU VAN
HET BUREAU TECHNIEK BOSCO
VAN DE AFDELING BVC/PGU

Bezoekadres
Van der Burchlaan 31
Den Haag

NET-MINUTE

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE
POSTBERICHT

Van DMKL/BVC
Sectie BOSCO
Bureau Matverzorging

Aan Verzendlijst 3L1 + 3M4 DMKL

Datum 1-2-1993

i.a.a

Nummer BVC/58[illegible]93

1. In het kader van de vermindering van milieuverontreiniging door chemische stoffen en de verbetering van de arbeidsomstandigheden voor personen die met de betreffende stoffen werken, wordt het artikelenpakket van mijn sectie regelmatig doorgelicht.

2. Zeer actueel is de vermindering van de uitstoot van koolwaterstoffen en het elimineren van aromatische koolwaterstoffen. Als gevolg hiervan zullen de volgende artikelen uitgefaseerd worden:
   - DRY CLEANING SOLVENT, 140°F flash, nsn 6850-17-034-5553 en
   - KOOKPUNTBENZINE, 100/140 (nsn 6810-17-622-0105).

   NB: Genoemde kookpuntbenzine is reeds vervangen door een milieu- en arbovriendelijker produkt doch wordt, om organisatorische redenen, nog steeds onder hetzelfde nsn gevoerd. Houdt echter rekening met een minder snelle werking van dit produkt.

3. De in punt 2 genoemde produkten zullen, indien de huidige voorraden zijn verbruikt, worden vervangen door één produkt, te weten:
   - KOOKPUNTBENZINE, 160/200 (can á 20 liter; nsn 6850-17-106-5423).

4. De werking van het alternatieve produkt als genoemd in punt 3 is in bepaalde gevallen minder snel door de langere verdampingstijd. Ik ben er echter van overtuigd, dat eventuele nadelen niet opwegen tegen de verbeterde milieu- en arbeidsomstandigheden.

5. Na de in punt 2 en 3 bedoelde vervanging mogen bij KL-eenheden, behoudens door mijn sectie goedgekeurde uitzonderingen, alleen nog de volgende algemene reinigingsmiddelen worden toegepast:
   - KOOKPUNTENBENZINE, 160/200, nsn 6850-17-106-5423 voor algemene reiniging/ontvetting
   - REINIGINGSMIDDEL, alifatische koolwaterstoffen, nsn 6850-17-056-4411 (can á 20 liter) en nsn 6850-17-100-3816 (vat á 200 liter) als reinigings-/ontvettingsmiddel in de onderdelenreinigers van het huidige type 'WASKNECHT JUNIOR'- en 'SENIOR').

DE DIRECTEUR MATERIEEL KL
voor deze
Het Hoofd van de Sectie BOSCO van de Afdeling BOSCO/ VOEDING en Cantineverzorging

Luitenant-kolonel

Postberichten dienen met dezelfde spoed te worden behandeld als telegrammen; de inhoud moet beknopt zijn.

NET-MINUTE

Directie Materieel

Koninklijke landmacht

Postadres
MPC 16 A
Postbus 90822
2509 LV Den Haag

PTT 070-3164818
MDTN 848-4818
Fax 070-3167441

verzendlijst: J 1 Controller

Datum 28 MEI 1993 Nummer BUC/s05g3/B

Onderwerp afstoting van de volgende verzadigde reinigingsmiddelen via Leto:
6850-17-056-4411 (60 liter, reinigingsmiddel)
6850-17-100-3815 (200 liter, reinigingsmiddel)
6850-17-103-9626 (200 liter, ontvetter)

Referte: Contract nr. 884.3779.0468.12

L.S.,

Vanaf 9 maart 1993 draagt de firma Leto zorg voor de afvoer van bovengenoemde reinigingsmiddelen, van alle locaties waar deze middelen gebruikt worden. De onder referte aangeboden betaalbaar gestelde facturen betreffende genoemde reinigingsmiddelen kunnen dan ook door de Betaalmeester worden afgedaan onder contract nr. 884.3779.0468.12. Het gaat hier om het begrotingsnummer 1993: U405-46720/BH884.

DE DIRECTEUR MATERIEEL KL
VOOR DEZE
DE MEDEWERKER MILIEU VAN
HET BUREAU TECHNIEK BOSCO
VAN DE AFDELING BVC/PGU

Bezoekadres
Van der Burchlaan 31
Den Haag

NET-MINUTE

Directie Materieel

Koninklijke landmacht

Postadres
MPC 16 A
Postbus 90822
2509 LV Den Haag

PTT 070-3164827
MDTN 546-4827
Fax 070-3167466

zie verzendlijst.

Datum 12 [illegible]-11-1993 Nummer AU/ 60494

Onderwerp Verslag vergadering 20-10-1993 m.b.t. wapenreiniger.

1. Bijgevoegd treft U aan het verslag van de vergadering van de d.d. 20-10-1993 gehouden vergadering bij 760 Vzgco m.b.t. de onderwerpen:

   - A. Aanpassing Wapenreiniger,
   - B. "Nieuwe" reinigingsvloeistoffen en
   - C. Voortgang m.b.t. opslag Bosco-goederen.

2. Hieronder volgen in het kort de uit te voeren akties:

   - Wapenreinigers zullen d.m.v. de RA-procedure door de drie Vzgco's worden gemodificeerd.
   - 750 Vzgco zal de daarvoor benodigde tekeningen aan 760 en 770 Vzgco doen toekomen.
   - De proef met de alternatieve reinigingsvloeistoffen zal worden uitgebreid met een onderzoek naar de gevolgen voor de nu aanwezige onderdelenreinigers.
     Bij deze wordt DMKL/BVC verzocht dit uit te voeren i.o.m. 760 Vzgco.
   - Alle behoeften m.b.t. milieuzaken dienen bij NTC te worden ingediend.
   - Niet-urgente zaken zullen, na accoord van NTC/Milieu, door DMKL/AU worden aangeschaft.

DE DIRECTEUR MATERIEEL
voor deze
HET HOOFD VAN DE AFDELING
ALGEMENE UITRUSTING

[illegible]
kolonel

wmu923

Bezoekadres
Van der Burchlaan 31
Den Haag

Verslag vergadering d.d. 20-10-1993.

Lokatie: 760 Vzgco. Utrecht.

Onderwerpen:

A. Aanpassing Wapenreinigers

B. "Nieuwe" Reinigingsvloeistoffen.

C. Voortgang m.b.t. opslag BOSCO-Goederen.

Aanwezigen:

NLC/G4
NLC/G4

750 Vzgco
750 Vzgco

760 Vzgco
760 Vzgco

770 Vzgco
770 Vzgco

DOKL/PL-C

DMKL/BVC
DMKL/BVC
DMKL/BVC

/z) DMKL/AU

Inleiding:

Deze vergadering is bijeengeroepen i.v.m. een aantal onduidelijkheden over de noodzaak tot het aanpassen van de wapenreiniger.

Tevens is van de gelegenheid gebruik gemaakt om in deze vergadering door de vertegenwoordigers van DMKL/BVC/Bosco de voortgang m.b.t. het onderzoek naar alternatieve reinigingsmiddelen te laten melden.

Als laatste punt van de vergadering is door DMKL/AU aan de vergadering kenbaar gemaakt dat DMKL/AU zich enige zorgen maakt over de gang van zaken m.b.t. de voortgang bij het vaststellen van de aantallen en soorten van de voor de opslag van Bosco-goederen benodigde bedrijfsmiddelen.

Het rapport "eindevaluatie opslagmiddelen voor Bosco-goederen" is medio 1993 aan DOKL aangeboden, daarna is het voor DMKL/AU stil geworden m.b.t. dit onderwerp.

Wel wordt door DMKL/AU geconstateerd dat ondanks de afspraak dat we, m.u.v. urgente zaken, een complete inventarisatie KL-breed zouden houden er toch bepaalde zaken separaat worden aangeboden.

Verslag vergadering:

A. Aanpassing wapenreiniger.

d.d. 11-12-1992 is door een groot aantal van de bij deze vergadering aanwezigen een bezoek gebracht aan de lokatie Oirschot van 750 Vzgco i.v.m. een daar uitgevoerde modificatie aan de wapenreiniger.

E.e.a. was afgesproken in een in het kader van HONS 2 gehouden vergadering van het werkverband Infra m.b.t. de aanpassingen van de wapenonderhoudsruimten en de daarbij behorende Arbo- en milieunormen waarvan de gebruikte wapenreiniger deel uitmaakte.

Tijdens dit bezoek waren een aantal afspraken gemaakt:

- er zouden aanvullende metingen worden verricht,
- er zou een gesprek plaatsvinden tussen DPKL/Arbo en de ArbeidsInspektie.
- de behoefte aan "preserveerinstallaties" zou conform de VI-MGU-024 worden afgedaan,
- er zou worden uitgezocht of de eventuele modificatie door de Vzgco's zelf kon worden uitgevoerd, hiervoor zou men een prijsopgave maken.

Op dat moment werd door de vzgco's voor het depreserveren van de wapens gebruik gemaakt van het door de firma Carberto geleverde reinigingsmiddel CAR 511.
De firma wisselde de vaten telkens om , het bleek dat de nieuwe vaten de geregenereerde oude vloeistof bevatte.
Na die tijd is door DMKL/BVC Bosco overgegaan op niet geregenereerde CAR-511, dezerzijds werd er toen vanuit gegaan dat het "probleem" was opgelost, danwel aanvullende gegevens van DMGZ noodzakelijk waren.

D.d. 06-07-1993 is door BVC/Bosco met een IM aan DMKL verzocht om alsnog tot aanpassing van de wapenreiniger over te gaan omdat een alternatieve reinigingsvloeistof, niet zijnde een alifatische koolwaterstofverbinding, niet op korte termijn zou zijn ingevoerd binnen de KL.
Het reinigen van wapens en wapenonderdelen met water-zeepoplossingen wordt vooralsnog door de produktafdelingen waar de wapens worden gevoerd als niet gewenst beschouwd, tenzij kan worden aangetoond dat dit geen "kwaad" kan.
Dit onderzoek vergt enige tijd.

De noodzaak tot afzuiging bij de wapenreiniger lag in het feit dat de nu gebruikte reinigingsvloeistof een alifatische koolwaterstof verbinding is.
Het rapport van IGDKL (Hr. Otto) gaf aan dat afzuiging wenselijk was.
Ook de geregenereerde CAR-511 is nog steeds een alifatische koolwaterstof verbinding en de vrijkomende dampen kunnen nog steeds het beste worden afgezogen.

Iedere nu aanwezige wapenreiniger heeft een afzuiging met een tweeledig doel, enerzijds (destijds het belangrijkste) het versnellen van het droogproces van de gereinigde wapenonderdelen, en anderzijds een beperkte afzuiging van de bij het reinigen vrijkomende damp.

Bij de gemodificeerde wapenreiniger is de luchtsnelheid, door de Arbo-medewerker van 750 Vzgco gemeten, boven het bad 0,3 m/sec hetgeen voldoende is.
De "droogfunctie" is door de modificatie gedeeltelijk vervallen.

770 Vzgco heeft alternatieve reinigers gekocht bij de firma ES-Supply en daarbij tevens een preserveerinstallatie (oliedompelmachine). Er zijn (nog) geen metingen verricht of deze apparatuur wel aan de eisen voldoet, er zijn echter geen klachten van de gebruiker.

Samenvatting en conclusies:

- Aangezien de in de wapenreiniger gebruikte vloeistof nog steeds een alifatische koolwaterstofverbinding is, en er naar verwachting van BVC niet op korte termijn een veiliger alternatief voor gevonden zal worden zal de wapenreiniger moeten worden aangepast.
- Er zal niet opnieuw met de nu gebruikte vloeistof worden gemeten, er is besloten dat de destijds uitgevoerde metingen maatgevend zijn, de nu gebruikte vloeistof zou "vriendelijker" moeten zijn dus de kans dat de metingen "slechter" zullen zijn is zeer onwaarschijnlijk.
- De Verzorgingscommando's zullen de wapenreinigers zelf aanpassen conform de RA-procedure.
  750 Vzgco zal de andere Vzgco's de tekeningen van de modificatie toesturen.

B. "Nieuwe" Reinigingsvloeistoffen.

DMKL/BVC heeft opdracht gekregen de hoeveelheid alifatische koolwaterstoffen aanzienlijk terug te dringen o.a. i.v.m. milieubelasting.

De wasbenzine en de BSP zijn niet meer onder NSN verkrijgbaar.

DMKL/BVC is nu ongeveer een jaar bezig met praktijkproeven met alternatieve reinigingsmiddelen (water-zeepoplossingen).

Deze zijn bedoeld voor gebruik in de onderdelenreinigers.

De proeven zijn gehouden bij 770 Vzgco en 790 Tankwkpl.
Het beste resultaat wordt bereikt als de vloeistof wordt verwarmd en de vloeistof in beweging blijft. Dit zou andere onderdelenreinigers betekenen, en zeker niet meer voor de huidige prijs.

Dit zou voor het gebruik binnen het Legerkorps een probleem kunnen zijn, men heeft vanuit LLC een behoefte ingediend aan ruim 250 onderdelenreinigers.

Bij 790 zijn redelijk goede resultaten bereikt, het voordeel bij 790 Tankwpl. is dat men beschikt over een UF-installatie waardoor de verwerking en de afvoer van het vervuilde produkt geen probleem is.
Men heeft bij 790 Tankkwpl. diverse soorten produkten gereinigd, hydr. elektr. mech., de elektrische produkten werden na reiniging "gedroogd" in een oven.

770 is minder enthousiast over het alternatieve middel, met name met geverfde onderdelen blijkt de verf er na verloop van tijd af te "branden".

Er wordt binnen DMKL steeds meer getwijfeld aan de noodzaak om sommige onderdelen te reinigen en de mate waarin. Dit zou betekenen normstelling m.b.t. reinigen van onderdelen. (Wie gaat/gaan deze normen opstellen?)

DMKL/AU vraagt zich af wat de consequenties van een water-zeepoplossing zijn op de reeds aangeschafte onderdelenreinigers met name m.b.t. eventuele roestvorming.

Er is ook nog een probleem met het scheiden van het water en de vervuilde zeepoplossing.

DMKL/BVC zal nog verder gaan met het onderzoek en zal o.a. gaan onderzoeken wat de water-zeepoplossing "doet" bij de nu gebruikte onderdelenreiniger, 760 Vzgco heeft nog reinigers in het magazijn staan.
DMKL/AU zal aan BVC een IM sturen met het verzoek dit onderzoek te houden.

Samenvatting en conclusies:

- de proef met alternatieve reinigingsmiddelen is nog niet geheel afgerond.
- er is nog onduidelijkheid over de afvoer.
- er zullen normen moeten komen m.b.t. de noodzaak en de mate van reiniging.
- DMKL/AU zal DMKL/BVC verzoeken de invloed van het nieuwe reinigingsmiddel op de "oude" onderdelenreinigers te onderzoeken .

C. "Voortgang" opslag Bosco goederen.

D.d. 18-02-1992 heeft DOKL/PL-C ingestemd met het houden van een proef m.b.t. de opslag van bedrijfsstoffen en milieuzaken.

In dat onderzoek moest de aard, omvang en samenstelling van de voorraden en de externe milieuvoorschriften worden betrokken.

Daaruit moesten worden kunnen worden afgeleid opslagrichtlijnen waarbij, bij voorkeur een landelijk, beleid moest kunnen worden geformuleerd, waaruit de te nemen maatregelen moesten kunnen worden gehaald.

De ressorts NLC, NTC, COKL, 1LK, DPKL/Arbo, DEBKL, DOKL en DGW&T waren van deze proefnemening op de hoogte en zijn bij het opstellen van de eindevaluatie betrokken geweest.

Het eindrapport is gemaakt door vertegenwoordigers van 1LK, waarbij in de conceptfase al door DMKL/AU middels een brief was aangegeven dat het eindrapport naar mening van DMKL/AU niet voldeed aan de door DOKL gestelde "eisen".

Het uiteindelijke rapport laat veel vragen onbeantwoord en geeft slechts een aantal beproevingsresultaten van de gebruikte middelen weer.

De proef kan als niet geslaagd worden beschouwd.

Officieel is het NTC aangewezen als landelijk coordinator voor milieuzaken, dit gezien de "pet" die de Kazernecommandant als huisbaas van het complex opheeft waardoor hij verantwoordelijk is voor de milieuzaken op het complex en op dit moment als zodanig nog onder verantwoordelijkheid van het NTC valt.
E.e.a. is in de infra vergaderingen HONS2 bekend gesteld.

NTC/Milieu heeft voor het opheffen van echte knelpunten een budget beschikbaar en de overige zaken zouden na het stellen van de normen en de daaruit voortvloeiende inventarisatie, na accoord van NTC worden aangevraagd via het V&U-plan.
DMKL/AU heeft hiervoor geld in de begroting voor 1994 gereserveerd.

Er zijn na de proef in Havelte een aantal andere zaken opgestart, waaronder het proefproject BIMS-KL in Havelte en Dongen.
Er zijn proeven gedaan met grit, absorptiedoeken, opvangbakken etc. en een aantal van die zaken zijn reeds of worden ingevoerd zonder dat daarbij gekekenen is naar de eventuele gevolgen.

Door DMKL/AU is bij DOKL/PL-C de Hr. Heijkers kenbaar gemaakt dat men enige zorg heeft m.b.t. de uit de niet gecoordineerde akties voortkomende behoeften aan bedrijfsmiddelen.

Daarbij heeft DMKL/AU eveneens aangegeven de indruk te hebben dat niet alles goed wordt gecoordineerd.

Dit zou door DOKL bij het NTC/Milieu in de werkgroep MilieuZorg KL worden bekendgesteld.

Samenvatting en conclusies:

- Een aantal van de aanwezigen zijn rechtstreeks betrokken bij de milieu-zaken. Er bleek toch wel enige onduidelijkheid te bestaan over de juiste route m.b.t. behoeften.
- Tijdens de HONS2 infra-vergaderingen is bekend gesteld dat alle Arbo-zaken via de NLC lijn moeten lopen en alle milieuzaken via de NTC lijn.
- De door de Vzgco(s) gedane inventarisatie zal bij het NTC/Milieu moeten worden ingediend, indien NTC accoord zullen de urgente zaken vanuit het budget van NTC worden gerealiseerd.

- De niet urgente zaken zullen voor verwerving naar DMKL/AU worden doorgestuurd.

Rondvraag:

Geen opmerkingen.

760 Vzgco wordt bedankt voor het regelen van de vergaderruimte en de lunch.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstell

Bezoekadres:
Prinses Julianakazerne
Thérèse Schwartzestraat
Postadres:
MPC 58 G
Postbus 90711
2509 LS Den Haag
www.defensie.nl

Steller:

Telefoon (070) 316 73 54
Fax (070) 316 76 56
Intern (546) 6 73 54

Nota

Aan C-LSK
C-ZSK
C-LAS
C-KMar
D-DMO
C-CDC

Afschrift aan

Datum 27 OKT. 2008

Ons kenmerk 5200802737g

Onderwerp Inventarisatie PX-10

PX-10 is sinds de jaren zeventig, en mogelijk al eerder, als wapenreinigingsmiddel in gebruik bij Defensie. PX-10 bevatte tot in de tachtiger jaren de stof benzeen. Benzeen is een kankerverwekken stof en wordt in verband gebracht met het ontstaan van leukemie.

PX-10 werd door personeel van defensie toegepast voor het gereedmaken van wapens voor langdurige opslag (conserveren) en voor het gebruiksgereed maken van wapens na opslag (deconserveren). Ook is PX-10 door militairen van alle krijgsmachtonderdelen gebruikt als reinigingsvloeistof voor wapens. Verder is PX-10 gebruikt bij het reinigen van gasturbines aan boord van marineschepen en zware motoren. Vanuit het op 13 oktober 2008 ingestelde informatiepunt PX- komen signalen dat er ook sprake was van oneigenlijke toepassingen.

Om groepen personeel te inventariseren die door veelvuldige aanraking met PX-10 een verhoogd risico lopen en om meer inzicht te verkrijgen in de omvang van de blootstelling aan PX-10, de wijze van gebruik en de mogelijk te nemen maatregelen, verzoek ik u het volgende aan te geven:

- Specificeer de kazernes en de werkplaatsen waar PX-10 werd gebruikt;
- Geef daarbij aan voor welke toepassingen en in welke periode PX-10 werd gebruikt;
- Geef aan welke voorzorgsmaatregelen daarbij in de loop der tijd voorgeschreven waren en hoe op de naleving daarvan werd toegezien;
- Definieer groepen personeel die veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking zijn gewee en/of gewerkt hebben met PX-10;
- Ga na of er nog historische documentatie (bijvoorbeeld instructies) over het gebruik van PX- beschikbaar is.

Het verzoek om groepen personeel te inventariseren wil niet zeggen dat er mensen uitgesloten worden. Iedereen kan zich laten registreren bij het ingestelde informatiepunt.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstellin

Datum 27 OKT. 2008
Ons kenmerk 5200827379

Ik verzoek u het overzicht van genoemde gegevens alsmede een afschrift van de eventueel beschikbare historische documentatie over PX-10 uiterlijk 1 december 2008 aan de steller van deze nota te zenden.

Deze nota is afgestemd met HDP/DMG.

DE WAARNEMEND COMMANDANT DER STRIJDKRACHTEN

F.H. Meulman
Luitenant-Generaal

HDP/DMG
P/2008033154

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Directie Wapensystemen
Afdeling Platformtechnologie
Kenniscentrum ARBO & Milie

Bezoekadres:
Frederikkazerne
Van der Burchlaan 31
Postadres:
MPC 58 A
Postbus 90822
2509 LV Den Haag
www.defensie.nl

Steller:

Telefoon (070) 316 24 28
Fax (070) 316 31 31
Intern (546) 6 24 28
E-mail:

Nota

Aan HDP/DMG/H-AGB
t.a.v. KTZAR

Afschrift aan

Datum 09-12-2008
Ons kenmerk ZS/PFT/20080328 11
Onderwerp Inventarisatie PX-10

Referte: a. Kamervragen van de heren De Wit en Poppe van de SP d.d. 16 september 2008 over het gebruik van het reinigings- en preserveermiddel PX-10 binnen het Ministerie van Defensie.
b. Antwoord van de Staatssecretaris van Defensie d.d. 3 oktober 2008 op Kamervragen van de heren De Wit en Poppe over het gebruik van het reinigings- en preserveermiddel PX-10 binnen het Ministerie van Defensie.

1. In relatie tot referte 1 heeft er intern de DMO een onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van dossiers over het reinigings- en preserveermiddel PX-10. Binnen de DMO is één dossier aangetroffen, wat afkomstig is van de voormalige DMKM. Een chronologisch overzicht van de in dit dossier aangetroffen informatie is u op 23 september jl. aangeboden, inclusief een tekstvoorstel voor beantwoording van de Kamervragen 3, 4 en 5.

2. Naar aanleiding van de door de Staatssecretaris van Defensie in referte 2 gedane toezeggingen heeft intern de DMO een vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van dossiers en andere archiefstukken plaatsgevonden om de samenstelling van PX-10 boven water te halen. Over de resultaten van dit onderzoek kan het volgende worden gerapporteerd:
   a. Het volledige archief van het Defensie Bedrijfsstoffen Bedrijf (DBB) is doorzocht. Bij dit onderzoek is geen informatie over PX-10 aangetroffen;
   b. Het DBB heeft binnen de informatiesystemen van CLSK geen informatie over PX-10 aangetroffen;
   c. Het Marinebedrijf heeft binnen haar informatiesystemen geen informatie over PX-10 aangetroffen;

Ministerie van Defensie

Directie Wapensystemen
Afdeling Platformtechnologie
Kenniscentrum ARBO & Milieu

Datum 09-12-2008
Ons kenmerk ZS/PFT/2008032811

d. Het Landelijk Bevoorradingsbedrijf heeft binnen de informatiesystemen van de CLAS geen informatie over PX-10 aangetroffen;
e. Voor 1996 heeft de firma ITS Caleb Brett ten behoeve van DMKL / Matlogco analyses uitgevoerd op de samenstelling van PX-10. ITS Caleb Brett heeft aangegeven, dat haar archieven maximaal 10 jaar teruggaan en dat zij geen informatie meer in haar bezit heeft over de voor 1996 uitgevoerde analyses.

3. Op grond van bovenstaand onderzoek informeer ik u, dat binnen de DMO geen informatie aanwezig is over de exacte samenstelling van PX-10 en/of leveranciers, welke PX-10 in de loop der jaren daadwerkelijk aan het Ministerie van Defensie hebben geleverd. De Archiefwet kent overigens voor verwervingsdossiers een bewaartermijn van 7 jaar.

4. De DMO beschikt wel over de volgende informatie die een inzicht geeft over de ontwikkeling van de globale samenstelling van PX-10:
a. DEF STAN 68-11, in 1970 uitgegeven door het Britse Ministerie van Defensie, welke feitelijk een product performance specificatie is. Deze publicatie is in 1996 ingetrokken;
b. Chemiekaart van terpentine (uitgave 1980) waarin staat vermeld, dat het in PX-10 aanwezige oplosmiddel terpentine voor 10 tot maximaal 70 % uit aromaten bestaat;
c. Inspecteur Geneeskundige Dienst Der Zeemacht (nota uit 1980). PX-10 bevat onder meer benzeen, tolueen en xyleen.
d. Bedrijfsveiligheidscommissie Zeemacht (verslag uit 1981). Twee bedrijfsartsen melden, dat zij op de verpakking van PX-10 hebben gelezen, dat PX-10 onder andere tolueen en xyleen bevat;
e. Artikel Veiligheids Informatie Blad (AVIB) over PX-10 (uitgave 1985). PX-10 bestaat voor 85 à 95 % uit terpentine, welke maximaal 20 % aromaten bevat;
f. Telefoonnotitie uit 1987, PX-10 bevat maximaal 1% aromaten en minder dan 5 parts per million (ppm) benzeen. Deze laatste waarde van minder dan 5 ppm benzeen betekent dat die betreffende levering PX-10 feitelijk vrij was van benzeen;
g. Toxicologisch en veiligheidsformulier uit 1989. Reinigingsmiddel welke PX-10 vervangt als wapenreiniger (Carberto Car511), bevat geen benzeen.

Ministerie van Defensie

Directie Wapensystemen
Afdeling Platformtechnologie
Kenniscentrum ARBO & Milieu

Datum 09-12-2008
Ons kenmerk ZS/PFT/20080328/11

5. Naar aanleiding van de verstrekte informatie heeft u verzocht u nader geïnformeerd te willen worden over de chemische verschillen tussen "terpentine" en "white spirit". "White spirit" en "terpentine" zijn feitelijk verschillende benamingen voor een mengsel van alifatische en alicyclische koolwaterstoffen, die afhankelijk van de op dit moment geldende productspecificaties 0 (nul) tot maximaal 25 % aromatische koolwaterstoffen bevatten. Er is feitelijk geen verschil tussen white spirit en terpentine, beide zijn een mengsel van C7-C12 koolwaterstoffen met een beginkookpunt (IBP) tussen 120 °C en 180 °C. Hierbij geldt dat:
   a. Hoe hoger het aromaatgehalte is, des te beter de oplossende eigenschappen zijn;
   b. Hoe lager het beginkookpunt is, des te hoger de vluchtigheid en des te sneller het gereinigde product droogt.

6. Tevens heeft u verzocht u nader te informeren over andere door Defensie (in het verleden) gevoerde bedrijfsstoffen, welke benzeen bevatten. Het Kenniscentrum Arbo & Milieu van mijn Directie heeft binnen haar informatiesystemen alleen informatie gevonden over handelgebruikelijke benzine superplus 98, welke in het verleden 5 % en tegenwoordig 0,4 % benzeen bevat. Dit laatste is volledig in overeenstemming met de vigerende EG-regelgeving. Bij Shell is verder de vraag uitgezet of vliegtuigbrandstof in het verleden benzeen bevatte. U zal zo spoedig mogelijk over het antwoord worden geïnformeerd.

DE DIRECTEUR MAERIEEL ORGANISATIE
Voor deze
DE DIRECTEUR WAPENSYSTEMEN

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Bezoekadres:
Prinses Julianakazerne
Thérèse Schwartzestraat 15
Postadres:
MPC 58 G
Postbus 90711
2509 LS Den Haag
www.defensie.nl

Steller:
T
Telefoon (070) 316 73 54
Fax (070) 316 76 56
Intern (546) 6 73 54

Defensie

Nota

Aan HDP
HDP/DMG

Afschrift aan

Datum 15-12-2008

Ons kenmerk S2008032519

Onderwerp Inventarisatie PX-10

Aan de defensieonderdelen heb ik verzocht om uiterlijk 1 december 2008 informatie aan te leveren over groepen personeel die veelvuldig in aanraking zijn geweest met PX-10.

Om groepen personeel te inventariseren die door veelvuldige aanraking met PX-10 een verhoogd risico lopen en om meer inzicht te verkrijgen in de omvang van de blootstelling aan PX-10, de wijze van gebruik en de mogelijk te nemen maatregelen, heb ik verzocht het volgende aan te geven:

- Specificeer de kazernes en de werkplaatsen waar PX-10 werd gebruikt;
- Geef daarbij aan voor welke toepassingen en in welke periode PX-10 werd gebruikt;
- Geef aan welke voorzorgsmaatregelen daarbij in de loop der tijd voorgeschreven waren en hoe op de naleving daarvan werd toegezien;
- Definieer groepen personeel die veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking zijn gewees en/of gewerkt hebben met PX-10;
- Ga na of er nog historische documentatie (bijvoorbeeld instructies) over het gebruik van PX-1(beschikbaar is.

De ontvangen gegevens en de afschriften van de beschikbare historische gegevens heb ik verwerkt ir de bijlagen. Van CZSK heb ik nog niets ontvangen en van CDC heb ik geen volledig overzicht ontvangen. Ik heb beide defensieonderdelen verzocht om de gevraagde gegevens zo snel als mogelijl aan te leveren.

DE COMMANDANT DER STRIJDKRACHTEN
voor deze
De Directeur Aansturen Operationele Gereedheid

drs. J.H. Wehren
Generaal-majoor

HDP
Registratie
P/2008.33454

Bijlage 1: Gegevens van de defensieonderdelen.

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Bezoekadres:
Plein 4
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Defensie

Bijlage 1

Datum

Ons kenmerk S2008032519

CLSK

Algemeen

Hieronder is een overzicht opgenomen van het historisch gebruik op de huidige CLSK-onderdelen, uitgesplitst naar functiegroep. Bij deze opsomming moet een kanttekening worden geplaatst. Het inventarisatieverzoek is gericht aan de huidige gebruikers van deze onderdelen, zij waren echter ten tijde van het gebruik van PX-10 elders gestationeerd. Dit geldt met name voor DHC op de locatie Gilze-Rijen, Luchttransport op de locatie Eindhoven en de Groep Geleide Wapens op de locatie de Peel.

Aangenomen mag worden dat de situatie op de inmiddels gedeactiveerde luchtmachtonderdelen Ypenburg, Twenthe, Soesterberg, Deelen, KLS, 1LVG, 2LVG, CTL en CLO en de gedeactiveerde opleidingseenheden LIMOS, KKSL, LUOS en LETS vergelijkbaar is geweest met de nog actieve onderdelen. De belangrijkste groepen gebruikers van PX-10 is personeel in de functiegroep GRO, het personeel van de voormalige Object Luchtverdediging (OLVD) die werkten met de wapensystemen punt 50, M55, M63 en 40L70 en personeel van de afdelingen Wapenonderhoud. Bij het oneigenlijke gebruik is dit het personeel van de mechanische gronduitrusting (MEGU).

Toepassingen PX 10:

PX-10 is met name gebruikt bij het onderhouden van wapens en 20 mm schakels. Daarnaast is het ontroesten, conserveren en het gebruik als generiek reinigingsmiddel vastgesteld als oneigenlijke toepassing.

Het formele gebruik heeft plaats gevonden van begin jaren 70 tot ongeveer 1984. Vanwege de eenvoudige verkrijgbaarheid en de kleine eenheid van verpakking, vanaf buisjes van 25 ml (NSN 9150-17-700-3055 preserveerolie PX-10 25 ml), is het aannemelijk dat het gebruik van PX-10 nog jaren na het staken van het formele gebruik is voortgezet. Niet in de laatste plaats in het oneigenlijke gebruik door de technische afdelingen.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:

Via diverse bronnen heeft CLSK vernomen dat een aantal mensen wel handschoenen heeft gebruikt om verkleuring van de handen te voorkomen. Daarnaast gebruikte een enkeling mond- cq. adembescherming.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Datum

Ons kenmerk S2009082519

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:

Vliegbasis Leeuwarden
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Volkel
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Eindhoven
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Gilze-Rijen
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Woensdrecht
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

GGW
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

AOCS
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel wapenonderhoud

MLM
- mogelijk gebruikt tijdens conservatorwerkzaamheden echter alle personeelsleden uit die tijd zijn thans niet meer werkzaam op het MLM

LMG
- personeel wapenonderhoud

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstellin

Datum

Ons kenmerk S2000032519

MVVK

- technisch personeel

Beschikbaarheid historische documentatie:
Binnen CLSK is geen historische documentatie terug te vinden over (voorzorgmaatregelen bij) het gebruik van PX-10. Ook is blijkens opgave van het CML in het verleden geen onderzoek verricht gerelateerd aan het gebruik van PX-10.

Kopie gevoegd

In mei 2000 is naar aanleiding van een brief van de Staatsecretaris van Defensie (nr. P/2000001680 d.d. 22 mrt 2000) het KLu-personeel in de gelegenheid gesteld om het gebruik van en blootstelling aan gevaarlijke stoffen in het verleden alsnog te laten registreren.
Uit de informatie van de onderdelen blijkt dat hier verschillend invulling aan is gegeven; sommige afdelingen hebben breed gebruik gemaakt van deze registratiemogelijkheid, terwijl vergelijkbare afdelingen binnen hetzelfde onderdeel hier maar beperkt invulling aan hebben gegeven.
Deze gegevens zouden worden opgenomen in het P-dossier van betrokkenen. Voor het merendeel van het betrokken personeel bestaat dezerzijds geen inzage mogelijkheid in deze dossiers. Ook blijkt dat in sommige gevallen het registratieformulier in beheer van de betrokken medewerker is gegeven. Hoewel de historische registratieperiode in principe liep van 1 jan 1994 tot 1 juni 2000, en PX-10 in die periode formeel niet meer werd gebruikt, is uit interviews gebleken dat diverse medewerkers op dat moment al hebben laten vastleggen dat zij hebben gewerkt met PX-10.

Bijzonderheden:
Binnen CLSK werken veel mensen van de voormalige MLVD, voor zover zij geïnterviewd zijn melden sommige het gebruik van PX-10, betrokkenen hebben zowel op Valkenburg als op de Kooy gewerkt. Hier ligt een taak voor CZSK om daar duidelijkheid in te brengen.

CLSK gaat er van uit dat de inventarisatie van de voormalige KLu-eenheden, zoals LCW en MPA, die thans zijn ondergebracht bij DMO, door zorg van D-DMO worden geïnventariseerd.

Verder blijkt uit onze inventarisatie dat de bekendheid met het dossier PX-10 niet groot is, ondanks publicatie in de Defensiekrant en het intranet. CLSK verzoekt om een zo groot mogelijke openheid over dit onderwerp, waarbij vooral de post-actieven niet worden vergeten.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstellin

Datum

Ons kenmerk S2008021519

CKMar

Algemeen
Bij de KMar beschikbare informatie over PX 10 zeer beperkt is. Veel informatie is "van horen zeggen". Reden hiervan is mede dat de KMar in de betreffende periode voor wat betreft regelgeving en materieel-logistieke ondersteuning sterk afhankelijk was van de KL. Bij de verkregen informatie was het onduidelijk of het PX 10 dan wel kerosine betrof.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:
Er is geen specifieke informatie over locaties beschikbaar.

Toepassingen PX 10:
PX 10 werd in beginsel voor zover bekend niet op gebruikersniveau gebruikt. Het was een wapenontsmettingsmiddel dat veelal bij de hogere echelons werd gebruikt. Wapenonderhoud, in het bijzonder het ontvetten en reinigen van groeps- en/of persoonlijke wapens.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
Veelal geen voorzorgsmaatregelen, er werd met de handen zonder handschoenen met kwasten in de vloeistof gewerkt. Uit enkele reacties blijkt dat op sommige locaties luchtafzuigapparatuur in de omgeving van de vloeistof aanwezig was.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
- langdurig: wapenonderhoudsmonteurs 2e echelon en hoger
- incidenteel: mogelijk personeel van Pantserwagenpelotons in de 70-er en 80-er jaren (onderhoud .50 en MAG in spoelbakken), vuurwapeninstructeurs KMar en individuele medewerkers.

Beschikbaarheid historische documentatie:
Bij de KMar is geen documentatie meer voorhanden.

Datum

Ons kenmerk S2009032519

DMO

Algemeen

PX 10 wordt waarschijnlijk sinds de jaren 60 binnen de Krijgsmacht gebruikt.
DMO heeft geen informatie van het gebruik van PX 10 bij LCW.
In de 70'er jaren waren er gezondheidsproblemen (eczeem) bij personeel wat werkzaam was bij in ieder geval de Marine. Deze problemen zijn eind 1980 geëscaleerd. Naar aanleiding van een Nota van de Inspecteur Gezondheidszorg der Zeemacht aan C-Zeemacht. In 1981 is PX 10 van boord van schepen verwijderd en is het gebruik geleidelijk in werkplaatsen afgebouwd. In 1996 is de Britse performance specificatie door UK MOD ingetrokken.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:

Bewapeningswerkplaatsen van het Marinebedrijf
IBL

Toepassingen PX 10:

Het werd toegepast als reinigings- en preserveermiddel voor wapens in wapenonderhoudskamers, o.a. de bewapeningswerkplaatsen van het Marinebedrijf.
PX-10 werd bij de Marine gebruikt aan boord van schepen als waterverdringend middel.
Bij IBL werd PX 10 in ieder geval toegepast als middel voor kortdurend preserveren van gereinigde onderdelen.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:

Personeel van de Marine.

Beschikbaarheid historische documentatie:

Intern de DMO heeft een vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van dossiers en andere archiefstukken plaatsgevonden om de samenstelling van PX-10 boven water te halen.
Over de resultaten van dit onderzoek kan het volgende worden gerapporteerd:

- Het volledige archief van het Defensie Bedrijfsstoffen Bedrijf (DBB) is doorzocht. Bij dit onderzoek is geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het DBB heeft binnen de informatiesystemen van CLSK geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het Marinebedrijf heeft binnen haar informatiesystemen geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het Landelijk Bevoorradingsbedrijf heeft binnen de informatiesystemen van de CLAS geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Voor 1996 heeft de firma ITS Caleb Brett ten behoeve van DMKL / Matlogco analyses uitgevoerd op de samenstelling van PX-10. ITS Caleb Brett heeft aangegeven, dat haar archieven maximaal 10 jaar teruggaan en dat zij geen informatie meer in haar bezit heeft over de voor 1996 uitgevoerde analyses.

Op grond van bovenstaand onderzoek blijkt dat binnen de DMO geen informatie aanwezig is over de exacte samenstelling van PX-10 en/of leveranciers, welke PX-10 in de loop der jaren daadwerkelijk aan het Ministerie van Defensie hebben geleverd.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Datum

Ons kenmerk S20080325/9

CDC

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
Bewakers/beveiligers van de Directie Beveiliging Vastgoed (Haagse regio inclusief Gouda en Twente en Soesterberg)
Bewakers/Beveiligers van het toekomstige (medio 2009) DBBO
KIM (den helder)/KMA (breda)

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Datum

Ons kenmerk S20080325 19

CLAS

Algemeen

Uit gepubliceerde gegevens blijkt dat PX-10 in ieder geval sinds halverwege de jaren zeventig beschikbaar was in de bevo-lijn van de landmacht. Vanaf begin jaren tachtig is het middel uitgefaseerd en sinds 1989 is PX-10 niet meer gebruikt voor wapenreiniging. Vanaf 1995 zijn alle toepassingen gestopt. Het gehalte aan benzeen in PX-10 is vanaf 1979 drastisch teruggebracht en na 1988 bevatte PX-10 slechts nog sporen van deze stof.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:

Op vrijwel alle landmachtlocaties kan PX-10 zijn gebruikt. Op locaties waar destijds herstel- en onderhoudseenheden waren gehuisvest die een onderhoudsrelatie hadden met mobilisabele eenheden is dit vrijwel zeker het geval.

Toepassingen PX 10:

PX-10 is breed verkrijgbaar geweest in de normale logistieke lijn en werd gebruikt voor het tijdelijk corrosiewerend maken (preserveren), depreserveren en reinigen van onbehandelde metalen onderdelen, voornamelijk wapens en wapensystemen.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:

De voorgeschreven preventiemaatregelen bestonden o.a. uit: PX-10 alleen gebruiken in goed geventileerde ruimtes en het dragen van beschermende handschoenen, kleding (overall) en adembescherming. Voor een juiste interpretatie moet men het maatregelenpakket plaatsen tegen de kennis en de stand van de wetenschap in die tijd.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:

Potentieel (dagelijks) blootgestelden moeten bij de landmacht worden gezocht in de categorie medewerkers die binnen deze werkplaatsen geplaatst zijn geweest op uitvoerend niveau. Daarbij moet worden gedacht aan burger- en militaire medewerkers tot en met het rangsniveau van sergeant-majoor en burgerequivalent.

Beschikbaarheid historische documentatie:

In de tijdspanne waarin PX-10 binnen de landmacht gebruikt werd, was dit binnen de toen geldende regels en normen. In november 1985 is een algemeen veiligheidsinformatieblad (AVIB) met nummer 8030-07 voor PX-10 uitgegeven. De AVIB is binnen het CLAS nog steeds beschikbaar. Deze AVIB bevat informatie over de samenstelling van het product en de daaraan verbonden gevaareigenschappen.

Ministerie van Defensie

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Kalvermarkt 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Contactpersoon
J. Kuiper

M 0613471647
E J.Kuiper.05@mindef.nl

Onze referentie
BS2016005292
Bijlage
4

Bij beantwoording datum, onze referentie en onderwerp vermelden.

07 APR. 2016

Datum
Onderwerp Beslissing op uw Wob-verzoek

Geachte

Bij brief van 18 februari jl. heeft u bij mijn ministerie 6 informatieverzoeken ingediend waarin u verwijst naar de Wet openbaarheid van bestuur (hierna Wob). Op 1 maart jl. is de ontvangst van deze verzoeken per email aan u bevestigd en is antwoord gegeven op de eerste 3 verzoeken uit uw brief, waarbij is aangegeven dat de informatie waar u in deze verzoeken om heeft gevraagd reeds openbaar is. Om u terwille te zijn is met deze email het openbare rapport van het Coördinatiecentrum Expertise Militaire Gezondheidszorg (CEMG) (nogmaals) aan u verstrekt en is de link met de vindplaats op internet van de Arbo-rapporten met uitleg aan u toegestuurd.

Wob-verzoek 4
In Wob-verzoek 4 verzoekt u om toezending van alle chemiekaarten PX-10 en de beschrijving van de procedure binnen defensie waarin opdracht is verstrekt dat alle archieven in de hele Krijgsmacht nog eens grondig worden nagelopen.

Chemiekaarten PX-10
Binnen defensie wordt sinds 1984 gebruik gemaakt van Artikel Veiligheidsbladen (AVIB) om veiligheidsinformatie over stoffen bij de professionele gebruiker bekend te stellen. De informatie in een AVIB wordt afgeleid van de door de leverancier meegeleverde veiligheidsinformatie. Zoals ook in het rapport van CEMG is beschreven zijn de chemiekaarten niet aangetroffen. In het rapport van het CEMG staat beschreven dat van PX-10 4 verschillende AVIB bekend zijn met code C.03/0 en C.03/1 en 8030-07 en 8030-07/B. Deze 4 AVIB besluit ik openbaar te maken en treft u aan bij dit besluit.

Inventarisatie documenten
Het onderzoek van het CEMG geeft in hoofdstuk 2 aan de wijze waarop de gegevensverzameling heeft plaatsgevonden. Daarin staat toegelicht welke informatie op welke manier is opgevraagd. Bij punt 1 van dat hoofdstuk staat aangegeven dat via de commandantenlijn een inventarisatie heeft plaatsgevonden om antwoord te krijgen op vragen over het gebruik van PX-10 binnen de verschillende krijgsmachtdelen en over de eventueel in het verleden genomen veiligheidsmaatregelen. De nota waarin deze opdracht is verstrekt aan de defensieonderdelen is openbaar. Met het besluit van 2 september 2013 met nummer BS2013025344 is deze nota openbaar gemaakt en aan u verstrekt in bijlage 7, alsook zijn de uitkomsten van deze inventarisatie verstrekt in bijlage 9.

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Datum 07 APR. 2016

Onze referentie
BS2016005092

Wob-verzoek 5
In dit verzoek verzoekt u de namen en de adressen van de producenten die in de periode 1960 – 1993 aan defensie PX-10 leverden en waar de PX-10 werd afgeleverd. Met het besluit van 2 september 2013 met nummer BS2013025344 dat aan u is verstrekt is in bijlage 9 op pagina 5 te lezen dat er geen informatie aanwezig is over de exacte samenstelling van PX-10 en/of leveranciers, welke PX-10 in de loop der jaren daadwerkelijk aan defensie hebben geleverd. Zoals ook in de antwoorden van de kamervragen van 2 februari 2016 is aangegeven is er navraag gedaan bij mogelijke leveranciers. Daar de archieven bij deze mogelijke leveranciers niet meer aanwezig waren, is het ook niet vast te stellen of deze leveranciers PX-10 aan Defensie leverden. Ook is in deze bijlage te lezen op welke defensielokaties PX-10 werd gebruikt.

Wob-verzoek 5 (2)
In dit verzoek, verzoekt u kennis over de chemiekaarten aanwezig bij defensie in alle documenten. Zoals hierboven bij Wob-verzoek 4 beschreven zijn de chemiekaarten niet aangetroffen. Voor de aanwezige kennis verwijs ik u naar hoofdstuk 3 van het rapport van het CEMG, waarin onderzoek naar de samenstelling van de bestanddelen die corresponderen met de AVIB beschreven staat.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De Minister van Defensie
voor deze
De Secretaris-generaal

M. Gazenbeek (wnd)

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de Minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan Dienstencentrum Juridische Dienstverlening, Commissie advisering bezwaarschriften Defensie, Postbus 90004, 3509 AA Utrecht. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Tot het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

1-11-1985

AVIB 8030-07 WATERDISPLACING FLUID (PX-10/-) lf 16531

ALGEMEEN

Dit Artikel-Veiligheids-Informatieblad (AVIB) bevat gegevens voor het veilig omgaan met chemische produkten.
Het is noodzakelijk dat chemische produkten uitsluitend worden gebruikt voor het doel waarvoor zij zijn bestemd en dat de juiste voorzorgsmaatregelen worden genomen.

BELANGRIJKE TELEFOONNUMMERS

Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum	: 030-274 88 88
Militaire arts	:
Bedrijfsarts RGD	:
Ambulance	:
Ziekenhuis	:

KENMERKEN

Geelbruin gekleurde vloeistof, die de huid ontvet.
Uitstekend waterverdringende eigenschappen.

MAC-waarde: Terpentine: 100 ppm (575 mg/m³) tgg

TOEPASSING

Corrossiewerendmiddel voor voorwerpen, die slechts korte tijd tegen corroderen beschermd behoeven te worden b.v. tijdens onderbreking in het fabricage c.q. herstellingsproces.

Daarnaast wordt PX-10 in verband met zijn uitstekende waterverdringende eigenschappen gebruikt als vóór preservering van voorwerpen die na het drogen van de PX-10 van een andere meer duurzame preserveerlaag worden voorzien.

SAMENSTELLING

Terpentine	: 85 - 95% (max 20% aromaat).
Minerale oliën	: 3 - 12%
Verzure esters	: 0,5 - 1,5%
Additieven	: 1,5 - 2,5%

FYSISCHE EIGENSCHAPPEN

Vlampunt	: ca. 40°C
Oplosbaarheid in water	: nihil
Explosiegrenzen	: 1 - 6% in lucht

	GEVAREN/VERSCHIJNSELEN	PREVENTIE	BLUSSTOFFEN/EERSTE HULP
BRAND	Brandgevaarlijk	Geen open vuur, geen vonken en niet roken	Koolzuur, poeder, schuim, halonen.
EXPLOSIE	Boven 40°C: damp met lucht explosief	Boven 40°C: gesloten apparatuur, ventilatie, explosieveilige elektrische apparatuur, aarden.	Bij brand; verpakking koel houden door spuiten met water.
INADEMEN	Duizeligheid, ademnood, misselijkheid.	Doelmatige ventilatie, plaatselijke afzuiging of adembescherming.	Frisse lucht, **rust**, halfzittende houding, arts waarschuwen.
HUID	Irritatie.	Handschoenen van nitrilrubber, viton of een andere geschikte kunststof.	Eerst verontreinigde kleding uittrekken, dan huid wassen met water en zeep (gedurende 15 minuten).
OGEN	Roodheid, branderig gevoel.	Veiligheidsbril.	Eerst spoelen met veel water, (gedurende 15 minuten), daarna arts raadplegen.
INSLIKKEN	Keelpijn, buikpijn, diarree.		Onmiddellijk naar ziekenhuis vervoeren.

OVERIGE MAATREGELEN

VERPAKKING	Metalen vaten (cfm W.G.S.)		ETIKETTERING
VERVOER	VGVK 8A Klasse: 3 Cijfer: 3	AFVOER	KL: VI-BOS-034 KM: AT19750/11569 KLu: VS15-1000-002
OPSLAG	Koel, brandveilig, en in goed geventileerde ruimte.		
OPRUIMING	Lekvloeistof opvangen, morsvloeistof opnemen in zand, aarde of met adsorptiemiddel en afvoeren conform voorschrift.		
AANWIJZINGEN VOOR DE ARTS	- Maag hevelen na endotracheale intubatie. - Geen braken opwekken.		
OPMERKINGEN	Bij vervoer naar arts c.q. ziekenhuis, deze kaart meegeven.		

VGVK 8A:

BAGS:

R: 10
S:

AVIB 8030-07/B WATERDISPLACING FLUID (PX-10/-) LI 16531, 2e druk

ALGEMEEN

1974 (OKTOBER 1975)

Dit Artikel-Informatie-Veiligheidsblad (AVIB) bevat gegevens voor het veilig omgaan met chemische produkten.
Het is noodzakelijk dat chemische produkten uitsluitend worden gebruikt voor het doel waarvoor zij zijn bestemd en dat de juiste voorzorgsmaatregelen worden genomen.

BELANGRIJKE TELEFOONNUMMERS

Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum	: 030-274 88 88
Militaire arts	:
Bedrijfsarts RGD	:
Ambulance	:
Ziekenhuis	:

KENMERKEN

Geelbruin gekleurde vloeistof, die de huid ontvet.
Uitstekend waterverdringende eigenschappen.

TOEPASSING

Corrosiewerendmiddel voor voorwerpen, die slechts korte tijd tegen corroderen beschermd behoeven te worden b.v. tijdens onderbrekingen in het fabricage c.q. herstellingsproces.
Daarnaast wordt PX-10 in verband met zijn uitstekende waterverdringende eigenschappen gebruikt als vóór preservering van voorwerpen die na het drogen van de PX-10 van een andere meer duurzame preserveerlaag worden voorzien.

De gevaren en de te nemen preventie zijn toepassingsafhankelijk. De te nemen voorzorgsmaatregelen moeten door een verantwoordelijke ARBO-functionaris worden aangegeven.

MAC-waarde: Terpentine : 100 ppm (575 mg/m^3) tgg

SAMENSTELLING

Terpentine	: 85 - 95% (max 20% aromaat)
Minerale oliën	: 3- 12%
Vetzure esters	: 0,5 - 1,5%
Additieven	: 1,5 - 2,5%

FYSISCHE EIGENSCHAPPEN

Vlampunt	: ca. 40°C
Oplostbaarheid in water	: nihil
Explosiegrenzen	: 1 - 6% in lucht

	GEVAREN/VERSCHIJNSELEN	PREVENTIE	BLUSSTOFFEN/EERSTE HULP
BRAND	Brandgevaarlijk.	Geen open vuur, geen vonken en niet roken.	Koolzuur, poeder, schuim, halonen.
EXPLOSIE	Boven 40°C: damp met lucht explosief.	Boven 40°C: gesloten apparatuur, ventilatie, explosieveilige elektrische apparatuur, aarden.	Bij brand; verpakking koel houden door spuiten met water.
INADEMEN	Duizeligheid, ademnood, misselijkheid.	Doelmatige ventilatie, plaatselijke afzuiging of adembescherming.	Frisse lucht, rust, halfzittende houding, arts waarschuwen.
HUID	Irritatie.	Handschoenen van nitrilrubber, viton of een andere geschikte kunststof.	Eerst verontreinigde kleding uittrekken, dan huid spoelen met veel water en zeep (gedurende 15 minuten).
OGEN	Roodheid, branderig gevoel.	Veiligheidsbril.	Eerst spoelen met veel water (gedurende 15 minuten), daarna arts raadplegen.
INSLIKKEN	Keelpijn, buikpijn, diarree.		Onmiddellijk naar ziekenhuis vervoeren.

OVERIGE MAATREGELEN

VERPAKKING	Metalen vaten (conform WGS).			ETIKETTERING
VERVOER	MP 40-21; Klijn Cijfers:	AFVOER	KL: VI-BOS-034 KM: IVVKM 18 KLu: VS 15-1000-002	MP 40-21:
OPSLAG	MP 40-21, Code: Koel, brandveilig, en in goed geventileerde ruimte.			
OPRUIMING	Lekvloeistof opvangen, morsvloeistof opnemen in zand, aarde of met adsorptiemiddel en afvoeren conform voorschrift.			WMS:
AANWIJZINGEN VOOR DE ARTS	- Maag hevelen na endotracheale intubatie. - Geen braken opwekken.			R: 10 S:
OPMERKINGEN	Bij vervoer naar arts c.q. ziekenhuis, deze kaart meegeven.			

Vaststellingsdatum 00-00-0000

25A-IV-856926

KEL_IDENTIFIKATIEBLAD

WATERDISPLACING FLUID (PX-10/-)

EMEEN C:03/0

Het is noodzakelijk dat chemische produkten uitsluitend worden gebruikt voor het doel waarvoor zij bestemd zijn en dat de juiste voorzorgsmaatregelen worden genomen.

BELANGRIJKE TELEFOONNUMMERS

Nationaal Vergiftigings Centrum RIV	:	030-748725 030-742200
Bedrijfsarts ter plaatse	:	
Ambulance	:	
Ziekenhuis	:	
DMKL/MVA-7 T/BOSCO	:	070-731015

9

KENMERKEN

Geelbruin gekleurde vloeistof, die de huid ontvet.
Uitstekend waterverdringende eigenschappen.
Kan bij inwendig gebruik longoedeem veroorzaken. 1) (zie aanwijzing arts).

MAC_waarde(tgg) :

TOEPASSING

Corrosiewerendmiddel voor voorwerpen, die slechts korte tijd tegen corroderen beschermd behoeven te worden b.v. tijdens onderbrekingen in het fabricage cq herstellingsproces.

Daarnaast wordt PX-10 in verband met zijn uitstekende waterverdringende eigenschappen gebruikt als vóór preservering van voorwerpen die na het drogen van de PX-10 van een andere meer duurzame preserveerlaag worden voorzien.

SAMENSTELLING

Terpentine	:	93%
Minerale olie	:	1%
Additieven	:	6%

FYSISCHE EIGENSCHAPPEN

Vlampunt	:	38°C
Oplosbaarheid in water	:	nihil
Explosiegrenzen	:	1 - 6 vol % in lucht

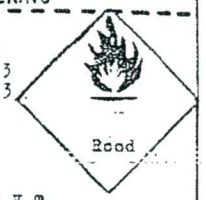
	GEVAREN/VERSCHIJNSELEN	PREVENTIE	BLUSSTOFFEN/EERSTE HULP
BRAND	Brandgevaarlijk. Kan met lucht explosieve mengsels geven.	Geen open vuur, geen vonken en niet roken. Doelmatig ventileren.	Koolzuur, poeder, schuim en halonen.
INADEMEN	Duizeligheid, ademnood, misselijkheid.	Doelmatige ventilatie, plaatselijke afzuiging of adembescherming	Frisse lucht, rust.
HUID	Irritatie.	Handschoenen van nitrilrubber, viton of een andere geschikte kunststof.	Verontreinigde kleding uittrekken, Wassen met water en zeep.
OGEN	Roodheid, branderig gevoel.	Veiligheidsbril.	15 minuten spoelen met water. Bij blijvende irritatie arts raadplegen.
INSLIKKEN	Keelpijn, buikpijn, diarree.	- -	Onmiddellijk naar ziekenhuis vervoeren.

OVERIGE MAATREGELEN

VERPAKKING	Metaal, conform W G S	
VERVOER	Voorschrift VS9-862 (VGVK 8A)	AFVOER : VI-BOS-034
OPSLAG	Koel, brandveilig, en in een goed geventileerde ruimte.	
OPRUIMING	Lekvloeistof opvangen, morsvloeistof opnemen in zand, aarde of met absorptiemiddel en afvoeren conform VI-BOS-034.	
AANWIJZINGEN VOOR DE ARTS	- Geen braken opwekken. - Maag hevelen; alleen uitvoeren na endotracheale intubatie. 1) De verschijnselen van longoedeem openbaren zich veelal pas na enkele uren en worden versterkt door lichamelijke inspanning. Rust en opname in een ziekenhuis is daarom noodzakelijk. Tevoren dient als eerste hulp de toediening van een corticosteroid houdende spray, door arts of door de door deze gemachtigde, te worden overwogen.	
OPMERKINGEN	- Contact met de huid moet worden vermeden. - In geval van vervoer naar arts cq ziekenhuis, deze kaart meegeven.	

ETIKETTERING

VERVOER
VLG/ADR
KLASSE: 3
CIJFER: 3

BAGS : N.V.T.

R :20

S :

ARTIKEL-INFORMATIEBLAD

NSN 6850-17-031-4207 Gealco

WATERDISPLACING FLUID (PX-10/-)

ALGEMEEN C:03/1

Het is noodzakelijk dat chemische produkten uitsluitend worden gebruikt voor het doel waarvoor zij bestemd zijn en dat de juiste voorzorgsmaatregelen worden genomen.

BELANGRIJKE TELEFOONNUMMERS

Nationaal Vergiftigings Centrum RIV	:	030-748725 030-742200
Bedrijfsarts ter plaatse	:	
Ambulance	:	
Ziekenhuis	:	
DMKL/MVA-7 T/BOSCO	:	070-731015
DMKLU/WO-4	:	070-469335, 151 2551
DHKH/WTB/CH	:	070-163727.

KENMERKEN

Geelbruin gekleurde vloeistof, die de huid ontvet.
Uitstekend waterverdringende eigenschappen.

MAC-waarde(tgg) :

TOEPASSING

Corrosieverendmiddel voor voorwerpen, die slechts korte tijd tegen corroderen beschermd behoeven te worden b.v. tijdens onderbrekingen in het fabricage cq herstellingsproces.

Daarnaast wordt PX-10 in verband met zijn uitstekende waterverdringende eigenschappen gebruikt als vóór preservering van voorwerpen die na het drogen van de PX-10 van een andere meer duurzame preserveerlaag worden voorzien.

SAMENSTELLING

Terpentine	:	93%
Minerale olie	:	1%
Additieven	:	6%

Terpentine kan maximaal 20% aromaat bevatten.

FYSISCHE EIGENSCHAPPEN

Vlampunt	:	ca. 38°C
Oplosbaarheid in water	:	nihil
Explosiegrenzen	:	1 - 6 vol % in lucht

	GEVAREN/VERSCHIJNSELEN	PREVENTIE	BLUSSTOFFEN/EERSTE HULP
BRAND	brandgevaarlijk. Kan met lucht explosieve mengsels geven.	Geen open vuur, geen vonken en niet roken. Doelmatig ventileren.	Koolzuur, poeder, schuim en halonen
INADEMEN	Duizeligheid, ademnood, misselijkheid.	Doelmatige ventilatie, plaatselijke afzuiging of adembescherming	Frisse lucht, rust.
HUID	Irritatie.	Handschoenen van nitrilrubber, viton of een andere geschikte kunststof.	Verontreinigde kleding uittrekken, Wassen met water en zeep.
OGEN	Roodheid, branderig gevoel.	Veiligheidsbril.	15 minuten spoelen met water. Bij blijvende irritatie arts raadplegen.
INSLIKKEN	Keelpijn, buikpijn, diarree.	- -	Onmiddellijk naar ziekenhuis vervoeren.

OVERIGE MAATREGELEN

VERPAKKING	Metaal, conform V G S	
VERVOER	Voorschrift VGVR 6A	AFVOER : VI-BOS-034 (KL)
OPSLAG	~~Koel, brandveilig, en in een goed geventileerde ruimte.~~	
OPRUIMING	Lekvloeistof opvangen, morsvloeistof opnemen in zand, aarde of met adsorptiemiddel en afvoeren conform VI-BOS-034 (KL).	
AANWIJZINGEN VOOR DE ARTS	- Geen braken opwekken. - Maag hevelen na endotracheale intubatie.	

ETIKETTERING

VERVOER VLG/ADR
KLASSE: 3
CIJFER: 3

BAGS : N.V.T.

B :20

S :

OPMERKINGEN

- Contact met de huid moet worden vermeden.
- Bij vervoer naar arts cq ziekenhuis, deze kaart meegeven.

NET-MINUTE

Koninklijke landmacht

Directie Materieel

Postadres
MPC 19 A
Postbus 90822
2509 LV Den Haag

PTT 070-3184818
MDTN 848-4818
Fax 070-3187441

verzendlijst: K 1 Betaalmeesters

Datum 29 april 1993 Nummer BUC/58593/A

Onderwerp afstoting van de volgende verzadigde reinigingsmiddelen via Leto:
6810-17-106-5423 (20 liter)
6850-17-056-4411 (60 liter, reinigingsmiddel)
6850-17-100-3816 (200 liter, reinigingsmiddel)
6850-17-103-9626 (200 liter, ontvetter)

Referte: Contract nr. 884.3779.0468.12

L.S.,

Vanaf 9 maart 1993 draagt de firma Leto zorg voor de afvoer van bovengenoemde reinigingsmiddelen, van alle locaties waar deze middelen gebruikt worden. De onder referte aangeboden betaalbaar gestelde facturen betreffende genoemde reinigingsmiddelen kunnen dan ook door de Betaalmeester worden afgedaan onder contract nr. 884.3779.0468.12.

DE DIRECTEUR MATERIEEL KL
VOOR DEZE
DE MEDEWERKER MILIEU VAN
HET BUREAU TECHNIEK BOSCO
VAN DE AFDELING BVC/PCU

Bezoekadres
Van der Burchlaan 31
Den Haag

NET-MINUTE

Directie Materieel

Koninklijke landmacht

Postadres
MPC 18 A
Postbus 90822
2509 LV Den Haag

PTT 070-3164818
MDTN 648-4818
Fax 070-3167441

verzendlijst: J 1 Controller

Datum 28 MEI 1993 Nummer BUC/50593/B

Onderwerp afstoting van de volgende verzadigde reinigingsmiddelen via Leto:
6850-17-056-4411 (60 liter, reinigingsmiddel)
6850-17-100-3816 (200 liter, reinigingsmiddel)
6850-17-103-9626 (200 liter, ontvetter)

Referte: Contract nr. 884.3779.0468.12

L.S.,

Vanaf 9 maart 1993 draagt de firma Leto zorg voor de afvoer van bovengenoemde reinigingsmiddelen, van alle locaties waar deze middelen gebruikt worden. De onder referte aangeboden betaalbaar gestelde facturen betreffende genoemde reinigingsmiddelen kunnen dan ook door de Betaalmeester worden afgedaan onder contract nr. 884.3779.0468.12. Het gaat hier om het begrotingsnummer 1993: U405-46720/BH884.

DE DIRECTEUR MATERIEEL KL
VOOR DEZE
DE MEDEWERKER MILIEU VAN
HET BUREAU TECHNIEK BOSCO
VAN DE AFDELING BVC/PGU

Bezoekadres
Van der Burchlaan 31
Den Haag

NET-MINUTE

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE
POSTBERICHT

Van DMKL/BVC Sectie BOSCO Bureau Matverzorging	Aan Verzendlijst 3L1 + 3M4 DMKL
Datum 1-2-1993	i.a.a
Nummer BVC/5[illegible]93	

1. In het kader van de vermindering van milieuverontreiniging door chemische stoffen en de verbetering van de arbeidsomstandigheden voor personen die met de betreffende stoffen werken, wordt het artikelenpakket van mijn sectie regelmatig doorgelicht.

2. Zeer actueel is de vermindering van de uitstoot van koolwaterstoffen en het elimineren van aromatische koolwaterstoffen. Als gevolg hiervan zullen de volgende artikelen uitgefaseerd worden:
   - DRY CLEANING SOLVENT, 140°F flash, nsn 6850-17-034-5553 en
   - KOOKPUNTBENZINE, 100/140 (nsn 6810-17-622-0105).

   NB: Genoemde kookpuntbenzine is reeds vervangen door een milieu- en arbovriendelijker produkt doch wordt, om organisatorische redenen, nog steeds onder hetzelfde nsn gevoerd. Houdt echter rekening met een minder snelle werking van dit produkt.

3. De in punt 2 genoemde produkten zullen, indien de huidige voorraden zijn verbruikt, worden vervangen door één produkt, te weten:
   - KOOKPUNTBENZINE, 160/200 (can á 20 liter; nsn 6850-17-106-5423).

4. De werking van het alternatieve produkt als genoemd in punt 3 is in bepaalde gevallen minder snel door de langere verdampingstijd. Ik ben er echter van overtuigd, dat eventuele nadelen niet opwegen tegen de verbeterde milieu- en arbeidsomstandigheden.

5. Na de in punt 2 en 3 bedoelde vervanging mogen bij KL-eenheden, behoudens door mijn sectie goedgekeurde uitzonderingen, alleen nog de volgende algemene reinigingsmiddelen worden toegepast:
   - KOOKPUNTENBENZINE, 160/200, nsn 6850-17-106-5423 voor algemene reiniging/ontvetting
   - REINIGINGSMIDDEL, alifatische koolwaterstoffen, nsn 6850-17-056-4411 (can á 20 liter) en nsn 6850-17-100-3816 (vat á 200 liter) als reinigings-/ontvettingsmiddel in de onderdelenreinigers van het huidige type 'WASKNECHT JUNIOR'- en 'SENIOR').

DE DIRECTEUR MATERIEEL KL
voor deze
Het Hoofd van de Sectie BOSCO van de Afdeling
BOSCO/ VOEDING en Cantineverzorging

Luitenant-kolonel

Postberichten dienen met dezelfde spoed te worden behandeld als telegrammen; de inhoud moet beknopt zijn.

NET-MINUTE

Directie Materieel

Koninklijke landmacht

Postadres
MPC 16 A
Postbus 90822
2509 LV Den Haag

PTT 070-3164827
MDTN 546-4827
Fax 070-3167466

zie verzendlijst.

Datum 12 [illegible]-11-1993 Nummer AU/ 60494

Onderwerp Verslag vergadering 20-10-1993 m.b.t. wapenreiniger.

1. Bijgevoegd treft U aan het verslag van de vergadering van de d.d. 20-10-1993 gehouden vergadering bij 760 Vzgco m.b.t. de onderwerpen:

   - A. Aanpassing Wapenreiniger,
   - B. "Nieuwe" reinigingsvloeistoffen en
   - C. Voortgang m.b.t. opslag Bosco-goederen.

2. Hieronder volgen in het kort de uit te voeren akties:

   - Wapenreinigers zullen d.m.v. de RA-procedure door de drie Vzgco's worden gemodificeerd.
   - 750 Vzgco zal de daarvoor benodigde tekeningen aan 760 en 770 Vzgco doen toekomen.
   - De proef met de alternatieve reinigingsvloeistoffen zal worden uitgebreid met een onderzoek naar de gevolgen voor de nu aanwezige onderdelenreinigers.
     Bij deze wordt DMKL/BVC verzocht dit uit te voeren i.o.m. 760 Vzgco.
   - Alle behoeften m.b.t. milieuzaken dienen bij NTC te worden ingediend.
   - Niet-urgente zaken zullen, na accoord van NTC/Milieu, door DMKL/AU worden aangeschaft.

DE DIRECTEUR MATERIEEL
voor deze
HET HOOFD VAN DE AFDELING
ALGEMENE UITRUSTING

[illegible]
kolonel

wmu923

Bezoekadres
Van der Burchlaan 31
Den Haag

Verslag vergadering d.d. 20-10-1993.

Lokatie: 760 Vzgco. Utrecht.

Onderwerpen:

A. Aanpassing Wapenreinigers

B. "Nieuwe" Reinigingsvloeistoffen.

C. Voortgang m.b.t. opslag BOSCO-Goederen.

Aanwezigen:

	NLC/G4
	NLC/G4
	750 Vzgco
	750 Vzgco
	760 Vzgco
	760 Vzgco
	770 Vzgco
	770 Vzgco
	DOKL/PL-C
	DMKL/BVC
	DMKL/BVC
	DMKL/BVC
/z)	DMKL/AU

Inleiding:

Deze vergadering is bijeengeroepen i.v.m. een aantal onduidelijkheden over de noodzaak tot het aanpassen van de wapenreiniger.

Tevens is van de gelegenheid gebruik gemaakt om in deze vergadering door de vertegenwoordigers van DMKL/BVC/Bosco de voortgang m.b.t. het onderzoek naar alternatieve reinigingsmiddelen te laten melden.

Als laatste punt van de vergadering is door DMKL/AU aan de vergadering kenbaar gemaakt dat DMKL/AU zich enige zorgen maakt over de gang van zaken m.b.t. de voortgang bij het vaststellen van de aantallen en soorten van de voor de opslag van Bosco-goederen benodigde bedrijfsmiddelen.

Het rapport "eindevaluatie opslagmiddelen voor Bosco-goederen" is medio 1993 aan DOKL aangeboden, daarna is het voor DMKL/AU stil geworden m.b.t. dit onderwerp.

Wel wordt door DMKL/AU geconstateerd dat ondanks de afspraak dat we, m.u.v. urgente zaken, een complete inventarisatie KL-breed zouden houden er toch bepaalde zaken separaat worden aangeboden.

Verslag vergadering:

A. Aanpassing wapenreiniger.

d.d. 11-12-1992 is door een groot aantal van de bij deze vergadering aanwezigen een bezoek gebracht aan de lokatie Oirschot van 750 Vzgco i.v.m. een daar uitgevoerde modificatie aan de wapenreiniger.

E.e.a. was afgesproken in een in het kader van HONS 2 gehouden vergadering van het werkverband Infra m.b.t. de aanpassingen van de wapenonderhoudsruimten en de daarbij behorende Arbo- en milieunormen waarvan de gebruikte wapenreiniger deel uitmaakte.

Tijdens dit bezoek waren een aantal afspraken gemaakt:

- er zouden aanvullende metingen worden verricht,
- er zou een gesprek plaatsvinden tussen DPKL/Arbo en de Arbeidsinspektie.
- de behoefte aan "preserveerinstallaties" zou conform de VI-MGU-024 worden afgedaan,
- er zou worden uitgezocht of de eventuele modificatie door de Vzgco's zelf kon worden uitgevoerd, hiervoor zou men een prijsopgave maken.

Op dat moment werd door de vzgco's voor het depreserveren van de wapens gebruik gemaakt van het door de firma Carberto geleverde reinigingsmiddel CAR 511.
De firma wisselde de vaten telkens om , het bleek dat de nieuwe vaten de geregenereerde oude vloeistof bevatte.
Na die tijd is door DMKL/BVC.Bosco overgegaan op niet geregenereerde CAR-511, dezerzijds werd er toen vanuit gegaan dat het "probleem" was opgelost, danwel aanvullende gegevens van DMGZ noodzakelijk waren.

D.d. 06-07-1993 is door BVC/Bosco met een IM aan DMKL verzocht om alsnog tot aanpassing van de wapenreiniger over te gaan omdat een alternatieve reinigings-vloeistof, niet zijnde een alifatische koolwaterstofverbinding, niet op korte termijn zou zijn ingevoerd binnen de KL.
Het reinigen van wapens en wapenonderdelen met water-zeepoplossingen wordt vooralsnog door de produktafdelingen waar de wapens worden gevoerd als niet gewenst beschouwd, tenzij kan worden aangetoond dat dit geen "kwaad" kan.
Dit onderzoek vergt enige tijd.

De noodzaak tot afzuiging bij de wapenreiniger lag in het feit dat de nu gebruikte reinigingsvloeistof een alifatische koolwaterstof verbinding is.
Het rapport van IGDKL (Hr. Otto) gaf aan dat afzuiging wenselijk was.
Ook de geregenereerde CAR-511 is nog steeds een alifatische koolwaterstof verbinding en de vrijkomende dampen kunnen nog steeds het beste worden afgezogen.

Iedere nu aanwezige wapenreiniger heeft een afzuiging met een tweeledig doel, enerzijds (destijds het belangrijkste) het versnellen van het droogproces van de gereinigde wapenonderdelen, en anderzijds een beperkte afzuiging van de bij het reinigen vrijkomende damp.

Bij de gemodificeerde wapenreiniger is de luchtsnelheid, door de Arbo-medewerker van 750 Vzgco gemeten, boven het bad 0,3 m/sec hetgeen voldoende is.
De "droogfunctie" is door de modificatie gedeeltelijk vervallen.

770 Vzgco heeft alternatieve reinigers gekocht bij de firma ES-Supply en daarbij tevens een preserveerinstallatie (oliedompelmachine). Er zijn (nog) geen metingen verricht of deze apparatuur wel aan de eisen voldoet, er zijn echter geen klachten van de gebruiker.

Samenvatting en conclusies:

- Aangezien de in de wapenreiniger gebruikte vloeistof nog steeds een alifati sche koolwaterstofverbinding is, en er naar verwachting van BVC niet op korte termijn een veiliger alternatief voor gevonden zal worden zal de wapenreiniger moeten worden aangepast.
- Er zal niet opnieuw met de nu gebruikte vloeistof worden gemeten, er is besloten dat de destijds uitgevoerde metingen maatgevend zijn, de nu gebruikte vloeistof zou "vriendelijker" moeten zijn dus de kans dat de metingen "slech ter" zullen zijn is zeer onwaarschijnlijk.
- De Verzorgingscommando's zullen de wapenreinigers zelf aanpassen conform de RA-procedure.
  750 Vzgco zal de andere Vzgco's de tekeningen van de modificatie toesturen.

B. "Nieuwe" Reinigingsvloeistoffen.

DMKL/BVC heeft opdracht gekregen de hoeveelheid alifatische koolwaterstoffen aanzienlijk terug te dringen o.a. i.v.m. milieubelasting.

De wasbenzine en de BSP zijn niet meer onder NSN verkrijgbaar.

DMKL/BVC is nu ongeveer een jaar bezig met praktijkproeven met alternatieve reinigingsmiddelen (water-zeepoplossingen).

Deze zijn bedoeld voor gebruik in de onderdelenreinigers.

De proeven zijn gehouden bij 770 Vzgco en 790 Tankwkpl.
Het beste resultaat wordt bereikt als de vloeistof wordt verwarmd en de vloeistof in beweging blijft. Dit zou andere onderdelenreinigers betekenen, en zeker niet meer voor de huidige prijs.

Dit zou voor het gebruik binnen het Legerkorps een probleem kunnen zijn, men heeft vanuit LLC een behoefte ingediend aan ruim 250 onderdelenreinigers.

Bij 790 zijn redelijk goede resultaten bereikt, het voordeel bij 790 Tankwpl. is dat men beschikt over een UF-installatie waardoor de verwerking en de afvoer van het vervuilde produkt geen probleem is.
Men heeft bij 790 Tankkwpl. diverse soorten produkten gereinigd, hydr. elektr. mech., de elektrische produkten werden na reiniging "gedroogd" in een oven.

770 is minder enthousiast over het alternatieve middel, met name met geverfde onderdelen blijkt de verf er na verloop van tijd af te "branden".

Er wordt binnen DMKL steeds meer getwijfeld aan de noodzaak om sommige onderdelen te reinigen en de mate waarin. Dit zou betekenen normstelling m.b.t. reinigen van onderdelen. (Wie gaat/gaan deze normen opstellen?)

DMKL/AU vraagt zich af wat de consequenties van een water-zeepoplossing zijn op de reeds aangeschafte onderdelenreinigers met name m.b.t. eventuele roestvorming.

Er is ook nog een probleem met het scheiden van het water en de vervuilde zeepoplossing.

DMKL/BVC zal nog verder gaan met het onderzoek en zal o.a. gaan onderzoeken wat de water-zeepoplossing "doet" bij de nu gebruikte onderdelenreiniger, 760 Vzgco heeft nog reinigers in het magazijn staan.
DMKL/AU zal aan BVC een IM sturen met het verzoek dit onderzoek te houden.

Samenvatting en conclusies:

- de proef met alternatieve reinigingsmiddelen is nog niet geheel afgerond.
- er is nog onduidelijkheid over de afvoer.
- er zullen normen moeten komen m.b.t. de noodzaak en de mate van reiniging.
- DMKL/AU zal DMKL/BVC verzoeken de invloed van het nieuwe reinigingsmiddel op de "oude" onderdelenreinigers te onderzoeken .

C. "Voortgang" opslag Bosco goederen.

D.d. 18-02-1992 heeft DOKL/PL-C ingestemd met het houden van een proef m.b.t. de opslag van bedrijfsstoffen en milieuzaken.

In dat onderzoek moest de aard, omvang en samenstelling van de voorraden en de externe milieuvoorschriften worden betrokken.

Daaruit moesten worden kunnen worden afgeleid opslagrichtlijnen waarbij, bij voorkeur een landelijk, beleid moest kunnen worden geformuleerd, waaruit de te nemen maatregelen moesten kunnen worden gehaald.

De ressorts NLC, NTC, COKL, 1LK, DPKL/Arbo, DEBKL, DOKL en DGW&T waren van deze proefnemening op de hoogte en zijn bij het opstellen van de eindevaluatie betrokken geweest.

Het eindrapport is gemaakt door vertegenwoordigers van 1LK, waarbij in de conceptfase al door DMKL/AU middels een brief was aangegeven dat het eindrapport naar mening van DMKL/AU niet voldeed aan de door DOKL gestelde "eisen".

Het uiteindelijke rapport laat veel vragen onbeantwoord en geeft slechts een aantal beproevingsresultaten van de gebruikte middelen weer.

De proef kan als niet geslaagd worden beschouwd.

Officieel is het NTC aangewezen als landelijk coordinator voor milieuzaken, dit gezien de "pet" die de Kazernecommandant als huisbaas van het complex opheeft waardoor hij verantwoordelijk is voor de milieuzaken op het complex en op dit moment als zodanig nog onder verantwoordelijkheid van het NTC valt.
E.e.a. is in de infra vergaderingen HONS2 bekend gesteld.

NTC/Milieu heeft voor het opheffen van echte knelpunten een budget beschikbaar en de overige zaken zouden na het stellen van de normen en de daaruit voortvloeiende inventarisatie, na accoord van NTC worden aangevraagd via het V&U-plan.
DMKL/AU heeft hiervoor geld in de begroting voor 1994 gereserveerd.

Er zijn na de proef in Havelte een aantal andere zaken opgestart, waaronder het proefproject BIMS-KL in Havelte en Dongen.
Er zijn proeven gedaan met grit, absorptiedoeken, opvangbakken etc. en een aantal van die zaken zijn reeds of worden ingevoerd zonder dat daarbij gekekenen is naar de eventuele gevolgen.

Door DMKL/AU is bij DOKL/PL-C de Hr. Heijkers kenbaar gemaakt dat men enige zorg heeft m.b.t. de uit de niet gecoordineerde akties voortkomende behoeften aan bedrijfsmiddelen.

Daarbij heeft DMKL/AU eveneens aangegeven de indruk te hebben dat niet alles goed wordt gecoordineerd.

Dit zou door DOKL bij het NTC/Milieu in de werkgroep MilieuZorg KL worden bekendgesteld.

Samenvatting en conclusies:

- Een aantal van de aanwezigen zijn rechtstreeks betrokken bij de milieu-zaken. Er bleek toch wel enige onduidelijkheid te bestaan over de juiste route m.b.t. behoeften.
- Tijdens de HONS2 infra-vergaderingen is bekend gesteld dat alle Arbo-zaken via de NLC lijn moeten lopen en alle milieuzaken via de NTC lijn.
- De door de Vzgco(s) gedane inventarisatie zal bij het NTC/Milieu moeten worden ingediend, indien NTC accoord zullen de urgente zaken vanuit het budget van NTC worden gerealiseerd.

- De niet urgente zaken zullen voor verwerving naar DMKL/AU worden doorgestuurd.

Rondvraag:

Geen opmerkingen.

760 Vzgco wordt bedankt voor het regelen van de vergaderruimte en de lunch.

datum 6 november 2013
uw kenmerk PX 10
ons kenmerk PX 10 okt 2013/A/kj
betreft : - -

Letselschadebureau Haaglanden Claimzorg
T.a.v. de heer J. de Bruin
Postbus 82018
2508 EA 'S-GRAVENHAGE

Geachte heer de Bruin,

U stuurde mij een pakket informatie dat u had verkregen in het kader van de Wet Openbaarheid van Bestuur nadat u een verzoek had gedaan aan het Ministerie van Defensie om relevante correspondentie en rapporten aan te leveren omtrent het gebruik van het wapenreinigingsmiddel PX10.
U begrijpt dat ondergetekende als arts alleen op de medische aspecten hiervan ingaat.
Wel ben ik verwonderd over de beperktheid van het aantal stukken, met name daar in deze stukken wordt gerefereerd aan andere stukken die hiermee verband houden.
Het is moeilijk voorstelbaar dat al deze resterende informatie verloren zou zijn gegaan, maar dit zijdelings.

Om te beginnen met de nota van de Inspecteur Geneeskundige Dienst der Zeemacht, commandeurarts Bartlema, d.d. 04-12-1980.
Hieruit wordt duidelijk dat in elk geval bij de Koninklijke Marine zeer goed bekend is dat het middel PX10 een aangetoonde kankerverwekkende werking heeft.
Er wordt gerefereerd aan het gebruik van benzeen in de burgermaatschappij, maar er wordt ook duidelijk gesteld dat er gebruik gemaakt wordt van aromatische koolwaterstoffen.
Volgens de mening van deze commandeurarts is al in december 1980 duidelijk dat het gebruik van dit reinigingsmiddel ontoelaatbaar moet worden geacht.
Ook stelt hij letterlijk dat het gebruik van andere middelen die aromatische koolwaterstoffen bevatten, tot een uiterst minimum beperkt dient te worden en dat er indien hiervan toch gebruik gemaakt wordt, voldoende adequate voorzorgsmaatregelen moeten worden getroffen, zoals het aanbrengen van afzuiginstallaties of op z'n minst voldoende ventilatie.
Tevens wordt aangedrongen het middel te doen vervangen door andere, minder schadelijke middelen.
Mocht dit niet mogelijk zijn, dan dient er zorg gedragen te worden dat de MAC-waarden die worden genoemd in de lijst brandbare en gevaarlijke stoffen, niet worden overschreden.
Er wordt gerefereerd aan een aantal telegrammen waarin eenzelfde soort probleem aan de orde is gesteld.
Verder geeft commandeurarts Bartlema aan dat hij hieruit concludeert dat opnieuw de noodzaak blijkt om het "stoffenbeheer" bij de Koninklijke Marine met voortvarendheid nader te structureren en vorm te geven.
Met andere woorden, blijkbaar heeft er tot op dat moment geen adequaat "stoffenbeheer", zoals collega Bartlema dit noemt, plaatsgevonden.

De nota van schout-bij-nacht Scheuer van 05-01-1981 borduurt hierop voort waarbij tevens gerefereerd wordt aan de brief vanuit het hoofdkwartier van het Korps Mariniers.

Uit het schrijven van schout-bij-nacht Scheuer wordt duidelijk dat uit inspectierapporten van CZMNED blijkt dat het middel PX10 onder niet acceptabele condities in wapenkamers wordt gebruikt.
Hij acht dit temeer onaanvaardbaar omdat het reinigingsmiddel PX10 elementen zoals benzeen, tolueen en xyleen bevat, die zeer schadelijk en zelfs onherstelbaar kunnen werken op de gezondheid van het personeel dat met dit middel moet werken.
Deze nota is gericht aan de directeur materieel van de Koninklijke Marine en de schout-bij-nacht verzoekt deze directeur op korte termijn maatregelen te nemen om uit het oogmerk van bedrijfsveiligheid en persoonszorg deze ongewenste situatie te beëindigen.
Ook uit het schrijven van de commandant van het Korps Mariniers van 10-12-1980 wordt evident dat de door de commandant zeemacht Nederland in bericht DTG 020714z voorgestelde veiligheidsmaatregelen niet afdoende zullen zijn.
Daarnaast uit hij zijn zorg over het feit dat het aanbrengen van ventilatie in de wapenkamers mogelijkerwijs tot andere bijwerkingen leidt die niet wenselijk zijn.
Vooral om gezondheidsredenen maar ook uit veiligheidsoverwegingen wordt derhalve voorgesteld geen ventilatieopeningen in de wapenkamers aan te brengen, maar zo spoedig mogelijk over te gaan tot aanschaf en verstrekking van een ander reinigingsmiddel.

Commandeur Rademakers, de directeur materieel Koninklijke Marine, vermeldt in 1984 waarbij gerefereerd wordt aan diverse stukken zoals een brief van 07-08-1981, dat het middel PX10 bij de Koninklijke Marine evenals bij de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht, gehandhaafd blijft.
Er wordt verwezen naar voorzorgsmaatregelen die worden genoemd in stukken uit 1981 en 1983 alsmede wordt een artikel veiligheidsinformatieblad bijgevoegd.
Wel geeft hij aan dat actie is ondernomen om het gebruik van dit oplosmiddel te verminderen.
Uit de toegezonden bijlagen kunt u zelf opmaken dat dit nogal te wensen overlaat.
Zo wordt bijvoorbeeld bij de gevarenverschijnselen nergens vermeld dat het middel ook carcinogeen is.
Uit de samenstelling die wordt beschreven, komt naar voren dat het middel 20% aromatische koolwaterstofverbindingen bevat, het gaat hier om 20% van 93% van het middel.
Het overige deel bestaat uit mineralenoliën en additieven.
Wel wordt gesteld dat het middel brandgevaarlijk is, duizeligheid, ademnood en misselijkheid kan veroorzaken evenals irritatie van de huid.
Inslikken zou keelpijn, buikpijn en diarree veroorzaken.
Nergens lees ik het op dat moment bij Defensie zeker al bekende carcinogene effect.
Uit het schrijven van commandeurarts Bartlema van 04-12-1980 wordt duidelijk dat dit echt wel bij het Ministerie van Defensie bekend is geweest.

In een brief van 26-06-1984 wordt door commandeur Rademakers opnieuw gemeld dat het middel PX10 gehandhaafd blijft.
Opnieuw wordt verwezen naar diverse te nemen voorzorgsmaatregelen en wordt opnieuw vermeld dat er actie is ondernomen om het gebruik van PX10 te verminderen.

Op 29-04-1993 blijkt dat er een firma is ingeschakeld om dit middel af te voeren en op 01-02-1993 wordt gemeld dat de vermindering van koolwaterstofgebruik/het elimineren van aromatische koolwaterstoffen heeft geleid tot uitfasering van dry cleaning solvent en kookpuntbenzine, waarbij genoemd wordt dat de kookpuntbenzine reeds vervangen zou zijn door een milieu- en arbovriendelijker product, doch om organisatorische redenen voert dit middel nog steeds hetzelfde NSN.

Er moet echter rekening gehouden worden met een minder snelle werking van dit laatste middel en de werking van het alternatieve product is minder snel door een langere verdampingstijd.
Deze nadelen wegen echter niet op tegen de verbeterde milieu- en arbeidsomstandigheden.
In dezelfde nota wordt belicht dat het reinigingsmiddel nog steeds alifatische koolwaterstoffen bevat.
Dit zijn in tegenstelling tot de koolwaterstofverbindingen in PX10 niet-aromatische koolwaterstoffen.
Het gaat hierbij om biologisch afbreekbare koolwaterstoffen die in hoge concentraties schadelijk voor het waterig milieu zijn.
Sommige van deze alifatische koolwaterstofverbindingen kunnen aanleiding geven tot prikkeling van de ogen, huid, ademhalingsorganen en ook een inwerking op het zenuwstelsel hebben.
Na inslikken of braken kunnen druppeltjes in de longen komen waardoor ze een longontsteking kunnen veroorzaken.
Tevens ontvetten ze de huid zeer sterk waardoor de kans op huidaandoeningen verhoogd is.
Indien we echter de wetenschappelijke literatuur erop naslaan blijkt dat ook deze pax zoals ze genoemd worden, wel degelijk carcinogeen zijn en er bestaat bij blootstelling hieraan duidelijk een verhoogde kans op het ontstaan van maagkanker en longkanker bijvoorbeeld.
Dit is reeds terug te vinden door een simpele search op Wikipedia, zodat zelfs niet eens de medische literatuur erop nageslagen hoeft te worden.
Vanzelfsprekend is over de aromatische koolwaterstoffen meer bekend wat betreft de kankerverwekkendheid, ik hoef maar te verwijzen naar het rapport van collega Wildiers dat wat dat betreft boekdelen spreekt.

Een nieuw bericht van 28-05-1993 van de directeur materieel gaat opnieuw over de afvoer van de oude reinigingsmiddelen, waarna kennisgenomen wordt van het schrijven van 12-11-1993 dat handelt over een aanpassing van de wapenreiniger en "nieuwe" reinigingsvloeistoffen.
Pas hierin wordt aangegeven dat de reinigingsvloeistoffen zullen worden gemodificeerd en dat de proef met alternatieve reinigingsvloeistoffen wordt uitgebreid.

Vervolgens tref ik een stuk aan waarin een verslag is opgenomen van een vergadering van 20-10-1993 waarin wordt gesteld dat er een aantal onduidelijkheden zou bestaan over de noodzaak tot het aanpassen van de wapenreiniger.
We spreken dan van 1993, circa 13 jaar na het schrijven van commandeurarts Bartlema in 1980.
Pas hier wordt aangegeven dat de noodzaak tot afzuiging bij gebruik van een wapenreiniger lag in het feit dat de nu gebruikte reinigingsvloeistoffen een alifatische koolwaterstofverbinding zijn, waardoor duidelijk wordt dat afzuiging wenselijk is.
Met andere woorden, in de periode dat PX10 is gebruikt, is een dergelijke afzuiging niet ingevoerd, anders kan ik deze stelling niet interpreteren.
Ook de wapenreinigingsmiddelen die eind 1992 worden gebruikt, bevatten nog steeds de genoemde alifatische koolwaterstofverbindingen oftewel de pax, waarbij op de eerste plaats genoemd wordt dat afzuiging noodzakelijk is voor het versnellen van het droogproces.
Pas op de tweede plaats wordt een beperkte afzuiging van de bij het reinigen vrijkomende dampen genoemd.
Medisch gezien ligt dit echt strikt omgekeerd en is het afzuigen van de vrijkomende dampen van een veel groter belang dan het sneller drogen.

Met grote verbazing lees ik dat er wel nieuwe alternatieve reinigers zijn gekocht, maar dat er geen metingen zijn verricht of het een en ander wel aan de eisen voldoet.
Er worden geen klachten van de gebruiker gemeld, maar dit kan niet leiden tot de conclusie dat derhalve geen metingen noodzakelijk zijn.
We weten immers alle dat kankerverwekkendheid pas klachten geeft zodra de kanker is ontstaan.
In elk geval wordt in de samenvatting gelukkig wel vermeld dat aangezien de wapenreiniger nog steeds alifatische koolwaterstofverbindingen bevat en er verwacht wordt dat er op korte termijn geen veiliger alternatief wordt gevonden, de wapenreiniger zal moeten worden aangepast.
Met verbazing lees ik dat niet opnieuw de nu gebruikte vloeistof wordt gemeten, maar dat de destijds uitgevoerde metingen maatgevend zouden zijn.
Omdat de nieuwe vloeistof vriendelijker *zou moeten zijn*, wordt de kans dat de metingen slechter zullen uitvallen onwaarschijnlijk geacht en wordt geen noodzaak tot het verrichtingen van deze metingen gezien.
Een conclusie die ik als medicus in elk geval niet kan begrijpen.

Als één van de belangrijkste redenen om het gebruik van alifatische koolwaterstoffen terug te dringen wordt de milieubelasting gezien, mijns inziens zou dit de blootstelling van het personeel dienen te zijn.
De proef met alternatieve reinigingsmiddelen blijkt in elk geval in 1992 nog niet geheel te zijn afgerond en er is nog steeds onduidelijkheid over de afvoer van deze middelen.
Er wordt gesteld dat er normen zullen moeten komen om de noodzaak en de mate van reiniging aan te geven en er wordt gevraagd om de invloed van een nieuw reinigingsmiddel op de oude onderdelenreinigers te onderzoeken.

Vervolgens tref ik een nota van 27-10-2008 waarin de inventarisatie van PX10 wordt genoemd.
Luitenant-generaal Meulman heeft deze nota opgesteld als waarnemend commandant der strijdkrachten en heeft verzocht om hem informatie omtrent het gebruik van PX10 te doen toekomen.

Vervolgens tref ik een schrijven van Defensie Materiaal Organisatie d.d. 09-12-2008 waarin bij het doorspitten van het archief van Defensie Bedrijfsstoffen Bedrijf geen informatie over PX10 zou zijn aangetroffen.
Iets dat feitelijk tegenstrijdig is met de nu aangeleverde informatie, waarin wordt aangegeven dat het reinigingsmiddel weike PX10 vervangt als wapenreiniger, Carberto Car 511, geen benzeen bevat.
Dit is een interessante opmerking, maar gaat voorbij aan het feit dat er volgens de stukken die zijn aangeleverd eventueel wel alifatische koolwaterstofverbindingen aanwezig zijn waarvan het gebruik ook niet zonder gevaar is.
Verder blijkt dat er een DEF STAN 68-11 bestaat die in 1970 door het Britse Ministerie van Defensie is uitgegeven, welke feitelijk een productperformance- specificatie is.
Deze is in 1996 ingetrokken, hetgeen impliceert dat in elk geval tot dat moment wel degelijk bekend was hoe de samenstelling van PX10 was.
Een chemiekaart uit 1980 heeft aangetoond dat de in PX10 aanwezige terpentine voor maximaal 70% uit aromaten kan bestaan oftewel aromatische koolwaterstofverbindingen.
De nota uit 1980 heeft bevestigd dat PX10 onder andere benzeen, tolueen en xyleen bevat en de bewijs veiligheidscommissie van de zeemacht in 1981 heeft vermeld dat PX10 onder andere tolueen en xyleen bevat.
In 1985 wordt in een artikel veiligheidsinformatieblad vermeld dat PX10 voor circa 95% uit terpentine bestaat waarvan maximaal 20% aromatische koolwaterstofverbindingen betreft.

Alleen een telefooonnotitie uit 1987 heeft vermeld dat PX10 maximaal 1% aromatische koolwaterstofverbindingen zou bevatten; waar dit op gebaseerd is, blijft volstrekt onduidelijk.
In deze nota wordt ook gemeld dat de naam white spirit en terpentine feitelijk alleen maar verschillende benamingen zijn voor een mengsel van alifatische en alicyclische koolwaterstoffen die afhankelijk van dè geldende productspecificaties maximaal 25% aromatische koolwaterstoffen bevatte.
Feitelijk is er dus geen verschil tussen white spirit en terpentine.

Daarnaast wordt vermeld dat hoe hoger het aromatische koolwaterstofgehalte is, des te beter de oplossende eigenschappen zijn en dat hoe lager het beginkookpunt is, hoe hoger de vluchtigheid en des te sneller het gereinigde product droogt.
Verder wordt vermeld dat handelsgebruikelijke super plus benzine 98 in het verleden 5% benzeen bevatte, tegenwoordig nog 0,4%.
Dit is in overeenstemming met de vigerende EU-regelgeving.
Aan de producent van vliegtuigbrandstof is gevraagd of deze in het verleden benzeen bevatte.

Verder tref ik een nota van 15-12-2008 aan die handelt over de inventarisatie van het gebruik van PX10 die u het beste zelf kunt doornemen, daadwerkelijk medische inhoud ben ik hierin niet tegengekomen.

Al met al mag de conclusie die aan deze informatie wordt gekoppeld, duidelijk zijn.
Het personeel is in elk geval zeker tot eind jaren '80 blootgesteld aan een hoge concentratie van aromatische koolwaterstofverbindingen en nadien aan pax, waarvan alom bekend is dat deze kankerverwekkend kunnen zijn.
De kankerverwekkendheid van de aromatische koolwaterstofverbindingen is duidelijk verhoogd in vergelijking met de niet-aromatische koolwaterstofverbindingen, maar geheel onschadelijk zijn deze laatste ook beslist niet.

Ik hoop u hiermee vanuit mijn medische achtergrond voldoende geïnformeerd te hebben omtrent de door u toegezonden stukken.

Met vriendelijke groet.

De medisch adviseur van ClaimZorg Letselschade

CLAIMZORG
letselschade

Agm.eberharter.01@mindef.nl
Ministerie van Defensie
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
T.a.v. de heer mr. A. Eberharter

Den Haag, 5 november 2014
Ons kenmerk: PX-10
Uw kenmerk: Wet Openbaarheid van Bestuur informatie/documenten

Betreft: Verzoek om informatie inzake PX-10

Geachte heer Eberharter,

Ik behartig de belangen van een aantal militairen dan wel hun nabestaanden in de zogeheten PX-10 zaken. Jarenlang werkte de Krijgsmacht met dit wapenreinigingsmiddel dat onder anderen benzeen, tolueen en xyleen bevatte dat als carcinogeen heeft te gelden.

Op 11 juni 2013 diende ik bij het Ministerie van Defensie een WOB-verzoek aan u. Bij brief van 3 september 2013 (uw kenmerk BS2013 025344) werd mij uit naam van uw Secretaris Generaal de heer drs. E.S.M. Akerboom een beperkt aantal documenten toegezonden. Een aantal documenten zou niet meer voorhanden zouden zijn.

Bij dezen dien ik in het kader van de lopende PX-10 zaken een nieuw WOB verzoek in.

Gegeven de omstandigheid dat de heer Mr. A.E.P. van Zandbergen, senior behandelaar letselschadeclaims en werkzaam bij het onderdeel Juridische Dienstverlening Ministerie van Defensie, mij in alle lopende bezwaarschriften een laatste uitstel heeft gegeven tot 1 februari 2015 verzoek ik **u met voorrang mijn verzoek te behandelen.**

Mogelijk dat u met de heer Mr. A.E.P. van Zandbergen samenwerkt met als resultaat dat ik gevraagde documenten die zonder meer in de lopende bezwaarschriften zullen worden opgenomen vóór 1 december 2014 van het Ministerie van Defensie verkrijg.

Inleiding tot verzoek ex artikel 3, eerste lid Wet Openbaarheid van Bestuur

Ik verwijs u naar de zitting 1976 - 1977 van de Tweede Kamer der Staten Generaal, kamerstukken 14 497. Indien u (wellicht ten overvloede) http://www.statengeneraaldigitaal.nl raadpleegt komt u daar het volgende tegen:

Memorie van Toelichting op wetsvoorstel:

- **Arbeidsomstandighedenwet** "Bepalingen in het belang van de veiligheid, de gezondheid en het welzijn in verband met de arbeid".

De Arbeidsomstandighedenwet is een vernieuwing van de Veiligheidswet uit 1934. Daartoe werd reeds in het dienstjaar 1976 – aldus de Memorie van Toelichting – de hoofdlijnen geschetst. Overigens kan de Arbeidsomstandighedenwet niet bepaald worden gezien als volstrekt nieuwe wetgeving. Op bladzijde 2 van de Memorie van Toelichting onder het hoofdstuk: "Redenen tot wijziging van de (Veiligheids) wet uit 1934" wordt aangegeven dat het vooral wetstechnische redenen en betere bestuurbaarheid zijn die aanleiding gaf tot vernieuwing.

Meer specifiek verwijs ik naar bladzijde 23 Onderdeel C van deze Memorie van Toelichting op de Arbeidsomstandighedenwet dat (verkort) luidt:

*"Dit onderdeel is geheel nieuw en ontleend aan het **Benzeenverdrag** no. 136 van de Internationale Arbeidsorganisatie en het Verdrag no. 139 inzake waarin gesteld wordt dat zo dikwijls (..) ongevaarlijke of minder schadelijke producten beschikbaar zijn, deze moeten worden gebruikt in plaats van benzeen respectievelijk kankerverwekkende stoffen. Het beginsel van zoveel mogelijk vervanging van gevaarlijke stoffen door minder gevaarlijke wordt in de voorgestelde tekst **uitgebreid** tot werktuigen en andere bij de arbeid gebruikte hulpmiddelen en voorafgegaan door het voorschrift dat het gebruik van deze gevaarscheppende zaken moet worden vermeden".*

Mijn commentaar: de Overheid en andere Instanties waren dus in de jaren 70 al bekend met de schadelijkheid door benzeen en andere kankerverwekkende stoffen.

In artikel 9 van het ontwerp van de Arbeidsomstandighedenwet (die werd ingevoerd bij Staatsblad 1980, 664) wordt dwingendrechtelijk opgenomen:

*"De verplichting tot het opstellen van een **JAARVERSLAG** met betrekking tot de veiligheid, de gezondheid en het welzijn. Dit voorschrift moet (..) in nauwe relatie gezien worden met de verplichting van de werkgever tot het opstellen van een **VEILIGHEIDSRAPPORT** en een **JAARPLAN**".*

En verder:

"Zoals reeds eerder vermeld (in de MvT) moeten in dit plan onder meer de doelstellingen worden opgenomen waarnaar zal worden gestreefd en de middelen waarmee deze doelstellingen dienen te worden bereikt".

En verder:

"Uit het jaarverslag nu moet blijken in hoeverre de vooraf ontworpen plannen zijn gerealiseerd en welke de redenen waren waarom deze eventueel zijn bijgesteld of slechts ten dele zijn uitgevoerd".

En verder:

"Op deze wijze kan het jaarverslag ertoe bijdragen dat regelmatig (..) herbeziening plaats heeft met betrekking tot de zorg voor de veiligheid en de bescherming van de gezondheid".

Mijn verzoek **ex artikel 3, eerste lid Wet Openbaarheid van Bestuur:**

De PX-10 kwestie betreft in hoofdzaak de rechtsvraag of en zo ja in welke mate de werkgever (het Ministerie van Defensie) haar zorgplicht voor veilige en goede werkomstandigheden binnen de Krijgsmacht is nagekomen dan wel dat haar rechtens verwijten kunnen worden gemaakt mede in ogenschouw genomen de jurisprudentie die hierop van toepassing is.

Er zijn in de PX-10 materie aantoonbaar meer dan voldoende aanwijzingen dat in de periode 1970 (of zoveel eerder) tot aan de jaren 1993 en mogelijk zelfs tot het jaar 2000 werkgever het Ministerie van Defensie haar zorgplicht jegens haar werknemers (De Krijgsmacht) heeft geschonden.

In het kader van de lopende bezwaarschriftprocedures en (naar verwachting) ten vervolge daarop bij de onafhankelijk rechter (Raad van Beroep en Centrale Raad van Beroep) wens ik ten spoedigste te ontvangen:

Jaarverslagen + Veiligheidsrapporten + Jaarplannen zoals genoemd in artikel 9 van de Arbeidsomstandighedenwet en de Veiligheidswet over alle jaren vanaf 1970 tot 2000. Specifiek gaat het daarbij om het onderwerp hoe met benzeen en andere kankerverwekkende (verf)stoffen door werkgever Defensie binnen de gehele Krijgsmacht werd omgegaan.

Een afschrift van deze brief verstuur ik per e-mail aan de heer A.E.P van Zandbergen.

Ik zie uw berichten met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Johannes de Bruin,
Letselschade Haaglanden ClaimZorg
debruin@letselschadehaaglanden.nl

Onderwerp: RE: PX10 en WOB verzoek 5 november 2014
Van: <AGM.Eberharter.01@mindef.nl>
Datum: 10-3-2015 17:49
Aan: <debruin@claimzorg.nl>

Goedemiddag heer De Bruin,

Eerder gaven wij aan dat de zoekslag veel tijd zou vergen. U voelde druk in een bezwaarprocedure door een termijn. De resultaten van het Wob verzoek zou u in een procedure willen inbrengen. Die bestaande spanning is in onderling overleg weggenomen door te beslissen dat de voor u in de (bezwaar)procedure geldende termijn zou worden opgeschort tot 6 weken na de beslissing op uw Wob verzoek. De verwachting destijds was dat we u allicht eind januari nader zouden kunnen informeren.

We zoeken momenteel binnen Defensie intensief naar alle relevante documenten over gevaarlijke stoffen, als PX 10, asbest, chroom6 ed. De resultaten daarvan worden op de rijksoverheid site geplaatst. Ik veronderstel u hiermee bekend. Dit onderzoek vergt een grote inspanning en is nog niet afgerond.

Meer inhoudelijk merk ik op dat uw verzoek zich richt op jaarverslagen, veiligheidsrapporten en jaarplannen zoals genoemd in de Arbowet en veiligheidswet, zulks over de periode 1970 tot en met 2000. Daaraan kleven enige ingewikkeldheden, bijvoorbeeld dat de genoemde periode eerder aanvangt dan de ingangsdatum van de arbowet, de arbowet slechts een korte periode rechtstreekse gelding had voor Defensie en dat er niet zoiets als een defensie arbo jaarverslag bestaat. Dat was geregeld tot op onderdeelsniveau, denk aan kazerne en vliegbasisniveau. Bij het stofkammen van alle archieven worden ook documenten aangetroffen met de vermelding ARBO.

Op de eerder genoemde website kunt u zien welke documenten tot heden zijn aangetroffen, daarbij zijn meer dan 100 documenten die de vermelding ARBO dragen. Op die wijze kunt u onze voortgang volgen, en verkrijgt u tegelijk de documenten die ihkv het Wob verzoek voor u van belang kunnen zijn. Maar ik veronderstel dat u die website al zult hebben bestudeerd. Er wordt dus wel degelijk aan uw verzoek gewerkt. Gezondheid van werknemers wordt door u maar ook door ons – werknemers van Defensie – en de leiding van eminent belang gevonden.

Over uw verzoek wil ik wel nog even opmerken dat ik op grond van de huidige rechtspraak uw verzoek niet in behandeling had hoeven nemen. Omdat uit uw verzoek blijkt dat niet het belang van openbaarheid voor een ieder op de voorgrond staat, maar uw persoonlijk belang bij de documenten vanwege een procedure. In de rechtspraak is bepaald dat alsdan de Wob geen toepassing vindt. Die weg is niet bewandeld vanwege het belang dat defensie en u en uw cliënten eraan hechten dat alle aanwezige informatie beschikbaar komt opdat optimaal aan waarheidsvinding kan worden gedaan.

Het is goed dat we nu even contact hebben, al had ik het gewaardeerd als u en ik eerst de lijnen weer hadden strak getrokken alvorens u anderen informeert.

Op eerdergenoemde website staan al de nodige documenten die voor u relevant kunnen zijn, ik verzoek u die te bekijken. Wij vervolgen het onderzoek en plaatsen telkens extra documenten online.

Laat mij svp even weten of u de uitkomsten van het diepgaand archiefonderzoek verder wilt afwachten, of dat u een besluit wenst naar de stand van nu (dwz met hetgeen thans is aangetroffen). Ter duiding van tijdslijnen (met de nodige omzichtigheid): De verwachting is dat het archiefonderzoek met 1 a 2 maanden nagenoeg afgerond zal zijn, naar mijn schatting is nu ca 70% van de archieven geraakt.

Gaarne vernemend,

Alois Eberharter

mr A.G.M. Eberharter
Wob coordinator

Directie Communicatie
Ministerie van Defensie
Plein-Kalvermarktcomplex I Kalvermarkt 32 I 2511 CB I Den Haag I kamer H4.10
Postbus 20701 I 2500 ES I Den Haag I MPC 58B

T 070 318 84 64
M 06 2020 6253
AGM.Eberharter.01@mindef.nl

CLAIMZORG
letselschade

Agm.eberharter.01@mindef.nl
Ministerie van Defensie
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
T.a.v. de heer mr. A. Eberharter

Den Haag, 5 november 2015
Ons kenmerk: PX-10
Uw kenmerk: Wet Openbaarheid van Bestuur informatie/documenten

Betreft: WOB PX-10

Geachte heer Eberharter,

In verband met de lopende en in te dienen PX-10 aansprakelijkheidszaken bericht ik u als volgt.

In de PX-10 materie verschijnen er steeds nieuwe (belastende) documenten die evenwel niet van de zijde van Defensie worden verkregen.

Zo wijs ik op de van Intranet Defensie van een medewerker verkregen Nota van 17 december 2008 van de Algemeen Direkteur Marinebedrijf, te weten Dr. Ir. De Waard, Commandeur van de Technische Dienst aan de Brigadegeneraal Dohmen (zie de bijlage) te Den Haag.

Dit schrijven van de Algemeen Direkteur Marinebedrijf kwam tot stand door de Nota van 27 oktober 2008 van Defensiestaf, Luitenant-Generaal Meulman, die aan alle onderdelen van de Krijgsmacht gerichte vragen stelde over het gebruik van PX-10 (zie bijlage).

WOB verzoek

Mijn WOB verzoek luidt thans dat ik uit naam van al mijn PX-10 cliënten de antwoord Nota`s van alle aangeschreven Commandeurs vide de Nota van 27 oktober 2008 wens te ontvangen.

Ik beschik weliswaar over de Nota van 15 december 2008 van Generaal-majoor Wehren (zie de bijlage) maar dat betreft een samenvatting van de ontvangen gegevens van de aangeschreven Commandeurs.

Postadres Postbus 82018 2508 EA Den Haag
Bezoekadres Schokkerweg 11
Telefoon 070 - 3922715
E-mail info@claimzorg.nl
Internet www.claimzorg.nl
IBAN NL55 INGB 0004 6815 11
BIC INGBNL2A
KvK 27157668

ClaimZorg is een handelsnaam van Letselschadebureau Haaglanden B.V.

Herhaald verzoek

Voorts stel ik vast dat ik nog steeds niet heb ontvangen de gevraagde Jaarverslagen + Veiligheidsrapporten + Jaarplannen (zie mijn brief aan u van 5 november 2014) in het kader van de Veiligheidswet (tot aan 1980) en de Arbowet (na 1980).

Met uw e-mail van 10 maart 2015 (zie de bijlage) kom ik immers niet veel verder. Het moge zo zijn dat eerst vanaf 1980 er een Arbo verplichting bestond dus vanaf die tijd kunt u zo wie zo de gewenste rapporten zoals hiervoor genoemd leveren. Hoe we het ook (be) noemen, er moeten toch bij Defensie verslagen, veiligheidsrapporten en terugkoppelingsverslagen zijn over PX-10 in elk geval vanaf 1976 nu hoge Officieren binnen Defensie middels Nota's vanaf 1976 (die hebt u ook in uw bezit) de noodklok over het werken met PX-10 hebben doen luiden.

Uw verwijzing naar een website waar ik ad libitum mag gaan zoeken is natuurlijk geen concrete beantwoording van mijn WOB verzoek. Ik diende een WOB verzoek in, niet een sollicitatie voor "Medewerker Defensie Opsporing Verzocht".

In uw e-mail van 10 maart 2015 meldt u een diepgaand archiefonderzoek. Wat kunt u leveren?

Ik hoef met u toch geen discussie te voeren of mijn WOB verzoek wel of geen persoonlijk belang heeft. Ik dien de belangen van 175 PX-10 cliënten en daarnaast publiceer ik middels mijn webside over PX-10 en communiceer over het PX-10 vraagstuk met vele externe deskundigen en journalisten. Kijkt u even op onze website en daar zult u 538 verklaringen aantreffen van personen die op mijn verzoek een veelvoud aan PX-10 gerelateerde vragen – die het RIVM niet stelde – hebben beantwoord.

Tot slot nog het volgende.

Opvallend is dat van de zeer weinige documentatie die ik van Defensie heb ontvangen er nauwelijks documentatie is over de periode 1976 tot ver in de jaren 90. Ik zie mij dan ook er toe genoodzaakt om Defensie te verzoeken mij alle PX-10 documenten toe te zenden, waaronder Nota's, rapporten, e-mail, vergaderverslagen, maar ook etcetera correspondentie tussen Defensie en het RIVM alsmede agenda overzichten waaruit de besprekingen met het RIVM is vermeld. Stukken die mij immers worden onthouden.

Ik ben voornemens dan ook bij Defensie een verzoek in te dienen gegrond op artikel 843a van het Wetboek van Rechtsvordering, ofwel tegen de achtergrond van het rechtssfeerbeginsel dat in het kader van een geding partijen over gelijke stukken beschikken. Mijn vraag aan u luidt: bij welke afdeling/onderdeel van Defensie kan dit verzoek worden ingediend; loopt dat via u?

Dank voor de medewerking.

Met vriendelijke groet,
Johannes de Bruin,
ClaimZorg Letselschade
debruin@claimzorg.nl

Ministerie van Defensie

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

ClaimZorg Letselschade
T.a.v. de heer J. de Bruin
Postbus 82018
2508 EA Den Haag

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Plein-Kalvermarktcomplex
Kalvermarkt 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Contactpersoon
mr. A. Stockmann

T 070 318 84 64
MDTN *06 501 88464
A.Stockmann.02@mindef.nl

Onze referentie
BS2015009132

Bij beantwoording datum, onze referentie en onderwerp vermelden.

Datum 18 MEI 2015
Onderwerp Beslissing op uw Wob-verzoek

Geachte heer De Bruin,

Bij brief van 5 november 2014 heeft u bij mijn ministerie een verzoek ingediend als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

In uw verzoek stelt u dat u de belangen van militairen en nabestaanden behartigd in PX-10 procedures die u voert. In dat kader verzoekt u om jaarverslagen, veiligheidsrapporten en jaarplannen zoals genoemd in de Arbeidsomstandigheidenwet en de Veiligheidswet over de jaren van 1970 tot 2000. Specifiek verzoekt u om informatie hoe het ministerie is omgegaan met benzeen en andere kankerverwekkende (verf)stoffen.

U verzoekt tevens om uw verzoek met voorrang te behandelen. Als reden gaf u aan dat u in juridische procedures door Defensie een termijn is gesteld en dat u de met dit verzoek verzochte informatie wilt inbrengen in die procedure.

Eerder heeft de Wob functionaris u geinformeerd dat uit jurisprudentie de lijn valt te destilleren dat een bestuursorgaan niet gehouden is een Wob verzoek in behandeling te nemen ingeval de verzoeker niet primair het oogmerk heeft informatie te vragen ten behoeve van openbaarmaking voor een ieder maar vanwege een persoonlijk belang bij juridische procedures. Van die situatie lijkt hier sprake te zijn. Desondanks heeft het ministerie uw verzoek in behandeling genomen omdat de gezondheid van (ex)medewerkers door het ministerie van eminent belang wordt geacht, alsook omdat de Minister heeft aangegeven dat zij ter zake van het onderwerp werken met gevaarlijke stoffen bij Defensie en de gezondheid van (ex)medewerkers volledige openheid en transparantie voorstaat.

Om de bij u ervaren tijdsdruk vanwege de termijn in de eerder genoemde juridische procedure te verlichten, is bewerkstelligd dat u uitstel is verleend voor het indienen van stukken tot 6 weken nadat u dit besluit ontvangt.

Bij besluiten van 20 april 2009, 27 juli 2009 en 3 september 2013 zijn u documenten verstrekt die betrekking hebben op het wapenreinigingsmiddel PX-10 en ARBO-jaarrapporten over PX-10 vanaf 1980.

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Datum

Onze referentie
BS2015009132

Ik veronderstel dat u ermee bekend bent dat (oud)medewerkers van Defensie mogelijk ziek zijn geworden door het werken met kankerverwekkende (verf)stoffen. Naar aanleiding hiervan heeft de minister van Defensie in 2014 opdracht gegeven tot het doen van een historisch (archief) onderzoek. Om het onderzoek te ondersteunen worden alle beschikbare documenten openbaar gemaakt.

In dat kader heeft een zeer uitgebreide en grondige zoekslag plaatsgevonden. Defensie zoekt daarbij naar alle documenten die betrekking hebben op gevaarlijke stoffen, zoals Carc, chroom, asbest, maar ook PX-10. Evenzo wordt gezocht op de term Arbo. De zoekslag heeft geresulteerd in het openbaar maken van circa 1000 documenten op www.rijksoverheid.nl/chroomverf. Hierin zijn eveneens documenten opgenomen die gerelateerd zijn aan de door u gevraagde informatie. Inmiddels zijn 140 documenten geplaatst met de term Arbo. Deze documenten zijn als gezegd reeds openbaar en kunnen bijgevolg in het kader van uw Wob verzoek niet nogmaals openbaar gemaakt worden. Volledigheidshalve treft u als bijlage een overzicht aan van die documenten.

Wel zijn in voorkomend geval persoonsgegevens van personen onleesbaar gemaakt, zulks met een beroep op artikel 10, tweede lid, onder e, van de Wob (eerbiediging persoonlijke levenssfeer). Ik ben van oordeel dat in een dergelijk geval de privacy van betrokkenen prevaleert boven het belang van openbaarmaking.

Tot slot bericht ik u dat het ministerie de zoekslag blijft continueren. Indien documenten worden aangetroffen die betrekking hebben op PX-10 of Arbo, dan zullen deze eveneens openbaar worden gemaakt op eerdergenoemde site van de Rijksoverheid.

Ik vertrouw er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De Minister van Defensie,
Voor deze
De Secretaris-generaal,

drs. E.S.M. Akerboom

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de Minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan DienstenCentrum Juridische Dienstverlening, Commissie advisering bezwaarschriften Defensie, Postbus 90004, 3509 AA Utrecht. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

Koninklijke Landmacht "POMS : Resultaat van zoeken op site

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen zes maa...

1-10 van circa 143 resultaten

01-10-2005
SAFETY OKTOBER 2005NL POMS WERKINSTRUCTIE **ARBO** & MILIEU 10.02 RI&E ,PLAN VAN AANPAK, VOORTGANG EN **ARBO** - JAARVERSLAG H INllouBouwJ~1 10.01 ALGEMEEN: **ARBO**- EN ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 251KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Werkinstructies **ARBO** en Milieu (2005-10-01).PDF

1998-11-25 IM Arbodnst onderzoek chromaten 6.5
6691 MTDN '06 557 6363 Aan Hfdn **Arbo**teams Hfdn Bdfgnkgpn gen Knoopkazerne Mineurslaan 500 ... **behalve dat aan de bepalingen van het Arbobesluit, met name hoofdstuk 4 en daarbinnen in het** ...
Auteurs: Kunemund;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 492KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1998-11-25 IM Arbodnst onderzoek chromaten 6.5.PDF

Risicofuncties, gaat ook over externen zoals uitzendkrachten
1997-10-14 Brief Staf-POMS Concept-convenant arbodienst Arbodnst KL m-bijlagen.PDF ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1997-10-14 Brief Staf-POMS Concept-convenant **arbo**dienst Arbodnst KL m-bijlagen.PDF Duplicaten weergeven

haalbaarheid grens-waarde MAC mbt Chroom VI
2001-02-27 Werkterreinanalyse chroom en chroomverbindingen brf arbodienst kl.pdf ...
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 236KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-02-27 Werkterreinanalyse chroom en chroomverbindingen brf **arbo**dienst kl.pdf Duplicaten weergeven

Arbeidshygiënisch onderzoek Hangaar 17
Bibliotheek/1997-09-01 (TW97-6047-148) - Hoofd Arbodienst KLu - **Arbeidshygiënisch onderzoek** ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1997-09-01 (TW97-6047-148) - Hoofd **Arbo**dienst KLu - Arbeidshygiënisch onderzoek Hangaar 17.PDF

haalbaarheid grens-waarde MAC mbt Chroom VI
2001-01-23 Werkterreinanalyse chroom en chroomverbindingen brf Tauw aan arbodienst KL.pdf ...
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 254KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-01-23 Werkterreinanalyse chroom en chroomverbindingen brf Tauw aan **arbo**dienst KL.pdf Duplicaten weergeven

RIE Vlb Eindhoven CLSK2014006498
technical agrreements voor de ondersteuning op het gebied van ARBO en Milieu zijn afgesloten ... zoals de organisatiebeschrijving, het gevoerde Arbo & verzuimbeleid, de organisatie van werk ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 11MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2014-05-02 Aanbieden RIE Vlb Eindhoven CLSK2014006498.pdf

2000-01-13 **Arbo**dienst - NL POMS Onderzoek **ARBO**, resultaten veegmonsters en maatregelen Brunssum Vriezenveen
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-01-13 **Arbo**dienst - NL POMS Onderzoek **ARBO**, resultaten veegmonsters en maatregelen Brunssum Vriezenveen.PDF
Duplicaten weergeven

Arbo-jaarverslag 1996 POMS-Vriezenveen
Bibliotheek/Documentatie/Arbo-jaarverslag 1996 POMS-Vriezenveen.PDF ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/**Arbo**-jaarverslag 1996 POMS-Vriezenveen.pdf

1996-10-09 IM Safety Vriezenveen aan Bedrijfsarts RBB 1996 Verbruiksgegevens Carcinogene en Reprotixische stoffen
Een goed kwaliteitsbesef kan niet los gezien worden van een terdege ARBO-bewustzijn ...
Auteurs: Vincken, AJW, CLAS/ST CLAS/DIR PBO/AFD PERS/SIE PVA;Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 91KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1996-10-09 IM Safety Vriezenveen aan Bedrijfsarts RBB 1996 Verbruiksgegevens Carcinogene en Reprotixische stoffen.pdf
Duplicaten weergeven

Koninklijke Landmacht POMS : Resultaat van zoeken op site

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site
landmachtportaal...

Auteur
Alle Auteur

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen zes maa...

11-20 van circa 145 resultaten

Arbo-Jaarplan 1997 POMS Vriezenveen
Bibliotheek/Documentatie/**Arbo**-Jaarplan 1997 POMS Vriezenveen.PDF ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 311KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/**Arbo**-Jaarplan 1997 POMS Vriezenveen.PDF

Jaarverslag Arbo KL 1990
DEEVAREN In 1990 werden de volgende gevaren onder de aandacht gebracht: Tijdens het aansteken van een (tent-)kachel GHS JIJ ontstond er een steekvlam ... De functio naris die de kachel ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Jaarverslag **Arbo** KL 1990.PDF

1999-01-14 Brief Arbodienst chromaten NVC
heeft het NVC -na raadpleging van de **Arbo**dienst KL- een aantal metingen laten verrichten bij ... Stafmedewerker **Arbo** & Milieu ... **Arbo**dienst KL / **Arbo**specialistenteam ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 45KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-01-14 Brief **Arbo**dienst chromaten NVC.pdf Duplicaten weergeven

2000-08-30 Arbo-rondgang Brunssum
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/2000-08-30 **Arbo**-rond ... Gevoeligheid a.g.v. opmerking over onduidelijkheid registratie GVS en dat hierdoor geen ...
Auteurs: Vincken;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-08-30 **Arbo**-rondgang Brunssum.PDF

2000-11-27 Arbo-rondgang Vriezenveen
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/2000-11-27 **Arbo**-rond ... Gevoeligheid komt voort uit het feit dat gesproken wordt over niet goed regirstreren van GVS ...
Auteurs: Vincken;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-11-27 **Arbo**-rondgang Vriezenveen.PDF

2000-01-24 ARBO jaarverslag 1999 Vriezenveen
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-01-24 **ARBO** jaarverslag 1999 Vriezenveen.PDF Duplicaten weergeven

2001-12-13 Arbo jaarverslag 2001 Vriezenveen
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 5MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-12-13 **Arbo** jaarverslag 2001 Vriezenveen.pdf

Arbo-Jaarplan 1996 POMS Vriezenveen
bijeenkomst ~ chef/afd.hoofd 29 W Bredere info verstrekking **ARBO**-jaarverslag n,v.t. SM ... **ARBO**—jaarplan n.v.t. SM 01—04—1996 l.o.m. DC RI&E 31 W Aanpassen rookzones in cantine ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 436KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/**Arbo**-Jaarplan 1996 POMS Vriezenveen.PDF

Uittreksel Chroom-6-rapport Arbodienst 1999
Bibliotheek/Rapporten/Uittreksel Chroom-6-rapport **Arbo**dienst 1999.pdf ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 365KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Uittreksel Chroom-6-rapport **Arbo**dienst 1999.pdf

Arbo-Jaarverslag 1997 POMS Vriezenveen in-instemming MC
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/**Arbo**-Jaarverslag 1997 POMS Vriezenveen in-instemming MC.PDF

‹ 1 | 2 | 3 4 5 ›

Koninklijke Landmacht POMS › Resultaat van zoeken op site

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site
landmachtportaal...

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen zes maa...

21-30 van de 143 resultaten

AI Waarschuwing **Arbo** MVKK
Bibliotheek/2008-12-16 AI Waarschuwing Arbo MVKK.PDF ... overtreding is geconstateerd: 1. Voorkomen of beperken van blootstelling
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2008-12-16 AI Waarschuwing **Arbo** MVKK.PDF

AI Waarschuwing **Arbo** Vlb Eindhoven
Bibliotheek/2001-2-15 AI Waarschuwing Arbo Vlb Eindhoven.PDF ... Algemeen op goede wijze voortgang in de opzet van een arbo-zorgstructuur ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2001-2-15 AI Waarschuwing **Arbo** Vlb Eindhoven.PDF

AI Waarschuwing **Arbo** Vlb Leeuwarden
Bibliotheek/2001-6-8 AI Waarschuwing Arbo Vlb Leeuwarden.PDF ... Algemeen goede wijze voortgang in opzet arbozorgstructuur ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2001-6-8 AI Waarschuwing **Arbo** Vlb Leeuwarden.PDF

2000-01-13 **Arbo**jaarplan 2000 Vriezenveen
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-01-13 **Arbo**jaarplan 2000 Vriezenveen.PDF Duplicaten weergeven

AI Waarschuwing **Arbo** Vliegbasis Twenthe
Bibliotheek/2001-2-27 AI Waarschuwing Arbo Vliegbasis Twenthe.PDF ... Goede wijze voortgang in de opzet van een arbo-zorgstructuur ... Desondanks tekortkomingen o.a. RIE en beoordeling ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2001-2-27 AI Waarschuwing **Arbo** Vliegbasis Twenthe.PDF

AI Waarschuwing **Arbo** Vlb Volkel
Bibliotheek/2001-5-9 AI Waarschuwing Arbo Vlb Volkel.PDF ... Algemeen goede wijze voortgang in opzet arbozorgstructuur ... Echter, het tijdig en voldoende betrekken en informeren van uw mc is ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2001-5-9 AI Waarschuwing **Arbo** Vlb Volkel.PDF

1996-08-07 IM Safety Vriezenveen aan Bedrijfsarts RBB 1996 Carcinogene en Reprotixische stoffen
INTERNE MEMO ARBO&MILIEU ... , Coördinator ARBO/Milieu ... ARBO/Milieu een kopie gevoegd van de informatie-set "regis ... ARBO/Milieu tevens de lijst CFK-bevattende stoffen gevoegd ...
Auteurs: Vincken, AJW, CLAS/ST CLAS/DIR P&O/AFD PERS/SIF PVA;Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 89KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1996-08-07 IM Safety Vriezenveen aan Bedrijfsarts RBB 1996 Carcinogene en Reprotixische stoffen.pdf Duplicaten weergeven

Arbo-jaarplan 1998 POMS Vriezenveen m-brief AI 1998-05-27
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 471KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/**Arbo**-jaarplan 1998 POMS Vriezenveen m-brief AI 1998-05-27.PDF

AI Hercontrole waarschuwing **Arbo** MVKK
Bibliotheek/2010-4-19 AI Hercontrole waarschuwing Arbo MVKK.PDF ... termijn opheffen overtreding is verstreken ik verzoek u binnen 2 weken mij te informeren welke stappen u ondernomen heeft ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 91KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2010-4-19 AI Hercontrole waarschuwing **Arbo** MVKK.PDF

AI Waarschuwing **Arbo** Vliegbasis Gilze Rijen
Bibliotheek/2001-3-16 AI Waarschuwing Arbo Vliegbasis Gilze Rijen.PDF ... Algemeen goede wijze voortgang in opzet arbo-zorgstructuur ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2001-3-16 AI Waarschuwing **Arbo** Vliegbasis Gilze Rijen.PDF

‹ 1 2 3 4 5 6 ›

Koninklijke Landmacht POMS - Resultaat van zoeken op 'arbo'

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site
landmachtportaal...

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa

31-40 van circa 144 resultaten

Bespreking H17 mbt Arboknelpunten
Klu TW 94-2503-285 (2199404028 Besluitenlijst bespreking **Arbo**-knelpunten mbt hangaar 17 op ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 3-2-2015 Grootte: 221KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1994-04-28 Besluitenlijst bespreking **Arbo**knelpunten mbt hangaar 17 op vlb Twenthe Klu TW 94-2503-285 (2199404028).PDF
Duplicaten weergeven

2001-03-28 Aktiepunten en besluitenlijst **Arbo**-Milieu-themadag NL-Poms
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-03-28 Aktiepunten en besluitenlijst **Arbo**-Milieu-themadag NL-Poms.PDF

Brief **Arbo**centrum aan NL POMS resultaten veegmonsters Dec1999
Arbodienst ... Niet opvolgen van adviezen uit september 1999 en niet/nauwelijks gebruik maken van ademhalingsbescherming Vriezenveen ... Beperkt/onjuist gebruik van voorgeschreven (adem ...
Auteurs: Vincken;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 446KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Brief **Arbo**centrum aan NL POMS resultaten veegmonsters Dec1999.pdf

roldocdoc Milieu en **Arbo**zorg themadag NL POMS
3.15 **Arbo**jaarplan en **Arbo**jaarverslag ... In de nieuwe **ARBO**-wet is er o.a. geen verplichting meer voor het jaarlijks opstellen van de **ARBO**-jaarplannen en de **ARBO**-jaarverslagen ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 175KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/roldocdoc Milieu en **Arbo**zorg themadag NL POMS.pdf

Brief NL POMS aan DP en O **Arbo** Haalbaarheid van grenswaarden (Chroom VI) CFM 110902-01
Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 291KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Brief NL POMS aan DP en O **Arbo** Haalbaarheid van grenswaarden (Chroom VI) CFM 110902-01.pdf

2000 A
stoffen - P2000-2502 dl II.PDFARBOdienst KL - 417-2000 - Chromaten MCW ... chromaatmetingen KL - 2008000052 - 2000 - ARBOdienst KL-.PDF ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 28MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2000 A.zip

2001 A
P2001-2503.PDFArbo - POBA 2001-20812 - rapportage chromaathoudende verven - Arbodienst KL.PDF ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 27MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2001 A.zip

2002 A
2002-10-17 - ARBOdienst KL - 4527-2002 Advies chromaatproblematiek MCW - 2008000052 ... grenswaarden Chroom-VI.PDFArbodienst KL-ongenummerd - haalbaarheid ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 27MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2002 A.zip

2001-02-27 **Arbo**dienst werkterreinanalyse chroom en chroomverbindingen 1120-2001
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-02-27 **Arbo**dienst werkterreinanalyse chroom en chroomverbindingen 1120-2001.pdf

2001-04-09 **Arbo**dienst werkterreinanalyse chroom eb chroomverbindingen 1924-2001
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-04-09 **Arbo**dienst werkterreinanalyse chroom eb chroomverbindingen 1924-2001.pdf

< 1 2 3 4 5 6 7 >

Koninklijke Landmacht POMS > Resultaat van zoeken op 'arbo'

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa...

41-50 van circa 146 resultaten

2002-12-03 **Arbo**dienst KL-5348-2002 grenswaarden Cr6 bij laswerkzaamheden
Auteurs: Vincken,Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2002-12-03 **Arbo**dienst KL-5348-2002 grenswaarden Cr6 bij laswerkzaamheden.pdf

C-DHC aan AI Hercontrole waarschuwing **Arbo** MVKK
Bibliotheek/2010-4-29 C-DHC aan AI Hercontrole waarschuwing Arbo MVKK.PDF ... Risicovolle werkzaamheden zijn indertijd onmiddellijk stilgelegd, actie gestart inrichting nieuwe werkplek ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 90KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2010-4-29 C-DHC aan AI Hercontrole waarschuwing **Arbo** MVKK.PDF

2001-02-14 Brief Poms Vveen Assistentie **Arbo**centrum NO-Ned
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-02-14 Brief Poms Vveen Assistentie **Arbo**centrum NO-Ned.pdf

2000-02-11 Brief LAS DBP - NAVO fondsaanvragen milieu en arbo knelpunten POMSS IROM2000004399
In dit document wordt gesteld dat pas na goedkeuring van de financiën wordt begonnen met het oplossen van de A&M knelpunten
Auteurs: Vincken;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 3MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-02-11 Brief LAS DBP - NAVO fondsaanvragen milieu en **arbo** knelpunten POMSS IROM2000004399.PDF

Jaarverslag **Arbo** 1994-1995 Vlb Twenthe
Bibliotheek/1995-05-08 (TW95-2817-148) - Jaarverslag Arbo 1994-1995 Vlb Twenthe.PDF ... In november 1993 Hangaar 17 door I-SZW waarschuwing gegeven (brief nr ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1995-05-08 (TW95-2817-148) - Jaarverslag **Arbo** 1994-1995 Vlb Twenthe.PDF

Brief hoofd **Arbo**-dienst KLu B97030671 Persluchtleidingnet
1997-05-01 (TW97-3273-148) - Brief hoofd Arbo-dienst KLu B97030671 Persluchtleidingnet.PDF ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1997-05-01 (TW97-3273-148) - Brief hoofd **Arbo**-dienst KLu B97030671 Persluchtleidingnet.PDF

Brief Vz **ARBO**-OOO Twenthe inzake beleggingsplan onderhoudssquadron
Bibliotheek/1995-05-29 (TW95-3292-123) - Brief Vz ARBO-OOO Twenthe inzake beleggingsplan ... 7. Daarom kunnen wij ARBO-knelpunten voortkomend uit interim oplossingen die niet te toetsen ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1995-05-29 (TW95-3292-123) - Brief Vz **ARBO**-OOO Twenthe inzake beleggingsplan onderhoudssquadron.PDF

2003-04-02 **Arbo**dienst KL 1376-2003 CrVI bij laswerkzaamheden met bijlage vragenlijstonderzoek
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2003-04-02 **Arbo**dienst KL 1376-2003 CrVI bij laswerkzaamheden met bijlage vragenlijstonderzoek.PDF Duplicaten weergeven

1998-04-25 IM-Infra Gesprek met **Arbo**dienst Oost en Zuid RIenE
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 195KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1998-04-25 IM-Infra Gesprek met **Arbo**dienst Oost en Zuid RIenE.PDF

Verslag vergadering **Arbo**vertegenwoordigers Twenthe op 24-01-1995
Op voorstel van het 000 werd het totale luchtsysteem van de hangaar gekoppeld ... De metingen leverden een dermate positief resultaat op, dat hiervoor een definitieve infra structurele ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1995-03-28 (TW95-2142-123) - Vlb Twenthe Verslag vergadering **Arbo**vertegenwoordigers Twenthe op 24-01-1995.PDF

‹ 1 2 3 4 5 6 7 8 ›

Koninklijke Landmacht POMS > Resultaat van zoeken op site

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa...

51-60 van circa 143 resultaten

1999-09-28 Brief arbocentrum Gld onderzoek blootstelling chromaten 3.3
Bekend rapport met de waarden die uit verband zijn getrokken
Auteurs: Vincken;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 495KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-09-28 Brief arbocentrum Gld onderzoek blootstelling chromaten 3.3.PDF

Infrastructuur WC Schilderen Vlb Twenthe ARBO-eisen aanpassing
TW94-2543-143) - Infrastructuur WC Schilderen Vlb Twenthe ARBO-eisen aanpassing.PDF ... Het zal u duidelijk zijn dat t.o.v. de AI niet kan worden volstaan met een opmerking dat de ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1994-04-28 (TW94-2543 -143) - Infrastructuur WC Schilderen Vlb Twenthe **ARBO**-eisen aanpassing.PDF

1999-04-28 brief Arbodienst KL mbt haalbaarheid grenswaarden chromaten
Haalbaarheidsdiscussie grenswaarden (verbodswaarde) chromaten tbv Subcommissie MAC-waarden en ontbreken meetgegevens KL
Auteurs: Kunemund;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 231KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-04-28 brief Arbodienst KL mbt haalbaarheid grenswaarden chromaten.pdf

1999-04-28 Brief Arbodienst KL meetresultaten chromaatconcentraties bij diverse werkzaamheden
Haalbaarheidsdiscussie grenswaarden (verbodswaarde) chromaten tbv Subcommissie MAC-waarden en ontbreken meetgegevens KL
Auteurs: Kunemund;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-04-28 Brief Arbodienst KL meetresultaten chromaatconcentraties bij diverse werkzaamheden.pdf

SER advies 2013 04 grenswaarden-voor-chroom-vi-verbindingen
Grenswaarden voor chroom VI-verbindingen UITGEBRACHT AAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID NR.4 - AUGUSTUS 2013 ADVIES 13/04 | AUGUSTUS 2013 SOCIAAL-ECONOMISCHE ...
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/SER advies 2013 04 grenswaarden-voor -chroom-vi-verbindingen.pdf Duplicaten weergeven

2000 B
chromaathoudende verven KL - 2008000052 - ARBOdienst KL.PDFARBOdienst KL - 3517-2000 -verzoek ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 27MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2000 B.zip

Analyserapporten Ascor brief Arbocentrum aan NL POMS resultaten veegmonsters BRU en VRVN_Dec_1999
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 445KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Analyserapporten Ascor brief **Arbo**centrum aan NL POMS resultaten veegmonsters BRU en VRVN_Dec_1999.pdf

Brief NL POMS aan LAS IROM 1999025487 met Rapport ARBOdienst het vrijkomen van chroom VI verbindingen
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 4MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Brief NL POMS aan LAS IROM 1999025487 met Rapport **ARBO**dienst het vrijkomen van chroom VI verbindingen.pdf

1999-10-04 Brief NL-POMS aan LAS IROM (CFM99100302) Rapport ARBOdienst Strontiumchromaat onderzoek Vriezeveen
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 5MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-10-04 Brief NL-POMS aan LAS IROM (CFM99100302) Rapport **ARBO**dienst Strontiumchromaat onderzoek Vriezeveen.PDF Duplicaten weergeven

1999-09-28 Rapport Arbodienst KL - Het vrijkomen en voorkomen van Chroom VI (versie onbekend)
Het Arbobesluit heeft als uitgangspunt voor het werken met kankerverwekkende stoffen dat er ... De NL-POMS heeft de Arbodienst KL verzocht een onderzoek uit te voeren naar het vrijkomen ...
Auteurs: Vincken;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-09 28 Rapport Arbodienst KL - Het vrijkomen en voorkomen van Chroom VI (versie onbekend).pdf

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

Meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa

61-70 van circa 138 resultaten

Hfd Arbodienst KLu B98080943 inzake blootstelling strontiumchromaat op vlb Twenthe
Bibliotheek/1998-12-08 (TW98-8817-148) - Hfd **Arbo**dienst KLu B98080943 inzake blootstelling ... Binnen de Koninklijke Luchtmacht zijn werkzaamheden zonder persoonlijke beschermingsmiddelen ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1998-12-08 (TW98-8817-148) - Hfd **Arbo**dienst KLu B98080943 inzake blootstelling strontiumchromaat op vlb Twenthe.PDF

1999-09-24 Brief NL-POMS aan LAS IROM (CFM990924) Rap **ARBO**dienst chromaat onderz Vriezenveen en vervolgacties
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-09-24 Brief NL-POMS aan LAS IROM (CFM990924) Rap **ARBO**dienst chromaat onderz Vriezenveen en vervolgacties.PDF
Duplicaten weergeven

2003-07-18 CZSK 2003068347 (2003-5020.1) - 18-07-2003 Jaarverslag **Arbo**dienst KM 2002 (alleen relevante pagina's)
Auteurs: Voure, van;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2003-07-18 CZSK 2003068347 (2003-5020.1) - 18-07-2003 Jaarverslag **Arbo**dienst KM 2002 (alleen relevante pagina's).PDF

1999-04-02 20008000052 - Ad KL - ATW-1419-99 2-4-1999 Meetplan chromaatonderzoek **Arbo**team West
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 3-2-2015 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-04-02 20008000052 - Ad KL - ATW-1419-99 2-4-1999 Meetplan chromaatonderzoek **Arbo**team West.PDF

Jaaroverzicht luchtmacht bedrijfsveiligheid-**Arbo** jaarverslag KLu 1989 - deel 1 van 4
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 5MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1998-09-13 - C90035278-111 - Jaaroverzicht luchtmacht bedrijfsveiligheid-**Arbo** jaarverslag KLu 1989 - deel 1 van 4.PDF

Jaaroverzicht luchtmacht bedrijfsveiligheid-**Arbo** jaarverslag KLu 1989 - deel 2 van 4
Aanvar~ngsrat~o over~ge vNegtu~gen. (aantal per 1000 vlieguren) 1.20 0.96 0.72 0 4-, ('3 0.48 0.24 0.00 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 ~ F--27 figuur 12 Na nog ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 4MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1998-09-13 - C90035278-111 - Jaaroverzicht luchtmacht bedrijfsveiligheid-**Arbo** jaarverslag KLu 1989 - deel 2 van 4.PDF

2001-10-11 Brief RMCN aan 920 Vzgdep Cr6 zonder datum, nummer en ondertekening
op het complex Coevorden door de stafmedewerkers **Arbo** en Milieu van het RMC Noord is tevens ... Mochten er nog vragen zijn dan verzoek ik u contact op te nemen met de stafmedewerker **Arbo** ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 19KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-10-11 Brief RMCN aan 920 Vzgdep Cr6 zonder datum, nummer en ondertekening.pdf Duplicaten weergeven

2002-05-30 brief ArbodKL
In dit IM worden alle ASCOR rapportages opgesomd ... Onbekend is of deze beschikbaar zijn bij de **Arbo**dienst
Auteurs: Vincken;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 4MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2002-05-30 brief ArbodKL.PDF

1998 A
tav NVC.PDF**Arbo**dienst mbt Chroom6 Tactische Helikopter Groep Gilze-Rijen.pdf**ARBO**-knelpunten Klu TW ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 28MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/1998 A.zip

2000-09-21 NVC Chromaten rapport
Aan: **Arbo**coördinator Koninklijke Landmacht ... Van: Stafmedewerker **Arbo** & Milieu ... Na contacten van NVC met de **Arbo**dienst KL bleek dat de gevraagde chromaatmetingen extern ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 44KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-09-21 NVC Chromaten rapport.pdf

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa...

71-80 van circa 139 resultaten

1995-11-14 IM Safety Vriezenveen aan Supervisor Preservation 1995 gebruik PBM's
INTERNE MEMO **ARBO**&MILIEU ... VAN : M.J.M. Schoenmaker, **ARBO**/Milieu Specialist ... P.B.M. Langenkamp, Wnd.Site Manager Bij deze vraag ik uw aandacht voor het volgende ...
Auteurs: Vincken, AJW. CI AS/ST CLAS/DIR PSO/AFD PERS/STE PVA;Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 12KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1995-11-14 IM Safety Vriezenveen aan Supervisor Preservation 1995 gebruik PBM's.pdf Duplicaten weergeven

1999-05-27 Wettelijke grenswaarde Cr(VI) chromaten brf **Arbo**dienst
Statement **Arbo**dienst over het op vrij grote schaal binnen Defensie bedrijven gebruik maken ...
Auteurs: Kunnemond;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-05-27 Wettelijke grenswaarde Cr (VI) chromaten brf Arbodienst.pdf

Jaaroverzicht luchtmacht bedrijfsveiligheid-**Arbo** jaarverslag KLu 1989 - deel 3 van 4
De **Arbo**-legger is een uitstekend hulpmiddel om alle arbeidsomstandigheden bepalende ... voorschrijven over te gaan tot aanleggen van **Arbo** leggers conflicteert echter met de eigen ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 4MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1990-09-13 - C90035278-111 - Jaaroverzicht luchtmacht bedrijfsveiligheid-**Arbo** jaarverslag KLu 1989 - deel 3 van 4.PDF

2006-09-22 IM 320 Hrstcie verslag sluiting geb C Matlogpel Coevorden 2006
Datum 22-09-2006 Ons kenmerk IMAM/2006/032 Ministerie van Defensie 1 Logistieke ... 320 Herstelcompagnie Logbrig Sectie 4 / **Arbo**/Milieu Pagina 2/2 Tijdens de demontage ... St mdw **Arbo**/Milieu
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 219KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2006-09-22 IM 320 Hrstcie verslag sluiting geb C Matlogpel Coevorden 2006.pdf Duplicaten weergeven

Verslag overleg CVB Twenthe en Onderdeelsoverlegorgaan op 21-10-1993
KONINKLIJKE LUCHTMACHT Vliegbasis Twenthe Commandant Postbus 5013 Bijlagen: 2 VERSLAG Enschede, 21 oktober 1993 Nr ... Odw: Verslag Aan: Zie verzendlijst van de overlegvergadering tussen ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 2-11-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1993-11-21 (93-5644-123) - Verslag overleg commandant vlb Twenthe en Onderdeelsoverlegorgaan op 21-10-1993.PDF

Verslag Basisstafvergadering Vlb Twenthe van 29-06-1995
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1995-07-05 (TW95-4074-215) - Verslag Basisstafvergadering Vlb ... In DO wordt als bijlage **ARBO** dienst bekendgesteld ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1995-07-05 (TW95-4074-215) - Verslag Basisstafvergadering Vlb Twenthe van 29-06-1995.PDF

Verslag vergadering C-Vlb Twenthe en OOO van 22-11-1990
Jaarverslag 1989 zal worden herzien v.w.b. het punt "overleg ... Er is geen overleg geweest inzake **ARBO** ... OOO is van mening dat het **ARBO**-overleg opnieuw dient te worden opgestart
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 344KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1991-01-11 (TW91-0207-123) - Verslag vergadering C-Vlb Twenthe en OOO van 22-11-1990.PDF

Jaarverslag IGK 1994
A L G ~ M ~ 2.1 ... Arbeidsomstandigheden (**Arbo**) en milieu De krijgsmacht wordt in toenemende mate geconfronteerd met een aan gescherpte regelgeving op het gebied van **Arbo** en milieuzaken ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Jaarverslag IGK 1994.PDF

2003
H1 7 Vlb TW STL2003012194.PDF**Arbo**dienst KL-1376-2000 Cr(VI) bij ... 2003-5020.1) - 18-07-2003 Jaarverslag **Arbo**dienst KM 2002 (alleen relevante pagina's).PDF
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 19MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2003.zip

RAH 14 0110 definitief rapport onderzoek luchtmetingen stof en metalen Brunssum
Rapportage Blootstellingsonderzoek Inhaleerbaar stof en metalen NIC Brunssum, gebouw C Kranenpool 1 Brunssum Projectnummer: RAH 14.0110 Datum rapport: 23 april 2014 ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/RAH 14 0110 definitief rapport onderzoek luchtmetingen stof en metalen Brunssum.pdf

Deze lijst: Verzenden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site
In andere site zoeken

Auteur
Alle Auteur

Kenmerk
meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen zes maa...

81-90 van circa 141 resultaten

Jaaroverzicht luchtmacht bedrijfsveiligheid-Arbo jaarverslag KLu 1989 - deel 4 van 4
ONGEVALLEN T.G.V. HET ONJUIST SCHATTEN VAN DE VOERTUIGDIMENSIES In de periode 1982-1989 werden 494 schuldongevallen van dit type geregistreerd tegen 49 gevallen waarbij de ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 3MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1990-09-13 - C90035278-111 - Jaaroverzicht luchtmacht bedrijfsveiligheid-Arbo jaarverslag KLu 1989 - deel 4 van 4.PDF

keuringen
Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 391KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1998-11-03 brief NL-POMS.PDF

keuringen
Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Jongh, de Datum: 14-11-2014 Grootte: 391KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1998-11-03 brief NL-POMS.PDF

Blootstelling wapenolie wapenkamer Vriezenveen
Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 161KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1997-10-15 Brief ArbodKL.pdf

JP8-brandstof grenswaarden
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1998-08-31 Brief ArbodKL staf.PDF ... Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 243KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1998-08-31 Brief ArbodKL staf.PDF

Gezondheidswaarde JP8
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1998-09-10 Brief ArbodKL Centrum West.PDF ... Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 57KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1998-09-10 Brief ArbodKL Centrum West.PDF Duplicaten weergeven

brief ATO/99/2061
Relatie met Organo Psycho Syndroom (OPS ... Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 227KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-03-09 brief ARBDOKL.PDF

1999-03-12 Fax ArbodKL
Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 104KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-03-12 Fax ArbodKL.pdf
Duplicaten weergeven

asbest onderzoek
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1999-12-28 brief ArbodKL centrum Noord.PDF ... Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-12-28 brief ArbodKL centrum Noord.pdf

IM Chromaten
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/2001-02-19 IM ArbodKL Staf.PDF ... Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 229KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-02-19 IM ArbodKL Staf.PDF
Duplicaten weergeven

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa...
Vroeger

94-100 van circa 140 resultaten

199-03-03 Brief ArbodKL centrum oost
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/199-03-03 Brief ArbodKL centrum oost.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 118KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/199-03-03 Brief ArbodKL centrum oost.PDF Duplicaten weergeven

Medisch registratieformulier vermoedelijke blootstelling chromaten
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1999-10-28 Brief ArbodKL centrum NO.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 198KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-10-28 Brief ArbodKL centrum NO.PDF

onderzoek JP8 blootstelling straalcabines
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1999-12-14 Brief ArbodKL centrum noord.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 2MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-12-14 Brief ArbodKL centrum noord.PDF

Concept notitie Normen, meetmethoden en metingen chroom VI
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/2000-01-11 Notitie ArbodKL staf.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-01-11 Notitie ArbodKL staf.pdf

rapportage PAGO preserveerders en spuiles
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/2000-12-04 Brief ArbodKL centrum NO NLD.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 189KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-12-04 Brief ArbodKL centrum NO NLD.PDF

Periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek POMS
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/2002-10-29 PGO door ArbodKL.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2002-10-29 PGO door ArbodKL.pdf Duplicaten weergeven

2004-03-03 Klantenoverleg ABODKL POMS
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/2004-03-03 Klantenoverleg ABODKL POMS.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2004-03-03 Klantenoverleg ABODKL POMS.pdf

1997-12-16 Brief Arbodnst KL Bevestiging afspraak
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1997-12-16 Brief Arbodnst KL Bevestiging afspraak.pdf ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 305KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1997-12-16 Brief Arbodnst KL Bevestiging afspraak.pdf

2001-05-23 verslag werkplekonderzoek C2 Vriezenveen 4.2
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/Rapporten/2001-05-23 verslag werkplekonderzoek C2 Vriezenveen 4.2.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 476KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-05-23 verslag werkplekonderzoek C2 Vriezenveen 4.2.PDF

1544-2002 (B2002018639-1287) - 15-04-2002 Haalbaarheid grenswaarde chroom-6
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1544-2002 (B2002018639-1287) - 15-04-2002 Haalbaarheid grenswaarde chroom-6.PDF ... **Arbo**dienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 494KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1544-2002 (B2002018639-1287) - 15-04-2002 Haalbaarheid grenswaarde chroom-6.PDF Duplicaten weergeven

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site
landmachtportaal...

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa...
Vroeger

101-110 van circa 140 resultaten

1998-02-25 Brief Infra Vveen Uitnodiging vervolgonderzoek Arbodnst KL
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1998-02-25 Brief Infra Vveen Uitnodiging vervolgonderzoek Arbodnst KL.pdf ... Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1998-02-25 Brief Infra Vveen Uitnodiging vervolgonderzoek Arbodnst KL.pdf

2001-05-23 brief Arbodnst KL - verslag globale werkplekonderzoek Preservering Poms Vriezenveen
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/2001-05-23 brief Arbodnst KL - verslag globale werkplekonderzoek Preservering Poms Vriezenveen.PDF ... Arbodienst ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 449KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2001-05-23 brief Arbodnst KL - verslag globale werkplekonderzoek Preservering Poms Vriezenveen.pdf Duplicaten weergeven

Voorblad 'veilig omgaan met chromaten' KL 10.1
Opleidingscentrum Logistiek ~ Q~ G Instructiegroep 2 (Arbo & Milieu) Versie 1, februari 2003 ...
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 429KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Voorblad 'veilig omgaan met chromaten' KL 10.1.PDF

Werken met CARC verf WAM 1015.101 (01-01-2000)
Het geven van voorschriften/instructie om de gevaren die verbonden zijn aan het werken met "Polyurethaanverf" te voorkomen, dan wel zoveel mogelijk te beperken ... Hoe kun je zien of een ...
Auteurs: Schoenmaker;Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 58KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Werken met CARC verf WAM 1015.101 (01-01-2000).pdf

POBA-01-320 info over data bezoek cr inventarisatie POMS
General Manager NL POMS BOZ POBA MPC 58 A Postbus 90820 2509 LV DEN HAAG Telefoon ... Koninklijke Landmacht (tot 31 december 2000 Arbo-coördinator KL). 2. Er is inmiddels een ...
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 11KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/POBA-01-320 info over data bezoek cr inventarisatie POMS.pdf Duplicaten weergeven

01-10-2005
1O~15~O6 GIDSEN VAN VOERTUIGEN NL POMS 4. GIDSEN~ 4.1 Rupsvoertuigen en wielvoertuigen zwaarder dan 21/2 ton en kleinere voertuigen waarvan het uitzicht van de bestuurder onvoldoende ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Gidsen voertuigen, verfspuit-straalcabine, PBM'n WAM 10-15-06 en 10-15-07 en 10-15-08 en 10-14-03 en 10-09 (2005-10-01).PDF

POBA-01-323 info over data bezoek cr inventarisatie ECW
C-ECW BOZ POBA MPC 58 A Postbus 90820 2509 LV DEN HAAG Telefoon Telefax MDTN *0 ... Koninklijke Landmacht (tot 31 december 2000 Arbo-coördinator KL). 2. Er is inmiddels een ...
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 11KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/POBA-01-323 info over data bezoek cr inventarisatie ECW.pdf

01-10-2005 NB: WAM10-15-10 betreft CARC
WAM NR~ IO~15~O9~O1 VEILIG OMGAAN MET CHROMATEN NL POMS DOEL ... Een voorschrift / instructie om de gevaren die verbonden zijn aan het werken met chromaatstof te voorkomen dan wel zoveel ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Omgaan met Chromaten, Verf, CARCverf, laswerkplaats WAM 10-15-09-01 en 10-14-05 en 10-15-10 en 10-15-10-01 (2005-10-01).PDF Duplicaten weergeven

dl 1 Rapport werkcentrum corrosiebestrijding en schilderwerk F-16 vliegtuigen vlb Twenthe
en daarna aangeboden werd aan de deelnemers van het Arboteam Twenthe voor commentariering ... **Gezien een recent ziektegeval is bij de Arbo**dienst navraag gedaan of er mogelijk een relatie ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 9MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1997-04-09 (TW97-2625-148) dl 1 Rapport werkcentrum corrosiebestrijding en schilderwerk F-16 vliegtuigen vlb Twenthe.PDF

Jaarverslag IGK 1990
—1-INHOUDSOPGAVE INHOUDSOPGAVE HOOFDSTUK 1. INLEIDING Blz ... In deze tijdspanne is er in de Krijgsmacht veel veranderd Zonder mij over te geven aan een bespiegeling van alle veranderingen ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Jaarverslag IGK 1990.PDF

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa
Vroeger

113-120 van 148 resultaten

2000 E
2000-05-25 Fax Arbodienst Ademhalingsbescherming laswerkzaamheden Vlb Twenthe en Fax ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 55MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2000 E.zip

140904_Memo stand van zaken onderzoek GGD_1
GGD Zuid Limburg Postbus 2022, 6160 HA Geleen T 046 - 850 66 66 ... De heer , contactpersoon ministerie van Defensie ... Om na te gaan of er in ... 9. Is de arbodienst ook bij dit traject betrokken ...
Auteurs: Kunemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 190KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/140904_Memo stand van zaken onderzoek GGD_1.pdf Duplicaten weergeven

Zonder datum
Arbo-jaarplan 1998 POMS Vriezenveen m-brief AI 1998-05-27_.pdf ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 8MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/Zonder datum.zip

2000 C
chroom6 Vlb Twenthe.pdfARBOcentrum Ut-NH - ongenummerd - voldoende behandelen ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 29MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2000 C.zip

2002 B
2002-12-02 - ARBOdienst KL - 5330-2002 - Chromaten, gebruik stofarme gereedschappen.PDF ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 9MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2002 B.zip

Projectverkenning Werkplaatsen Defensie
Bezoek goede indruk gegeven, veel aandacht aan Arbo, RI&E etc ... Mijn voorstel is deze locatie niet weer opnieuw te bezoeken in het project
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 138KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2007-4-25 Projectverkenning Werkplaatsen Defensie.PDF

Verslag commandantenvergadering Vlb Twenthe 18-11-1997
In het algemeen aandacht voor Arbo in het algemeen en RIE
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1997-11-26 (TW97-8033-214) - Verslag commandantenvergadering Vlb Twenthe 18-11-1997.PDF

AI Verslag bijeenkomst Verkenningen Werkplaatsen Defensie
de vliegbasissen (Leeuwarden, Woensdrecht, Gilze Rijen) is het goed geregeld op Arbogebied
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 227KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2007-5-23 AI Verslag bijeenkomst Verkenningen Werkplaatsen Defensie.PDF

01-10-2005
WAM 10.14.04 VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN SPUIT EN STRAALWERKPLAATS NL POMS 1. INSTRUKTIE ... De toegang tot de straal- en ... Referte: ARBO-Beleidsregel 4.4.8; Versie; 01--10--2005 Biz ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 272KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Veiligheidsvoorschriften Spuit- Straal en Laswerkplaats WAM 10-14-04 en 10-14-05 (2005-10-01).PDF

Verslag Onderdeelsoverlegorgaan Twenthe op 01-10-1992
4.4 Arbo probleem H-17 ... Het gerucht gaat dat er problemen zijn in H--17 ... Deze problemen schijnen in relatie te staan met de tijderwetvergunning
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1992-10-08 (92-4668-123) - Verslag Onderdeelsoverlegorgaan Twenthe gehouden op 01-10-1992.PDF

‹ 8 9 10 11 12 13 14 ›

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven »

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa...
Vroeger

121-130 van 140 resultaten

Verslag OOO Vlb Twenthe 24-07-1995
Gedoogsituatie **ARBO** oa ... Voorzitter: Te pas en te onpas wordt de gedoogsituatie gebruikt ... Het is de bedoeling niet alles meer te gedogen ... Wij dienen kritisch iedere zaak te bekijken
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1995-08-08 (TW95-4755-123) - Verslag OOO Vlb Twenthe 24-07-1995.PDF

Verslag OOO Vlb Twenthe 07-08-1995
veel voorgestelde verbeteringen H17, ivm voldoen aan **ARBO** wetgeving afgewezen ... goed idee om Al te informeren cq ... Vz zal CVB mededelen dat, indien verbeteringen niet doorgevoerd H17 mlv 31 ..
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 462KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1995-09-12 (TW95-5430-123) - Verslag OOO Vlb Twenthe 07-08-1995.PDF

Verslag werkvergadering OOO Vlb Twenthe 23-11-1998
over de wijze waarop functionarissen van de **Arbo**dienst KLU zich opstellen t.a.v. asbest en ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1998-12-08 (TW98-8652-123) - Verslag werkvergadering OOO Vlb Twenthe 23-11-1998.PDF

Verslag vergadering Onderdeels Overleg Orgaan Vliegbasis Twenthe van 04-06-1987
000 en **ARBO**--werkgroep zijn van mening dat de Vz vermoedelijk niet goed is geinformeerd ... Vz krijgt binnenkort van hen dan ook een totaal overzicht met een verklarende tekst er bij over ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1987-06-29 Verslag vergadering Onderdeels Overleg Orgaan Vliegbasis Twenthe van 04-06-1987.PDF

Verslag van de vergadering C-Vlb Twenthe en OOO van 30-09-1991
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Gesloten Bibliotheek/1991-11-27 (TW91-5030-123) - Verslag van ... Vz 000 stelt duidelijk dat dit **ARBO**-jaarverslag het 000 is "opgedrongen
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 365KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1991-11-27 (TW91-5030-123) - Verslag van de vergadering C-Vlb Twenthe en OOO van 30-09-1991.PDF

Verslag CVB Twenthe en Onderdeelsoverlegorgaan van 31-03-1992
4.1. Plv Voorzitter vermeldt dat **ARBO**-Jaarverslag nog niet gereed is, verzoekt 000/DC ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 327KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1992-12-02 (92-5629-123) - Verslag commandant vbl Twenthe en Onderdeelsoverlegorgaan van 31-03-1992.PDF

Brief DGWT nr 94024026 ontwikkelingsbeleid onroerend goed Vlb Twenthe
e. Conclusie **Arbo** De Arbowet heeft dusdanig grote (financiële) gevolgen dat dit geenzins ... Ik voorzie op dit gebied op relatief korte termijn dan ook grote problemen
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 5MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1994-03-28 (TW94-1975-143) - Brief DGWT nr 94024026 ontwikkelingsbeleid onroerend goed Vlb Twenthe.PDF

Verslag overleg tussen C-Vlb Twenthe en OOO Vlb Twenthe 20-02-1994
Inzake **ARBO**-maatregelen voor H-17 verwijst vz de overlegorganen naar HBiB
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1995-03-02 (TW95-1350-123) - Verslag overleg tussen C-Vlb Twenthe en OOO Vlb Twenthe 20-02-1994.PDF

Veiligheidsvoorschriften Trade Shop WAM 1014.17 (01-01-2000)
* De beschermende kleding te dragen en te ... b. Deugdelijk geaard (geaard snoer met dito steker ... Het elektrisch gereedschap moet altijd voldoen aan de voorwaarden uit de NEN 1010 en NEN 3140 ..
Auteurs: Schoenmaker;Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 39KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Veiligheidsvoorschriften Trade Shop WAM 1014.17 (01-01-2000).pdf

2001 B
AI Inspectieproject Klu.pdf**ARBO**dienst KL - 2966-2001 - brainstormoverleg ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 20MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/2001 B.zip

Deze lijst: Verzonden arbo

Type resultaat
Alle Type resultaat
Adobe PDF
Zip

Site
Alle Site

Auteur
Alle Auteur

meer weergeven

Gewijzigd op
Alle Gewijzigd op
Afgelopen 24 uur
Afgelopen zes maa...
Vroeger

131-140 van 146 resultaten

« 13 »

1999 A
Validatieprotocol chromaten 1999.PDF ARBO dienst KL 4816-19-99 - Haalbaarheid ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 26MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/1999 A.zip

1999 B
In werkgroep chromaten.PDF Arbo dienst betr Chromatenmetingen VLB TW.PDF ...
Auteurs: Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 28MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch december/1999 B.zip

24.14.03014.1 Rimburgerweg 50 te Eygelshoven - gebouw A3
Rapportage asbestinventarisatie versie 1 Projectnummer: 24.14.03014.1 Opdrachtgever: DVD Directie Zuid ASBESTINVENTARISATIE CONFORM SC 540 Eigenaar: Opdrachtgever: DVD Directie Zuid ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 5MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/24.14.03014.1 Rimburgerweg 50 te Eygelshoven - gebouw A3.pdf

2000 Jaarverslag IMG
In Nederland wordt de kwaliteit van de gezondheidszorg bewaakt door de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid ... Waar nodig treden de IMG en ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000 Jaarverslag IMG.pdf

Registratieplicht gevaarlijke stoffen
NKL 1 JKIE LUC III MACHT Vliegbasis Twenthe Bureau Onderdeels Bedrijfs Veiligheid Nummer : 9Li/ (l~ij/11 ... 1. De ARBO-wet, zoals vermeld in het Veiligheidsbesluit Restgroepen (VBR) en ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 2-11-2015 Grootte: 168KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/1994-02-18 (TW94-1141 -148) - Registratieplicht gevaarlijke stoffen.PDF

1999-01-14 Overzichtslijst monstername en uitslagen onderzoek chromaten (Chroom VI) NVC
OVERZICHTSLIJST MONSTERNAME EN UITSLAGEN N.A.V. ONDERZOEK CHROMATEN (CHROOM VI VERBINDINGEN) BIJ NVC ... Persoonsgebonden meting in de ademzone van de werknemer ...
Auteurs: Koninklijke Landmacht;Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 178KB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/1999-01-14 Overzichtslijst monstername en uitslagen onderzoek chromaten (Chroom VI) NVC.pdf Duplicaten weergeven

Publicatie Arbouw veilig-verf-tweecomponentenverven-epoxys-pur
VEILIG WERKEN MET VERF Eigenschappen en risico's van verfsoorten Tweecomponentenverven epoxy's & polyurethaan (PUR) Arbouw voor gezond en veilig werkenInhoud 1. Inleiding 3 2 ...
Auteurs: Konemund;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Publicatie Arbouw veilig-verf-tweecomponentenverven-epoxys-pur.pdf Duplicaten weergeven

Generieke selectielijst Defensie archiveren
Pagina 1 van 82 GENERIEKE SELECTIELIJST VOOR DE ARCHIEFBESCHEIDEN VAN HET MINISTERIE VAN DEFENSIE VANAF 1945 Versie 1.0 Datum Januari 2014 XPostnr ...
Auteurs: u002660;Kunemund;Kroon Datum: 3-3-2014 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Generieke selectielijst Defensie archiveren.pdf Duplicaten weergeven

2000-06-26 HOBKL 803-2000 (710-2000) deel 2 van 2 (TNO-rapport AH onderzoek blootstelling aan chroom, nikkel en mangaan)
TNO~~rappoi-t 2~&I~RO41 40 van 53 Gereedschap om te borstelen Naaidbikhajner!'~u-rappQ~~t 41 van 59 Werkomstandigheden tijdens lassen aan Hu14 20januari 2000 .. Indien de afstand 2 keer zo ...
Auteurs: Vincken;Kroon Datum: 30-10-2014 Grootte: 9MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/2000-06-26 HOBKL 803-2000 (710-2000) deel 2 van 2 (TNO-rapport AH onderzoek blootstelling aan chroom, nikkel en mangaan).PDF Duplicaten weergeven

Rapport blootstelling Chroom Schildershangar vliegbasis Volkel
Pagina 2 van 15 Bedrijfsgroep Gezondheidszorg Arbodienst Defensie Arbocentrum Midden Barchman Wuytierslaan 198 ... Het onderzoek heeft zich gericht op de algehele situatie en de ...
Auteurs: Parent;Kroon Datum: 20-2-2015 Grootte: 1MB
http://landmachtportaal.mindef.nl/StCLAS/DPO/POMS/Verzonden/Batch februari/2012-11-09 Rapport blootstelling Chroom Schildershangar Vlb Volkel AF2012030657.pdf

« 10 11 12 13 14

Ministerie van Defensie

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

ClaimZorg Letselschade
T.a.v. de heer J. de Bruin
Postbus 82018
2508 EA Den Haag

Ook naar: Schokkerweg 11, 2583 BH, Den Haag

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Plein-Kalvermarktcomplex
Kalvermarkt 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Contactpersoon
mr. A.G.M. Eberharter

T 070 318 84 64
MDTN *06 501 88464
AGM.Eberharter.01@mindef.nl

Onze referentie
BS2018 030 877

Bij beantwoording datum, onze referentie en onderwerp vermelden.

Datum 14 JAN. 2019
Onderwerp Beslissing op uw Wob verzoek

Geachte heer De Bruin,

Op 5 november 2018 heeft u bij het ministerie van Defensie een informatieverzoek ingediend waarbij u verwijst naar de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

Kort gezegd vraagt u in verband met lopende en nog te entameren aansprakelijkstellingen (alle) informatie op over het reinigingsmiddel PX-10. In nader contact met de Wob functionaris heeft u aangegeven dat u spoedig de beschikking wenst te krijgen over de antwoorden van de dienstonderdelen op een in 2008 door de (waarnemend) CDS gestelde vraag over het gebruik van PX-10 binnen de krijgsmachtdelen (nota d.d. 27 oktober 2008). Gelet op uw wens heeft de zoekslag zich initieel op deze documenten gericht.

Aangetroffen zijn de navolgende documenten:
- Nota CLSK, d.d. 1-12-2008, Px-10
- Nota KMar, d.d. 4-12-2008, inventarisatie PX-10
- Nota CLAS, d.d. 5-12-2008, inventarisatie PX-10
- nota DMO, d.d. 17-12-2008, Blootstelling personeel Marinebedrijf aan PX-10
- Nota CDS, d.d. 19-12-2008, aanbieden inventarisatie CZSK

Deze documenten besluit ik openbaar te maken, u treft deze gevoegd aan. Wel zijn persoonsgegevens onleesbaar gemaakt met toepassing van artikel 10, tweede lid, onder e, van de Wob (eerbiediging persoonlijke levenssfeer). In die gevallen prevaleert het belang van privacy boven het belang van openbaarmaking, waarbij ik heb overwogen dat de persoonsgegevens inhoudelijk niet bijdragen aan de informatie die u zoekt. Ondertussen wordt de zoekactie naar andere documenten voortgezet.

COR 06.000-913151

Volledigheidshalve merk ik op dat via de nota's is beoogd breed inzicht te verkrijgen in het daadwerkelijk gebruik van het wapenreinigingsmiddel PX-10 binnen de krijgsmacht. Daarbij is soms ook melding gemaakt van gebruik van wapenreinigingsmiddel waarvan niet vaststaat dat dit daadwerkelijk PX-10 bevatte of waarvan vaststaat dat geen PX-10 aanwezig was. Dat laatste is bijvoorbeeld het geval bij de buisjes van 25 ml (- NSN 9150-17-700-3055 preserveerolie PX-10 25 ml –), genoemd in de nota van CLSK.

Mocht u nadere duiding bij de nota's wensen, dan kan de WOB functionaris uw vragen beantwoorden of u in contact brengen met een Defensie expert.

Ik vertrouw er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN DEFENSIE
voor deze
DE SECRETARIS-GENERAAL

Drs. W.J.P. Geerts

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Datum
14 JAN. 2019
Onze referentie
BS2018 030 877

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de Minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan de Commissie Advisering Bezwaarschriften Defensie, per adres: DienstenCentrum Juridische Dienstverlening, Postbus 90004, 3509 AA Utrecht. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt

COR 06.090 913151

Defensie

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Assistentie
Operationele Ondersteuning

Bezoekadres:
Prinses Irenekazerne
Therese Schwartzerlaan
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 90004
2509 LS Den Haag
www.defensie.nl

Steller

Telefoon (070) 316 73 54
Fax (070) 316 76 56
intern (546) 6 73 54

Nota

Aan: C-LSK
C-ZSK
C-LAS
C-KMar
D-DMO
C-CDC

Afschrift aan:

Datum: 27 OKT. 2008

Ons kenmerk: 5200802779

Onderwerp: Inventarisatie PX-10

PX-10 is sinds de jaren zeventig, en mogelijk al eerder, als wapenreinigingsmiddel in gebruik bij Defensie. PX-10 bevatte tot in de tachtiger jaren de stof benzeen. Benzeen is een kankerverwekkende stof en wordt in verband gebracht met het ontstaan van leukemie.

PX-10 werd door personeel van defensie toegepast voor het gereedmaken van wapens voor langdurige opslag (conserveren) en voor het gebruiksgereed maken van wapens na opslag (deconserveren). Ook is PX-10 door militairen van alle krijgsmachtonderdelen gebruikt als reinigingsvloeistof voor wapens. Verder is PX-10 gebruikt bij het reinigen van gasturbines aan boord van marineschepen en zware motoren. Vanuit het op 13 oktober 2008 ingestelde informatiepunt PX-komen signalen dat er ook sprake was van oneigenlijke toepassingen.

Om groepen personeel te inventariseren die door veelvuldige aanraking met PX-10 een verhoogd risico lopen en om meer inzicht te verkrijgen in de omvang van de blootstelling aan PX-10, de wijze van gebruik en de mogelijk te nemen maatregelen, verzoek ik u het volgende aan te geven:

- Specificeer de kazernes en de werkplaatsen waar PX-10 werd gebruikt;
- Geef daarbij aan voor welke toepassingen en in welke periode PX-10 werd gebruikt;
- Geef aan welke voorzorgsmaatregelen daarbij in de loop der tijd voorgeschreven waren en hoe op de naleving daarvan werd toegezien;
- Definieer groepen personeel die veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking zijn geweest en/of gewerkt hebben met PX-10;
- Ga na of er nog historische documentatie (bijvoorbeeld instructies) over het gebruik van PX-beschikbaar is.

Het verzoek om groepen personeel te inventariseren wil niet zeggen dat er mensen uitgesloten worden. Iedereen kan zich laten registreren bij het ingestelde informatiepunt.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturing
Operationele Ondersteuning

Datum 27 MEI 2008
Ons kenmerk 32008027379

Ik verzoek u het overzicht van genoemde gegevens alsmede een afschrift van de aanwezige beschikbare historische documentatie over PX-10 uiterlijk 1 december 2008 aan de steller van deze nota te zenden.

Deze nota is afgestemd met HDP/DMG.

DE WAARNEMEND COMMANDANT DER STRIJDKRACHTEN

F.H. Meulman
Luitenant-Generaal

2008023624 / 1-12-2008

Koninklijke Luchtmacht

Ministerie van Defensie

Commandant
Luchtstrijdkrachten

Bezoekadres:
Hoofdkwartier Commando
Luchtstrijdkrachten
Luchtmachtplein 1
Postadres:
MPC 92 A
Postbus 8762
4820 BB Breda
www.luchtmacht.nl

Steller:

Nota

Aan C-DAOG
t.a.v. Mevr.

Datum 1 december 2008
Ons kenmerk CLSK2008023624
Uw kenmerk S2008027379
Onderwerp PX-10

Met referte heeft u mij verzocht om informatie aan te leveren over groepen personeel die veelvuldig in aanraking zijn geweest met het wapenreinigingsmiddel PX-10. In bijlage is een overzicht opgenomen van het historisch gebruik op de huidige CLSK-onderdelen, uitgesplitst naar functiegroep. Bij deze opsomming moet een kanttekening worden geplaatst. Het inventarisatieverzoek is gericht aan de huidige gebruikers van deze onderdelen, zij waren echter ten tijde van het gebruik van PX-10 elders gestationeerd. Dit geldt met name voor DHC op de locatie Gilze-Rijen, Luchttransport op de locatie Eindhoven en de Groep Geleide Wapens op de locatie de Peel.

Aangenomen mag worden dat de situatie op de inmiddels gedeactiveerde luchtmachtonderdelen Ypenburg, Twenthe, Soesterberg, Deelen, KLS, 1LVG, 2LVG, CTL en CLO en de gedeactiveerde opleidingseenheden LIMOS, KKSL, LUOS en LETS vergelijkbaar is geweest met de nog actieve onderdelen. De belangrijkste groepen gebruikers van PX-10 is personeel in de functiegroep GRO, het personeel van de voormalige Object Luchtverdediging (OLVD) die werkten met de wapensystemen punt 50, M55, M63 en 40L70 en personeel van de afdelingen Wapenonderhoud. Bij het oneigenlijke gebruik is dit het personeel van de mechanische gronduitrusting (MEGU).

PX-10 is met name gebruikt bij het onderhouden van wapens en 20 mm schakels. Daarnaast is het ontroesten, conserveren en het gebruik als generiek reinigingsmiddel vastgesteld als oneigenlijke toepassing.

Het formele gebruik heeft plaats gevonden van begin jaren 70 tot ongeveer 1984. Vanwege de eenvoudige verkrijgbaarheid en de kleine eenheid van verpakking, vanaf buisjes van 25 ml (NSN 9150-17-700-3055 preserveerolie PX-10 25 ml), is het aannemelijk dat het gebruik van PX-10 nog

Ministerie van Defensie

Commandant
Luchtstrijdkrachten

Datum 1 december 2008
Ons kenmerk CLSK2008023624

jaren na het staken van het formele gebruik is voortgezet. Niet in de laatste plaats in het oneigenlijke gebruik door de technische afdelingen.

Binnen CLSK is geen historische documentatie terug te vinden over (voorzorgmaatregelen bij) het gebruik van PX-10. Ook is blijkens opgave van het CML in het verleden geen onderzoek verricht gerelateerd aan het gebruik van PX-10.

In mei 2000 is naar aanleiding van een brief van de Staatsecretaris van Defensie (nr. P/2000001680 d.d. 22 mrt 2000) het KLu-personeel in de gelegenheid gesteld om het gebruik van en blootstelling aan gevaarlijke stoffen in het verleden alsnog te laten registreren. Uit de informatie van de onderdelen blijkt dat hier verschillend invulling aan is gegeven; sommige afdelingen hebben breed gebruik gemaakt van deze registratiemogelijkheid, terwijl vergelijkbare afdelingen binnen hetzelfde onderdeel hier maar beperkt invulling aan hebben gegeven. Deze gegevens zouden worden opgenomen in het P-dossier van betrokkenen. Voor het merendeel van het betrokken personeel bestaat dezerzijds geen inzage mogelijkheid in deze dossiers. Ook blijkt dat in sommige gevallen het registratieformulier in beheer van de betrokken medewerker is gegeven. Hoewel de historische registratieperiode in principe liep van 1 jan 1994 tot 1 juni 2000, en PX-10 in die periode formeel niet meer werd gebruikt, is uit interviews gebleken dat diverse medewerkers op dat moment al hebben laten vastleggen dat zij hebben gewerkt met PX-10.

Ik ga er tenslotte van uit dat de inventarisatie van de voormalige KLu-eenheden, zoals LCW en MPA, die thans zijn ondergebracht bij DMO, door zorg van D-DMO worden geïnventariseerd.

Commandant Luchtstrijdkrachten

Luitenant-generaal

Koninklijke Luchtmacht

Ministerie van Defensie

Commandant
Luchtstrijdkrachten

Bijlage

Datum 1 december 2008
Ons kenmerk CLSK 2008023624

Inventarisatie gebruik PX-10 per CLSK-onderdeel naar functiegroep.

Vliegbasis Leeuwarden
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Volkel
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Eindhoven
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Gilze-Rijen
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Woensdrecht
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

GGW
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

AOCS
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel wapenonderhoud

Ministerie van Defensie

Plaatsvervangend
Commandant der
Luchtstrijdkrachten
Stg Vliegveiligheid, Kwaliteit,

Datum 1 december 2008
Ons kenmerk CLSK2008023624

MLM

- mogelijk gebruikt tijdens conservatorwerkzaamheden echter alle personeelsleden uit die tijd zijn thans niet meer werkzaam op het MLM

Defensiestaf
Nationaal
11 DEC 2008
S2008033185

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie

Commandant Koninklijke Marechaussee
Directie Personeel en Organisatie

Bezoekadres:
Koningin Beatrixkazerne
Van Alkemadelaan 85
Postadres:
MPC 58 C
Postbus 90615
2509 LP Den Haag
www.marechaussee.nl

Steller:

Nota

Aan: Commandant der Strijdkrachten

Datum 4 december 2008
Ons kenmerk DP&O/2008/56975
Uw kenmerk S2008027379
Onderwerp Inventarisatie PX-10

Aanleiding
In uw nota d.d. 27 oktober jl. (kenmerk: S2008027379) heeft u aangegeven de groepen te willen inventariseren die door veelvuldige aanraking met PX-10 een verhoogd risico lopen en daarnaast meer inzicht te willen verkrijgen in de omvang van de blootstelling aan PX-10, de wijze van gebruik en de mogelijke te nemen maatregelen. Daartoe heeft u mij een aantal vragen gesteld; de antwoorden daarop treft u hierbij aan.

Algemeen
In het algemeen kan gesteld worden dat de bij de KMar beschikbare informatie over PX-10 zeer beperkt is. Veel informatie is "van horen zeggen". Reden hiervan is onder meer dat de KMar in de betreffende periode voor wat betreft regelgeving en materieel-logistieke ondersteuning sterk afhankelijk was van de KL. Bij de verkregen informatie was het onduidelijk of het PX-10 dan wel kerosine betrof.

Antwoorden op de gestelde vragen
Hieronder wordt de bij de KMar beschikbare informatie per door u gestelde vraag vermeld.

Kazernes en werkplaatsen waar PX-10 werd gebruikt:
PX 10 werd in beginsel, voor zover bekend, niet op gebruikersniveau gebruikt. Het was een wapenontsmettingsmiddel dat veelal bij de hogere echelons werd gebruikt. Er is geen specifieke informatie over locaties beschikbaar.

Toepassingen PX-10:
PX-10 werd gebruikt voor wapenonderhoud, in het bijzonder het ontvetten en reinigen van groeps- en/of persoonlijke wapens.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
Er was veelal geen sprake van voorzorgsmaatregelen; er werd met de handen zonder handschoenen met kwasten in de vloeistof gewerkt. Uit enkele reacties blijkt dat op sommige locaties luchtafzuigapparatuur in de omgeving van de vloeistof aanwezig was.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX-10 gewerkt hebben:
- Langdurig: wapenonderhoudsmonteurs 2e echelon en hoger
- Incidenteel: mogelijk personeel van Pantserwagenpelotons in de jaren 70 en 80 (onderhoud .50 en MAG in spoelbakken), vuurwapeninstructeurs KMar en individuele medewerkers.

Beschikbaarheid historische documentatie:
Bij de KMar is geen documentatie meer voorhanden.

DE COMMANDANT KONINKLIJKE MARECHAUSSEE,

Mr.
Luitenant-Generaal

2008016600

Koninklijke Landmacht

Ministerie van Defensie

Personeelscommando
Planning, Regie en
Ondersteuning
Arbocoördinatie

Bezoekadres:
Binckhorsthof
Binckhorstlaan 135
Postadres:
MPC 58L
Postbus 20703
2500 ES Den Haag
www.landmacht.nl

Nota

Aan CDS
t.a.v. D-DAOG

Datum 05 DEC. 2008
Ons kenmerk 2008016600
Onderwerp Inventarisatie PX-10

Referte: Inventarisatie PX-10, CDS 27 okt. 2008 (S2008027379)

In referte wordt gevraagd een inventarisatie van het gebruik en documentatie betreffende het gebruik van PX-10 binnen de landmacht in de periode vanaf ongeveer 1970. In dit schrijven geef ik, voor zover mogelijk, een antwoord op de in referte gestelde vragen:

- Specificeer de kazernes en de werkplaatsen waar PX -10 werd gebruikt;
- Geef daarbij aan voor welke toepassingen en in welke periode PX-10 werd gebruikt;
- Geef aan welke voorzorgsmaatregelen daarbij in de loop der tijd voorgeschreven waren en hoe op de naleving werd toegezien;
- Definieer groepen personeel die veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking zijn geweest en/of hebben gewerkt met PX-10;
- Ga na of er nog historische documentatie (bijvoorbeeld instructies) over het gebruik van PX-10 beschikbaar is.

Hoewel gekocht voor een aantal specifieke doeleinden bij voornamelijk de marine, werd PX-10 ook binnen de landmacht gebruikt. PX-10 is breed verkrijgbaar geweest in de normale logistieke lijn en werd gebruikt voor het tijdelijk corrosiewerend maken (preserveren), depreserveren en reinigen van onbehandelde metalen onderdelen, voornamelijk wapens en wapensystemen. Uit gepubliceerde gegevens blijkt dat PX-10 in ieder geval sinds halverwege de jaren zeventig beschikbaar was in de bevo-lijn van de landmacht. Vanaf begin jaren tachtig is het middel uitgefaseerd en sinds 1989 is PX-10 niet meer gebruikt voor wapenreiniging. Vanaf 1995 zijn alle toepassingen gestopt. Het gehalte aan benzeen in PX-10 is vanaf 1979 drastisch teruggebracht en na 1988 bevatte PX-10 slechts nog sporen van deze stof.

Gesteld kan worden dat op vrijwel alle landmachtlocaties uit die tijd PX-10 gebruikt kan zijn. Op locaties waar destijds herstel- en onderhoudseenheden waren gehuisvest die een onderhoudsrelatie hadden met mobilisabele eenheden is dit vrijwel zeker het geval.
In de tijdspanne waarin PX-10 binnen de landmacht gebruikt werd, was dit binnen de toen geldende regels en normen. In november 1985 is een algemeen veiligheidsinformatieblad (AVIB) met nummer 8030-07 voor PX-10 uitgegeven. De AVIB is binnen het CLAS nog steeds beschikbaar. Deze AVIB bevat informatie over de samenstelling van het product en de daaraan verbonden gevaareigen-

Ministerie van Defensie

Personeelscommando
Planning, Regie en
Ondersteuning
Arbocoördinatie

Datum 05 DEC. 2008
Ons kenmerk 2008016600

schappen. De voorgeschreven preventiemaatregelen bestonden o.a. uit: PX-10 alleen gebruiken in goed geventileerde ruimtes en het dragen van beschermende handschoenen, kleding (overall) en adembescherming. Voor een juiste interpretatie moet men het maatregelenpakket plaatsen tegen de kennis en de stand van de wetenschap in die tijd.
Potentieel (dagelijks) blootgestelden moeten bij de landmacht worden gezocht in de categorie medewerkers die binnen deze werkplaatsen geplaatst zijn geweest op uitvoerend niveau. Daarbij moet worden gedacht aan burger- en militaire medewerkers tot en met het rangsniveau van sergeant-majoor en burgerequivalent.

DE COMMANDANT LANDSTRIJDKRACHTEN

Luitenant-generaal

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Defensie Materieel Organisatie
Directie Logistieke Bedrijven

Marinebedrijf
Directie

Bezoekadres:
Nieuwe Haven
Postadres:
MPC 10 A
Postbus 10.000
1780 CA Den Helder
Nederland
www.defensie.nl

Telefoon +31 223 656166
Fax +31 223 656163

Aan Gemeenschappelijke Medezeggenschapscommissie Marinebedrijf

Datum 18 december 2008
Ons kenmerk MB 2008033747
Onderwerp Aanbieding brief MB 2008033613
Bijlage -1-

Hierbij bied ik u ter informatie een kopie aan van brief MB 2008033613 "blootstelling personeel Marinebedrijf aan PX-10" die ik aan de directeur Logistieke Bedrijven heb gestuurd.

DE ALGEMEEN DIRECTEUR MARINEBEDRIJF

Dr. ir. A.J. de Waard
Commandeur van de technische dienst

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

LF 17300/DMO, 2e druk

Ministerie van Defensie

Defensie Materieel Organisatie
Directie Logistieke Bedrijven

Marinebedrijf
Directie

Bezoekadres:
Nieuwe Haven
Postadres:
MPC 10 A
Postbus 10.000
1780 CA Den Helder
Nederland
www.defensie.nl

Telefoon +31 223 656166
Fax +31 223 656163

Defensie Materieel Organisatie

Aan Directeur Logistieke Bedrijven wnd.
Brigadegeneraal P.J.H.T.M. Dohmen
Frederikkazerne
MPC 58 A
's-GRAVENHAGE

Datum 17 december 2008
Ons kenmerk MB 2008033613
Onderwerp blootstelling personeel Marinebedrijf aan PX-10
Referte S2008027379

U heeft mij verzocht de door de Waarnemend Commandant der Strijdkrachten gestelde vragen over de blootstelling van personeel van het Marinebedrijf aan PX-10 te beantwoorden. De bijlage bevat de resultaten van deze inventarisatie per vraag uit de referte. Daar in het archief slechts summier informatie voorhanden is over het gebruik van dit middel, heb ik voor de beantwoording voornamelijk gebruik gemaakt van interviews met medewerkers.

PX-10 is gebruikt bij het onderhouden van klein kaliber wapens en het ontroesten en conserveren van motoren en andere scheepsonderdelen. Deze werkzaamheden werden op verschillende manieren uitgevoerd, waaronder het dompelen in baden dan wel het opbrengen van PX-10 met kwasten en nevelspuiten. Hierdoor zijn niet alleen de werknemers die direct werkzaam waren met dit reinigingsmiddel, maar naar verwachting ook diegenen die in de directe nabijheid van deze werkzaamheden verkeerden blootgesteld aan PX-10.

Binnen het Marinebedrijf is geen historische documentatie voorhanden (betreffende eventuele voorzorgmaatregelen) over het gebruik van PX-10.

ALGEMEEN DIRECTEUR MARINEBEDRIJF

dr. ir. A.J. de Waard
Commandeur van de technische dienst

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

LF 17300/DMO, 2e druk

Bijlage bij nota MB 2008033613 - blootstelling personeel Marinebedrijf aan PX-10

De bijlage bevat achtereenvolgens een antwoord op de volgende vragen:

1. Specificeer de kazernes en de werkplaatsen waar PX-10 werd gebruikt;
2. Geef daarbij aan voor welke toepassingen en in welke periode PX-10 werd gebruikt;
3. Geef aan welke voorzorgsmaatregelen daarbij in de loop der tijd voorgeschreven waren en hoe op de naleving daarvan werd toegezien;
4. Definieer groepen personeel die veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking zijn geweest en/of gewerkt hebben met PX-10;
5. Ga na of er nog historische documentatie (bijvoorbeeld instructies) over het gebruik van PX-10 beschikbaar is.

1.1 Ad 1: Specificeer de kazernes en de werkplaatsen waar PX-10 werd gebruikt.

PX-10 is in ieder geval in de volgende bedrijven en werkplaatsen gebruikt:

- Rijkswerf (locatie Willemsoord).
- Bewapeningswerkplaatsen, afdeling Klein Kaliber Wapens, Torpedo's en Munitie Technische Werkplaatsen (MTW).
- Marinekazerne Erfprins.
- Schepen van de Koninklijke Marine.
- Schietterrein Petten / Breezanddijk.

1.2 Ad. 2: Geef daarbij aan voor welke toepassingen en in welke periode PX-10 werd gebruikt.

PX-10 is in ieder geval voor de volgende toepassingen gebruikt:

- Reinigen en conserveren van stoomketels. Deze werkzaamheden gebeurde op verschillende manieren, waaronder het opbrengen van PX-10 met kwasten en/of nevelspuiten.
- In vrijwel alle werkplaatsen van de Rijkswerf (locatie Willemsoord) is PX-10 gebruikt als reinigings- en/of conserveermiddel voor diverse werkzaamheden.
- Reinigen wapens, torpedo-onderdelen, patroonhulzen en onderdelen van scheepsdiesels.

Voor zover is na te gaan, is PX-10 in de periode 1968 tot 1987 in de werkplaatsen gebruikt en op de schietterreinen tot halverwege de jaren '90.

1.3 Ad. 3: Geef aan welke voorzorgsmaatregelen daarbij in de loop der tijd voorgeschreven waren en hoe op de naleving daarvan werd toegezien.

Er zijn geen voorgeschreven voorzorgsmaatregelen bekend. Voor zover is na te gaan, zijn in de praktijk ook geen voorzorgsmaatregelen getroffen. Er is ook geen voorlichting gegeven over het gebruik. Er was geen toezicht op het gebruik dan wel op de naleving van de regels voor een juiste toepassing van het middel.

Uit de interviews blijkt bijvoorbeeld dat bij de revisie van klein kaliber wapens (KKW)een open reservoir met PX-10 was geplaatst in de reinigingsruimte van de werkplaats. Daarbij dampte het middel onbeperkt uit in de omgeving. Tijdens preventief onderhoud werd voor het reinigen van wapens en onderdelen regelmatig gebruik gemaakt van een grote reinigingsbak in de afdeling. Alle personeelsleden in deze werkplaats maakten gebruik van deze voorziening. In de werkplaats KKW is wellicht één muurventilator als voorzorgsmaatregel aan te merken. Deze is echter volstrekt onvoldoende als beschermingsmiddel voor het daar werkzame personeel.

Ad. 4: Definieer groepen personeel die veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking zijn geweest en/of gewerkt hebben met PX-10.

De volgende groepen personeel zijn veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking geweest dan wel hebben gewerkt met PX-10:

- Het personeel van de Bewapeningswerkplaatsen, afdeling Klein Kaliber Wapens, Torpedo's en Munitie Technische Werkplaatsen (MTW) (voor allen geldt: vijf dagen per week variërend van twee tot acht uur per dag.
- Het personeel van de Rijkswerf dat was belast met het reinigen en conserveren van stoomketels van de marineschepen. Het betreft onder meer ketelmakers, scheepmakers, bankwerkers (buiten) elektromonteurs (buiten) en koperslagers. Daarnaast het personeel van de motorenwerkplaats.
- Personeel marinekazerne Erfprins.
- Personeel marineschepen. Het betreft onder meer torpedomakers, geschutmakers en konstabels (wekelijks enkele uren blootstelling).
- Personeel beproevingen munitie

1.4 Ad. 5: Ga na of er nog historische documentatie (bijvoorbeeld instructies) over het gebruik van PX-10 beschikbaar is.

Er is geen historische documentatie over het gebruik van PX-10 gevonden. Het gebruik van PX-10 is wel rond 1980 besproken in de Werkplaats Overleg Commissie (WOC) vergadering van de Bewapeningswerkplaatsen. Naar aanleiding hiervan is nader onderzoek gedaan, waarschijnlijk (is geen documentatie van) i.s.m. met de Arbodienst. Dit heeft uiteindelijk geleid tot toepassing van het middel bio-decreaser.

Volgens het etiket op de drum waren naast Benzeen ook Tolueen en Xyleen bestanddelen van PX10. Het etiket van betreffende verpakking is beschikbaar.

Defensie

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedheid

Bezoekadres:
Prinses Julianakazerne
Thérèse Schwartzestraat
Postadres:
MPC 58 C
Postbus 90701
2509 LS Den Haag
www.defensie.nl

Steller

Telefoon (070) 316 75 54
Fax (070) 316 76 56
Intern (546) 6 75 54

Nota

Aan HDP
HDP/DMG

Afschrift aan

Datum 15-12-2008
Ons kenmerk S2008032519
Onderwerp Inventarisatie PX-10

Aan de defensieonderdelen heb ik verzocht om uiterlijk 1 december 2008 informatie aan te leveren over groepen personeel die veelvuldig in aanraking zijn geweest met PX-10.

Om groepen personeel te inventariseren die door veelvuldige aanraking met PX-10 een verhoogd risico lopen en om meer inzicht te verkrijgen in de omvang van de blootstelling aan PX-10, de wijze van gebruik en de mogelijk te nemen maatregelen, heb ik verzocht het volgende aan te geven:

- Specificeer de kazernes en de werkplaatsen waar PX-10 werd gebruikt;
- Geef daarbij aan voor welke toepassingen en in welke periode PX-10 werd gebruikt;
- Geef aan welke voorzorgsmaatregelen daarbij in de loop der tijd voorgeschreven waren en hoe op de naleving daarvan werd toegezien;
- Definieer groepen personeel die veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking zijn geweest en/of gewerkt hebben met PX-10;
- Ga na of er nog historische documentatie (bijvoorbeeld instructies) over het gebruik van PX-1 beschikbaar is.

De ontvangen gegevens en de afschriften van de beschikbare historische gegevens heb ik verwerkt in de bijlagen. Van CZSK heb ik nog niets ontvangen en van CDC heb ik geen volledig overzicht ontvangen. Ik heb beide defensieonderdelen verzocht om de gevraagde gegevens zo snel als mogelijk aan te leveren.

DE COMMANDANT DER STRIJDKRACHTEN
voor deze
De Directeur Aansturen Operationele Gereedheid

drs. J.H. Weltren
Generaal-majoor

H D P

Bijlage 1: Gegevens van de defensieonderdelen.

Bij beantwoording datum, onze kenmerk en onderwerp vermelden.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Hoofdkantoor
Plein 4
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Defensie

Bijlage 1

Datum

Ons kenmerk S2008012513

CLSK

Algemeen
Hieronder is een overzicht opgenomen van het historisch gebruik op de huidige CLSK-onderdelen, uitgesplitst naar functiegroep. Bij deze opsomming moet een kanttekening worden geplaatst. Het inventarisatieverzoek is gericht aan de huidige gebruikers van deze onderdelen, zij waren echter ten tijde van het gebruik van PX-10 elders gestationeerd. Dit geldt met name voor DHC op de locatie Gilze-Rijen, Luchttransport op de locatie Eindhoven en de Groep Geleide Wapens op de locatie de Peel.

Aangenomen mag worden dat de situatie op de inmiddels gedeactiveerde luchtmachtonderdelen Ypenburg, Twenthe, Soesterberg, Deelen, KLS, 1LVG, 2LVG, CTL en CLO en de gedeactiveerde opleidingseenheden LIMOS, KKSL, LUOS en LETS vergelijkbaar is geweest met de nog actieve onderdelen. De belangrijkste groepen gebruikers van PX-10 is personeel in de functiegroep GRO, het personeel van de voormalige Object Luchtverdediging (OLVD) die werkten met de wapensystemen punt 50, M55, M63 en 40L70 en personeel van de afdelingen Wapenonderhoud. Bij het oneigenlijke gebruik is dit het personeel van de mechanische gronduitrusting (MEGU).

Toepassingen PX 10:
PX-10 is met name gebruikt bij het onderhouden van wapens en 20 mm schakels. Daarnaast is het ontroesten, conserveren en het gebruik als generiek reinigingsmiddel vastgesteld als oneigenlijke toepassing.

Het formele gebruik heeft plaats gevonden van begin jaren 70 tot ongeveer 1984. Vanwege de eenvoudige verkrijgbaarheid en de kleine eenheid van verpakking, vanaf buisjes van 25 ml (NSN 9150-17-700-3055 preserveerolie PX-10 25 ml), is het aannemelijk dat het gebruik van PX-10 nog jaren na het staken van het formele gebruik is voortgezet. Niet in de laatste plaats in het oneigenlijke gebruik door de technische afdelingen.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
Via diverse bronnen heeft CLSK vernomen dat een aantal mensen wel handschoenen heeft gebruikt om verkleuring van de handen te voorkomen. Daarnaast gebruikte een enkeling mond- cq. adembescherming.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Datum
Ons kenmerk 5200306231

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:

Vliegbasis Leeuwarden
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Volkel
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Eindhoven
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Gilze-Rijen
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Woensdrecht
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

GGW
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

AOCS
- bewakingspersoneel (LB) incl OGRV
- personeel wapenonderhoud

MLM
- mogelijk gebruikt tijdens conservatorwerkzaamheden echter alle personeelsleden uit die tijd zijn thans niet meer werkzaam op het MLM

LMG
- personeel wapenonderhoud

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Ondersteuning

Datum
Uw kenmerk

MVVK

- technisch personeel

Beschikbaarheid historische documentatie:
Binnen CLSK is geen historische documentatie terug te vinden over (voorzorgmaatregelen bij) het gebruik van PX-10. Ook is blijkens opgave van het CML in het verleden geen onderzoek verricht gerelateerd aan het gebruik van PX-10.

In mei 2000 is naar aanleiding van een brief van de Staatssecretaris van Defensie (nr. P/2000001680 d.d. 22 mrt 2000) het KLu-personeel in de gelegenheid gesteld om het gebruik van en blootstelling aan gevaarlijke stoffen in het verleden alsnog te laten registreren.
Uit de informatie van de onderdelen blijkt dat hier verschillend invulling aan is gegeven; sommige afdelingen hebben breed gebruik gemaakt van deze registratiemogelijkheid, terwijl vergelijkbare afdelingen binnen hetzelfde onderdeel hier maar beperkt invulling aan hebben gegeven.
Deze gegevens zouden worden opgenomen in het P-dossier van betrokkenen. Voor het merendeel van het betrokken personeel bestaat dezerzijds geen inzage mogelijkheid in deze dossiers. Ook blijkt dat in sommige gevallen het registratieformulier in beheer van de betrokken medewerker is gegeven. Hoewel de historische registratieperiode in principe liep van 1 jan 1994 tot 1 juni 2000, en PX-10 in die periode formeel niet meer werd gebruikt, is uit interviews gebleken dat diverse medewerkers op dat moment al hebben laten vastleggen dat zij hebben gewerkt met PX-10.

Bijzonderheden:
Binnen CLSK werken veel mensen van de voormalige MLVD, voor zover zij geïnterviewd zijn melden sommige het gebruik van PX-10, betrokkenen hebben zowel op Valkenburg als op de Kooy gewerkt. Hier ligt een taak voor CZSK om daar duidelijkheid in te brengen.

CLSK gaat er van uit dat de inventarisatie van de voormalige KLu-eenheden, zoals LCW en MPA, die thans zijn ondergebracht bij DMO, door zorg van D-DMO worden geïnventariseerd.

Verder blijkt uit onze inventarisatie dat de bekendheid met het dossier PX-10 niet groot is, ondanks publicatie in de Defensiekrant en het intranet. CLSK verzoekt om een zo groot mogelijke openheid over dit onderwerp, waarbij vooral de post-actieven niet worden vergeten.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturing
Operationele Ondersteuning

Datum
Ons kenmerk 2.100[illegible]

CKMar

Algemeen
Bij de KMar beschikbare informatie over PX 10 zeer beperkt is. Veel informatie is "van horen zeggen". Reden hiervan is mede dat de KMar in de betreffende periode voor wat betreft regelgeving en materieel-logistieke ondersteuning sterk afhankelijk was van de KL. Bij de verkregen informatie was het onduidelijk of het PX 10 dan wel kerosine betrof.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:
Er is geen specifieke informatie over locaties beschikbaar.

Toepassingen PX 10:
PX 10 werd in beginsel voor zover bekend niet op gebruikersniveau gebruikt. Het was een wapenontsmettingsmiddel dat veelal bij de hogere echelons werd gebruikt. Wapenonderhoud, in het bijzonder het ontvetten en reinigen van groeps- en/of persoonlijke wapens.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
Veelal geen voorzorgsmaatregelen, er werd met de handen zonder handschoenen met kwasten in de vloeistof gewerkt. Uit enkele reacties blijkt dat op sommige locaties luchtafzuigapparatuur in de omgeving van de vloeistof aanwezig was.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
- langdurig: wapenonderhoudsmonteurs 2e echelon en hoger
- incidenteel: mogelijk personeel van Pantserwagenpelotons in de 70-er en 80-er jaren (onderhoud .50 en MAG in spoelbakken), vuurwapeninstructeurs KMar en individuele medewerkers.

Beschikbaarheid historische documentatie:
Bij de KMar is geen documentatie meer voorhanden.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedheid

Datum
Ons kenmerk 5 oktober 2015

DMO

Algemeen
PX 10 wordt waarschijnlijk sinds de jaren 60 binnen de Krijgsmacht gebruikt.
DMO heeft geen informatie van het gebruik van PX 10 bij LCW.
In de 70'er jaren waren er gezondheidsproblemen (eczeem) bij personeel wat werkzaam was bij in ieder geval de Marine. Deze problemen zijn eind 1980 geëscaleerd. Naar aanleiding van een Nota van de Inspecteur Gezondheidszorg der Zeemacht aan C-Zeemacht. In 1981 is PX 10 van boord van schepen verwijderd en is het gebruik geleidelijk in werkplaatsen afgebouwd. In 1996 is de Britse performance specificatie door UK MOD ingetrokken.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:
Bewapeningswerkplaatsen van het Marinebedrijf
IBL

Toepassingen PX 10:
Het werd toegepast als reinigings- en preserveermiddel voor wapens in wapenonderhoudskamers, o.a. de bewapeningswerkplaatsen van het Marinebedrijf.
PX-10 werd bij de Marine gebruikt aan boord van schepen als waterverdringend middel.
Bij IBL werd PX 10 in ieder geval toegepast als middel voor kortdurend preserveren van gereinigde onderdelen.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
Personeel van de Marine.

Beschikbaarheid historische documentatie:
Intern de DMO heeft een vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van dossiers en andere archiefstukken plaatsgevonden om de samenstelling van PX-10 boven water te halen.
Over de resultaten van dit onderzoek kan het volgende worden gerapporteerd:

- Het volledige archief van het Defensie Bedrijfsstoffen Bedrijf (DBB) is doorzocht. Bij dit onderzoek is geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het DBB heeft binnen de informatiesystemen van CLSK geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het Marinebedrijf heeft binnen haar informatiesystemen geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het Landelijk Bevoorradingsbedrijf heeft binnen de informatiesystemen van de CLAS geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Voor 1996 heeft de firma ITS Caleb Brett ten behoeve van DMKL / Matlogco analyses uitgevoerd op de samenstelling van PX-10. ITS Caleb Brett heeft aangegeven, dat haar archieven maximaal 10 jaar teruggaan en dat zij geen informatie meer in haar bezit heeft over de voor 1996 uitgevoerde analyses.

Op grond van bovenstaand onderzoek blijkt dat binnen de DMO geen informatie aanwezig is over de exacte samenstelling van PX-10 en/of leveranciers, welke PX-10 in de loop der jaren daadwerkelijk aan het Ministerie van Defensie hebben geleverd.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedheid

Datum

Ons Kenmerk S2008032643

CDC

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
Bewakers/beveiligers van de Directie Beveiliging Vastgoed (Haagse regio inclusief Gouda en Twente en Soesterberg)
Bewakers/Beveiligers van het toekomstige (medio 2009) DBBO
KIM (den helder)/KMA (breda)

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Ondersteuning

Datum:
Ons kenmerk:

CLAS

Algemeen
Uit gepubliceerde gegevens blijkt dat PX-10 in ieder geval sinds halverwege de jaren zeventig beschikbaar was in de bevo-lijn van de landmacht. Vanaf begin jaren tachtig is het middel uitgefaseerd en sinds 1989 is PX-10 niet meer gebruikt voor wapenreiniging. Vanaf 1995 zijn alle toepassingen gestopt. Het gehalte aan benzeen in PX-10 is vanaf 1979 drastisch teruggebracht en na 1988 bevatte PX-10 slechts nog sporen van deze stof.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:
Op vrijwel alle landmachtlocaties kan PX-10 zijn gebruikt. Op locaties waar destijds herstel- en onderhoudseenheden waren gehuisvest die een onderhoudsrelatie hadden met mobilisabele eenheden is dit vrijwel zeker het geval.

Toepassingen PX 10:
PX-10 is breed verkrijgbaar geweest in de normale logistieke lijn en werd gebruikt voor het tijdelijk corrosiewerend maken (preserveren), depreserveren en reinigen van onbehandelde metalen onderdelen, voornamelijk wapens en wapensystemen.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
De voorgeschreven preventiemaatregelen bestonden o.a. uit: PX-10 alleen gebruiken in goed geventileerde ruimtes en het dragen van beschermende handschoenen, kleding (overall) en adembescherming. Voor een juiste interpretatie moet men het maatregelenpakket plaatsen tegen de kennis en de stand van de wetenschap in die tijd.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
Potentieel (dagelijks) blootgestelden moeten bij de landmacht worden gezocht in de categorie medewerkers die binnen deze werkplaatsen geplaatst zijn geweest op uitvoerend niveau. Daarbij moet worden gedacht aan burger- en militaire medewerkers tot en met het rangsniveau van sergeant-majoor en burgerequivalent.

Beschikbaarheid historische documentatie:
In de tijdspanne waarin PX-10 binnen de landmacht gebruikt werd, was dit binnen de toen geldende regels en normen. In november 1985 is een algemeen veiligheidsinformatieblad (AVIB) met nummer 8030-07 voor PX-10 uitgegeven. De AVIB is binnen het CLAS nog steeds beschikbaar. Deze AVIB bevat informatie over de samenstelling van het product en de daaraan verbonden gevaareigenschappen.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Bezoekadres:
Prinses Julianakazerne
Thérèse Schwartzestraat 15
Postadres:
MPC 58 G
Postbus 90711
2509 LS Den Haag
www.defensie.nl

Steller:

Nota

Aan — HDP
HDP/DMG

Afschrift aan

Datum 19 DEC 2008

Ons kenmerk S2008032264

Onderwerp Inventarisatie PX-10

Referte: Nota CDS d.d. 10 december 2008, nummer S2008032519 (inventarisatie px-10)

Aan de defensieonderdelen heb ik verzocht om uiterlijk 1 december 2008 informatie aan te leveren over groepen personeel die veelvuldig in aanraking zijn geweest met PX-10.

Met referte heb ik u de gegevens van de defensieonderdelen verzonden. In aanvulling op referte stuur ik u hierbij de gegevens van CZSK welke zijn verwerkt in de bijlage.

DE COMMANDANT DER STRIJDKRACHTEN
voor deze
De Directeur Aansturen Operationele Gereedheid

drs.
Generaal-majoor

Bijlage 1: Gegevens van CZSK.

P/2008034263

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Bezoekadres:
Plein 4
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Bijlage 1

Datum 19 DEC. 2008
Ons kenmerk S2008033264

CZSK

Toepassingen PX 10:
Reinigen van wapens en wapenonderdelen, reinigen elektromotoren en ventilatoren, conservatie van schepen

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
Zie MARALG 058/81 en 175/83 alsmede het artikelinformatieblad "waterdisplacing fluid PX 10"; Toezicht op naleving van de veiligheidsvoorschriften was, althans volgens controlerapport van de NBCD-school, marginaal (archiefmateriaal is reeds verzonden aan HDP en DAOG).

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
Schepelingen uit de dienstvakken konstabel, geschutsmaker, torpedomaker, elektromonteur alsmede mariniers tewerkgesteld in wapenkamers en personeel, tewerkgesteld op de dienst conservatie.

Schepen:
Kruisers de Ruyter en Zeven Provincieen; jagers Holland- en Friesiandklasse; fregatten Roofdierklasse, S-, L-, GW-fregatten, onderzeeboten 3-cylindertype, Zwaardvis- en Walrusklasse; voorts in beperkte mate op mijnenjager/vegers Dokkum-, van Straelen. en Wildervankklasse, AMS mijnenvegers, Snellius (oud), Luymes (oud), Buyskes, Blommendal, Tydeman, Onbevreesd, Mercuur (oud), Bulgia, Hadda, Freyer.

Kazernes:
Van Braam Houckgeest, Van Gent, Willemsoord, Mijnendienst, Onderzeedienst, Erfprins, Amsterdam, Vlissingen, Savaneta, Suffisant, Parera, KIM, Joost Dourlein.

Beschikbaarheid historische documentatie:
Beschikbaar materiaal is reeds op 23 oktober gemaild aan HDP en DAOG.

Defensie

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedheid

Bezoekadres
Plesmanlaan 1
Thérèse Schwartzestraat 1
Postadres
MPC 58 D
Postbus 90701
2509 LS Den Haag
www.defensie.nl

Steller

Telefoon (070) 316 73 54
Fax (070) 316 76 56
Intern (640) 6 73 54

Nota

Aan HDP
HDP/DMG

Afschrift aan

Datum 15-12-2008
Ons kenmerk S2008032519
Onderwerp Inventarisatie PX-10

Aan de defensieonderdelen heb ik verzocht om uiterlijk 1 december 2008 informatie aan te leveren over groepen personeel die veelvuldig in aanraking zijn geweest met PX-10.

Om groepen personeel te inventariseren die door veelvuldige aanraking met PX-10 een verhoogd risico lopen en om meer inzicht te verkrijgen in de omvang van de blootstelling aan PX-10, de wijze van gebruik en de mogelijk te nemen maatregelen, heb ik verzocht het volgende aan te geven:

- Specificeer de kazernes en de werkplaatsen waar PX-10 werd gebruikt;
- Geef daarbij aan voor welke toepassingen en in welke periode PX-10 werd gebruikt;
- Geef aan welke voorzorgsmaatregelen daarbij in de loop der tijd voorgeschreven waren en hoe op de naleving daarvan werd toegezien;
- Definieer groepen personeel die veelvuldig, langdurig en/of dagelijks in aanraking zijn geweest en/of gewerkt hebben met PX-10;
- Ga na of er nog historische documentatie (bijvoorbeeld instructies) over het gebruik van PX-10 beschikbaar is.

De ontvangen gegevens en de afschriften van de beschikbare historische gegevens heb ik verwerkt in de bijlagen. Van CZSK heb ik nog niets ontvangen en van CDC heb ik geen volledig overzicht ontvangen. Ik heb beide defensieonderdelen verzocht om de gevraagde gegevens zo snel als mogelijk aan te leveren.

DE COMMANDANT DER STRIJDKRACHTEN
voor deze
De Directeur Aansturen Operationele Gereedheid

drs. J.H. Webren
Generaal-majoor

H D P

Bijlage 1: Gegevens van de defensieonderdelen.

Bij beantwoording datum, onze kenmerk en onderwerp vermelden.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Bezoekadres:
Plein 4
Postadres:
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Defensie

Bijlage 1

Datum

Ons kenmerk S100803251B

CLSK

Algemeen
Hieronder is een overzicht opgenomen van het historisch gebruik op de huidige CLSK-onderdelen, uitgesplitst naar functiegroep. Bij deze opsomming moet een kanttekening worden geplaatst. Het inventarisatieverzoek is gericht aan de huidige gebruikers van deze onderdelen, zij waren echter ten tijde van het gebruik van PX-10 elders gestationeerd. Dit geldt met name voor DHC op de locatie Gilze-Rijen, Luchttransport op de locatie Eindhoven en de Groep Geleide Wapens op de locatie de Peel.

Aangenomen mag worden dat de situatie op de inmiddels gedeactiveerde luchtmachtonderdelen Ypenburg, Twenthe, Soesterberg, Deelen, KLS, 1LVG, 2LVG, CTL en CLO en de gedeactiveerde opleidingseenheden LIMOS, KKSL, LUOS en LETS vergelijkbaar is geweest met de nog actieve onderdelen. De belangrijkste groepen gebruikers van PX-10 is personeel in de functiegroep GRO, het personeel van de voormalige Object Luchtverdediging (OLVD) die werkten met de wapensystemen punt 50, M55, M63 en 40L70 en personeel van de afdelingen Wapenonderhoud. Bij het oneigenlijke gebruik is dit het personeel van de mechanische gronduitrusting (MEGU).

Toepassingen PX 10:
PX-10 is met name gebruikt bij het onderhouden van wapens en 20 mm schakels. Daarnaast is het ontroesten, conserveren en het gebruik als generiek reinigingsmiddel vastgesteld als oneigenlijke toepassing.

Het formele gebruik heeft plaats gevonden van begin jaren 70 tot ongeveer 1984. Vanwege de eenvoudige verkrijgbaarheid en de kleine eenheid van verpakking, vanaf buisjes van 25 ml (NSN 9150-17-700-3055 preserveerolie PX-10 25 ml), is het aannemelijk dat het gebruik van PX-10 nog jaren na het staken van het formele gebruik is voortgezet. Niet in de laatste plaats in het oneigenlijke gebruik door de technische afdelingen.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
Via diverse bronnen heeft CLSK vernomen dat een aantal mensen wel handschoenen heeft gebruikt om verkleuring van de handen te voorkomen. Daarnaast gebruikte een enkeling mond- cq. adembescherming.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Gereedstelling

Datum
Ons kenmerk

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:

Vliegbasis Leeuwarden
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Volkel
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Eindhoven
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Gilze-Rijen
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

Vliegbasis Woensdrecht
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel OLVD
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

GGW
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel MEGU
- personeel wapenonderhoud

AOCS
- bewakingspersoneel (LB) incl. OGRV
- personeel wapenonderhoud

MLM
- mogelijk gebruikt tijdens conservatorwerkzaamheden echter alle personeelsleden uit die tijd zijn thans niet meer werkzaam op het MLM

LMG
- personeel wapenonderhoud

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturing
Operationele ondersteuning

Uw brief
Ons kenmerk

MVVK

- technisch personeel

Beschikbaarheid historische documentatie:
Binnen CLSK is geen historische documentatie terug te vinden over (voorzorgmaatregelen bij) het gebruik van PX-10. Ook is blijkens opgave van het CML in het verleden geen onderzoek verricht gerelateerd aan het gebruik van PX-10.

In mei 2000 is naar aanleiding van een brief van de Staatssecretaris van Defensie (nr. P/2000001680 d.d. 22 mrt 2000) het KLu-personeel in de gelegenheid gesteld om het gebruik van en blootstelling aan gevaarlijke stoffen in het verleden alsnog te laten registreren.
Uit de informatie van de onderdelen blijkt dat hier verschillend invulling aan is gegeven; sommige afdelingen hebben breed gebruik gemaakt van deze registratiemogelijkheid, terwijl vergelijkbare afdelingen binnen hetzelfde onderdeel hier maar beperkt invulling aan hebben gegeven.
Deze gegevens zouden worden opgenomen in het P-dossier van betrokkenen. Voor het merendeel van het betrokken personeel bestaat dezerzijds geen inzage mogelijkheid in deze dossiers. Ook blijkt dat in sommige gevallen het registratieformulier in beheer van de betrokken medewerker is gegeven. Hoewel de historische registratieperiode in principe liep van 1 jan 1994 tot 1 juni 2000, en PX-10 in die periode formeel niet meer werd gebruikt, is uit interviews gebleken dat diverse medewerkers op dat moment al hebben laten vastleggen dat zij hebben gewerkt met PX-10.

Bijzonderheden:
Binnen CLSK werken veel mensen van de voormalige MLVD, voor zover zij geïnterviewd zijn melden sommige het gebruik van PX-10, betrokkenen hebben zowel op Valkenburg als op de Kooy gewerkt. Hier ligt een taak voor CZSK om daar duidelijkheid in te brengen.

CLSK gaat er van uit dat de inventarisatie van de voormalige KLu-eenheden, zoals LCW en MPA, die thans zijn ondergebracht bij DMO, door zorg van D-DMO worden geïnventariseerd.

Verder blijkt uit onze inventarisatie dat de bekendheid met het dossier PX-10 niet groot is, ondanks publicatie in de Defensiekrant en het intranet. CLSK verzoekt om een zo groot mogelijke openheid over dit onderwerp, waarbij vooral de post-actieven niet worden vergeten.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Kabinetszaken
Operationele Commandostaf

Datum
Ons kenmerk

CKMar

Algemeen
Bij de KMar beschikbare informatie over PX 10 zeer beperkt is. Veel informatie is "van horen zeggen". Reden hiervan is mede dat de KMar in de betreffende periode voor wat betreft regelgeving en materieel-logistieke ondersteuning sterk afhankelijk was van de KL. Bij de verkregen informatie was het onduidelijk of het PX 10 dan wel kerosine betrof.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:
Er is geen specifieke informatie over locaties beschikbaar.

Toepassingen PX 10:
PX 10 werd in beginsel voor zover bekend niet op gebruikersniveau gebruikt. Het was een wapenontsmettingsmiddel dat veelal bij de hogere echelons werd gebruikt. Wapenonderhoud, in het bijzonder het ontvetten en reinigen van groeps- en/of persoonlijke wapens.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
Veelal geen voorzorgsmaatregelen, er werd met de handen zonder handschoenen met kwasten in de vloeistof gewerkt. Uit enkele reacties blijkt dat op sommige locaties luchtafzuigapparatuur in de omgeving van de vloeistof aanwezig was.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
- langdurig: wapenonderhoudsmonteurs 2e echelon en hoger
- incidenteel: mogelijk personeel van Pantserwagenpelotons in de 70-er en 80-er jaren (onderhoud .50 en MAG in spoelbakken), vuurwapeninstructeurs KMar en individuele medewerkers.

Beschikbaarheid historische documentatie:
Bij de KMar is geen documentatie meer voorhanden.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Kanstelen
Operationele Gereedheid

Ons kenmerk

DMO

Algemeen
PX 10 wordt waarschijnlijk sinds de jaren 60 binnen de Krijgsmacht gebruikt.
DMO heeft geen informatie van het gebruik van PX 10 bij LCW.
In de 70'er jaren waren er gezondheidsproblemen (eczeem) bij personeel wat werkzaam was bij in ieder geval de Marine. Deze problemen zijn eind 1980 geëscaleerd. Naar aanleiding van een Nota van de Inspecteur Gezondheidszorg der Zeemacht aan C-Zeemacht. In 1981 is PX 10 van boord van schepen verwijderd en is het gebruik geleidelijk in werkplaatsen afgebouwd. In 1996 is de Britse performance specificatie door UK MOD ingetrokken.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:
Bewapeningswerkplaatsen van het Marinebedrijf
IBL

Toepassingen PX 10:
Het werd toegepast als reinigings- en preserveermiddel voor wapens in wapenonderhoudskamers, o.a. de bewapeningswerkplaatsen van het Marinebedrijf.
PX-10 werd bij de Marine gebruikt aan boord van schepen als waterverdringend middel.
Bij IBL werd PX 10 in ieder geval toegepast als middel voor kortdurend preserveren van gereinigde onderdelen.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
Personeel van de Marine.

Beschikbaarheid historische documentatie:
Intern de DMO heeft een vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van dossiers en andere archiefstukken plaatsgevonden om de samenstelling van PX-10 boven water te halen.
Over de resultaten van dit onderzoek kan het volgende worden gerapporteerd:

- Het volledige archief van het Defensie Bedrijfsstoffen Bedrijf (DBB) is doorzocht. Bij dit onderzoek is geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het DBB heeft binnen de informatiesystemen van CLSK geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het Marinebedrijf heeft binnen haar informatiesystemen geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Het Landelijk Bevoorradingsbedrijf heeft binnen de informatiesystemen van de CLAS geen informatie over PX-10 aangetroffen;
- Voor 1996 heeft de firma ITS Caleb Brett ten behoeve van DMKL / Matlogco analyses uitgevoerd op de samenstelling van PX-10. ITS Caleb Brett heeft aangegeven, dat haar archieven maximaal 10 jaar teruggaan en dat zij geen informatie meer in haar bezit heeft over de voor 1996 uitgevoerde analyses.

Op grond van bovenstaand onderzoek blijkt dat binnen de DMO geen informatie aanwezig is over de exacte samenstelling van PX-10 en/of leveranciers, welke PX-10 in de loop der jaren daadwerkelijk aan het Ministerie van Defensie hebben geleverd.

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturen
Operationele Eenheden

Datum
Ons kenmerk

CDC

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
Bewakers/beveiligers van de Directie Beveiliging Vastgoed (Haagse regio inclusief Gouda en Twente en Soesterberg)
Bewakers/Beveiligers van het toekomstige (medio 2009) DBBO
KIM (den helder)/KMA (breda)

Ministerie van Defensie

Defensiestaf
Directie Aansturing
Operationele Gereedstelling

Datum:
Ons kenmerk: [illegible]

CLAS

Algemeen
Uit gepubliceerde gegevens blijkt dat PX-10 in ieder geval sinds halverwege de jaren zeventig beschikbaar was in de bevo-lijn van de landmacht. Vanaf begin jaren tachtig is het middel uitgefaseerd en sinds 1989 is PX-10 niet meer gebruikt voor wapenreiniging. Vanaf 1995 zijn alle toepassingen gestopt. Het gehalte aan benzeen in PX-10 is vanaf 1979 drastisch teruggebracht en na 1988 bevatte PX-10 slechts nog sporen van deze stof.

Kazernes en werkplaatsen waar PX 10 werd gebruikt:
Op vrijwel alle landmachtlocaties kan PX-10 zijn gebruikt. Op locaties waar destijds herstel- en onderhoudseenheden waren gehuisvest die een onderhoudsrelatie hadden met mobilisabele eenheden is dit vrijwel zeker het geval.

Toepassingen PX 10:
PX-10 is breed verkrijgbaar geweest in de normale logistieke lijn en werd gebruikt voor het tijdelijk corrosiewerend maken (preserveren), depreserveren en reinigen van onbehandelde metalen onderdelen, voornamelijk wapens en wapensystemen.

Voorgeschreven voorzorgsmaatregelen en het toezicht op de naleving:
De voorgeschreven preventiemaatregelen bestonden o.a. uit: PX-10 alleen gebruiken in goed geventileerde ruimtes en het dragen van beschermende handschoenen, kleding (overall) en adembescherming. Voor een juiste interpretatie moet men het maatregelenpakket plaatsen tegen de kennis en de stand van de wetenschap in die tijd.

Groepen personeel die in aanraking zijn geweest en/of met PX 10 gewerkt hebben:
Potentieel (dagelijks) blootgestelden moeten bij de landmacht worden gezocht in de categorie medewerkers die binnen deze werkplaatsen geplaatst zijn geweest op uitvoerend niveau. Daarbij moet worden gedacht aan burger- en militaire medewerkers tot en met het rangsniveau van sergeant-majoor en burgerequivalent.

Beschikbaarheid historische documentatie:
In de tijdspanne waarin PX-10 binnen de landmacht gebruikt werd, was dit binnen de toen geldende regels en normen. In november 1985 is een algemeen veiligheidsinformatieblad (AVIB) met nummer 8030-07 voor PX-10 uitgegeven. De AVIB is binnen het CLAS nog steeds beschikbaar. Deze AVIB bevat informatie over de samenstelling van het product en de daaraan verbonden gevaareigenschappen.

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Directie Wapensystemen
Afdeling Platformtechnologie
Kenniscentrum ARBO & Milieu

Bezoekadres:
Frederikkazerne
Van der Burchlaan 31
Postadres:
MPC 58 A
Postbus 90822
2509 LV Den Haag
www.defensie.nl

Steller:

Telefoon (070) 316 24 28
Fax (070) 316 31 31
Intern (546) 6 24 28
E-mail:

Nota

Aan HDP/DMG/H-AGB
t.a.v. KTZAR

Afschrift aan

Datum 09-12-2008
Ons kenmerk ZS/PFT/2008032811
Onderwerp Inventarisatie PX-10

Referte: a. Kamervragen van de heren De Wit en Poppe van de SP d.d. 16 september 2008 over het gebruik van het reinigings- en preserveermiddel PX-10 binnen het Ministerie van Defensie.

b. Antwoord van de Staatssecretaris van Defensie d.d. 3 oktober 2008 op Kamervragen van de heren De Wit en Poppe over het gebruik van het reinigings- en preserveermiddel PX-10 binnen het Ministerie van Defensie.

1. In relatie tot referte 1 heeft er intern de DMO een onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van dossiers over het reinigings- en preserveermiddel PX-10. Binnen de DMO is één dossier aangetroffen, wat afkomstig is van de voormalige DMKM. Een chronologisch overzicht van de in dit dossier aangetroffen informatie is u op 23 september jl. aangeboden, inclusief een tekstvoorstel voor beantwoording van de Kamervragen 3, 4 en 5.

2. Naar aanleiding van de door de Staatssecretaris van Defensie in referte 2 gedane toezeggingen heeft intern de DMO een vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van dossiers en andere archiefstukken plaatsgevonden om de samenstelling van PX-10 boven water te halen. Over de resultaten van dit onderzoek kan het volgende worden gerapporteerd:
   a. Het volledige archief van het Defensie Bedrijfsstoffen Bedrijf (DBB) is doorzocht. Bij dit onderzoek is geen informatie over PX-10 aangetroffen;
   b. Het DBB heeft binnen de informatiesystemen van CLSK geen informatie over PX-10 aangetroffen;
   c. Het Marinebedrijf heeft binnen haar informatiesystemen geen informatie over PX-10 aangetroffen;

Ministerie van Defensie

Directie Wapensystemen
Afdeling Platformtechnologie
Kenniscentrum ARBO & Milieu

Datum 09-12-2008

Ons kenmerk 2.5/PFT/2008632811

d. Het Landelijk Bevoorradingsbedrijf heeft binnen de informatiesystemen van de CLAS geen informatie over PX-10 aangetroffen;

e. Voor 1996 heeft de firma ITS Caleb Brett ten behoeve van DMKL / Matlogco analyses uitgevoerd op de samenstelling van PX-10. ITS Caleb Brett heeft aangegeven, dat haar archieven maximaal 10 jaar teruggaan en dat zij geen informatie meer in haar bezit heeft over de voor 1996 uitgevoerde analyses.

3. Op grond van bovenstaand onderzoek informeer ik u, dat binnen de DMO geen informatie aanwezig is over de exacte samenstelling van PX-10 en/of leveranciers, welke PX-10 in de loop der jaren daadwerkelijk aan het Ministerie van Defensie hebben geleverd. De Archiefwet kent overigens voor verwervingsdossiers een bewaartermijn van 7 jaar.

4. De DMO beschikt wel over de volgende informatie die een inzicht geeft over de ontwikkeling van de globale samenstelling van PX-10:

a. DEF STAN 68-11, in 1970 uitgegeven door het Britse Ministerie van Defensie, welke feitelijk een product performance specificatie is. Deze publicatie is in 1996 ingetrokken;

b. Chemiekaart van terpentine (uitgave 1980) waarin staat vermeld, dat het in PX-10 aanwezige oplosmiddel terpentine voor 10 tot maximaal 70 % uit aromaten bestaat;

c. Inspecteur Geneeskundige Dienst Der Zeemacht (nota uit 1980). PX-10 bevat onder meer benzeen, tolueen en xyleen.

d. Bedrijfsveiligheidscommissie Zeemacht (verslag uit 1981). Twee bedrijfsartsen melden, dat zij op de verpakking van PX-10 hebben gelezen, dat PX-10 onder andere tolueen en xyleen bevat;

e. Artikel Veiligheids Informatie Blad (AVIB) over PX-10 (uitgave 1985). PX-10 bestaat voor 85 à 95 % uit terpentine, welke maximaal 20 % aromaten bevat;

f. Telefoonnotitie uit 1987, PX-10 bevat maximaal 1% aromaten en minder dan 5 parts per million (ppm) benzeen. Deze laatste waarde van minder dan 5 ppm benzeen betekent dat die betreffende levering PX-10 feitelijk vrij was van benzeen;

g. Toxicologisch en veiligheidsformulier uit 1989. Reinigingsmiddel welke PX-10 vervangt als wapenreiniger (Carberto Car511), bevat geen benzeen.

Ministerie van Defensie

Directie Wapensystemen
Afdeling Platformtechnologie
Kenniscentrum ARBO & Milieu

Datum 09-12-2008
Ons kenmerk Z5/PFT/2008032811

5. Naar aanleiding van de verstrekte informatie heeft u verzocht u nader geïnformeerd te willen worden over de chemische verschillen tussen "terpentine" en "white spirit". "White spirit" en "terpentine" zijn feitelijk verschillende benamingen voor een mengsel van alifatische en alicyclische koolwaterstoffen, die afhankelijk van de op dit moment geldende productspecificaties 0 (nul) tot maximaal 25 % aromatische koolwaterstoffen bevatten. Er is feitelijk geen verschil tussen white spirit en terpentine, beide zijn een mengsel van C7-C12 koolwaterstoffen met een beginkookpunt (IBP) tussen 120 °C en 180 °C. Hierbij geldt dat:
   a. Hoe hoger het aromaatgehalte is, des te beter de oplossende eigenschappen zijn;
   b. Hoe lager het beginkookpunt is, des te hoger de vluchtigheid en des te sneller het gereinigde product droogt.

6. Tevens heeft u verzocht u nader te informeren over andere door Defensie (in het verleden) gevoerde bedrijfsstoffen, welke benzeen bevatten. Het Kenniscentrum Arbo & Milieu van mijn Directie heeft binnen haar informatiesystemen alleen informatie gevonden over handelgebruikelijke benzine superplus 98, welke in het verleden 5 % en tegenwoordig 0,4 % benzeen bevat. Dit laatste is volledig in overeenstemming met de vigerende EG-regelgeving. Bij Shell is verder de vraag uitgezet of vliegtuigbrandstof in het verleden benzeen bevatte. U zal zo spoedig mogelijk over het antwoord worden geïnformeerd.

DE DIRECTEUR MAERIEEL ORGANISATIE
Voor deze
DE DIRECTEUR WAPENSYSTEMEN

CLAIMZORG
letselschade

Agm.eberharter.01@mindef.nl
Ministerie van Defensie
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
T.a.v. de heer mr. A. Eberharter

Den Haag, 23 oktober 2018
Ons kenmerk: PX-10
Uw kenmerk: Wet Openbaarheid van Bestuur informatie/documenten

Betreft: WOB PX-10

Geachte heer Eberharter,

In verband met de lopende en in te dienen PX-10 aansprakelijkheidszaken bericht ik u als volgt.

In de PX-10 materie verschijnen er steeds nieuwe (belastende) documenten die evenwel niet van de zijde van Defensie worden verkregen.

Zo wijs ik op de van Intranet Defensie van een medewerker verkregen Nota van 17 december 2008 van de Algemeen Direkteur Marinebedrijf, te weten Dr. Ir. De Waard, Commandeur van de Technische Dienst aan de Brigadegeneraal Dohmen (zie de bijlage) te Den Haag.

Dit schrijven van de Algemeen Direkteur Marinebedrijf kwam tot stand door de Nota van 27 oktober 2008 van Defensiestaf, Luitenant-Generaal Meulman, die aan alle onderdelen van de Krijgsmacht gerichte vragen stelde over het gebruik van PX-10 (zie bijlage).

WOB verzoek

Mijn WOB verzoek luidt thans dat ik uit naam van al mijn PX-10 cliënten de antwoord Nota's van alle aangeschreven Commandeurs vide de Nota van 27 oktober 2008 wens te ontvangen.

Ik beschik weliswaar over de Nota van 15 december 2008 van Generaal-majoor Wehren (zie de bijlage) maar dat betreft een samenvatting van de ontvangen gegevens van de aangeschreven Commandeurs.

Postadres Postbus 82018
2508 EA Den Haag
Bezoekadres Schokkerweg 11
Telefoon 070 - 3922715
E-mail info@claimzorg.nl
Internet www.claimzorg.nl
IBAN NL55 INGB 0004 6815 11
BIC INGBNL2A
KvK 27157668

ClaimZorg is een handelsnaam van Letselschadebureau Haaglanden B.V.

Herhaald verzoek

Voorts stel ik vast dat ik nog steeds niet heb ontvangen de gevraagde Jaarverslagen + Veiligheidsrapporten + Jaarplannen (zie mijn brief aan u van 5 november 2014) in het kader van de Veiligheidswet (tot aan 1980) en de Arbowet (na 1980).

Met uw e-mail van 10 maart 2015 (zie de bijlage) kom ik immers niet veel verder. Het moge zo zijn dat eerst vanaf 1980 er een Arbo verplichting bestond dus vanaf die tijd kunt u zo wie zo de gewenste rapporten zoals hiervoor genoemd leveren. Hoe we het ook (be) noemen, er moeten toch bij Defensie verslagen, veiligheidsrapporten en terugkoppelingsverslagen zijn over PX-10 in elk geval vanaf 1976 nu hoge Officieren binnen Defensie middels Nota's vanaf 1976 (die hebt u ook in uw bezit) de noodklok over het werken met PX-10 hebben doen luiden.

Uw verwijzing naar een website waar ik ad libitum mag gaan zoeken is natuurlijk geen concrete beantwoording van mijn WOB verzoek. Ik diende een WOB verzoek in, niet een sollicitatie voor "Medewerker Defensie Opsporing Verzocht".

In uw e-mail van 10 maart 2015 meldt u een diepgaand archiefonderzoek. Wat kunt u leveren?

Ik hoef met u toch geen discussie te voeren of mijn WOB verzoek wel of geen persoonlijk belang heeft. Ik dien de belangen van 175 PX-10 cliënten en daarnaast publiceer ik middels mijn webside over PX-10 en communiceer over het PX-10 vraagstuk met vele externe deskundigen en journalisten. Kijkt u even op onze website en daar zult u 538 verklaringen aantreffen van personen die op mijn verzoek een veelvoud aan PX-10 gerelateerde vragen – die het RIVM niet stelde – hebben beantwoord.

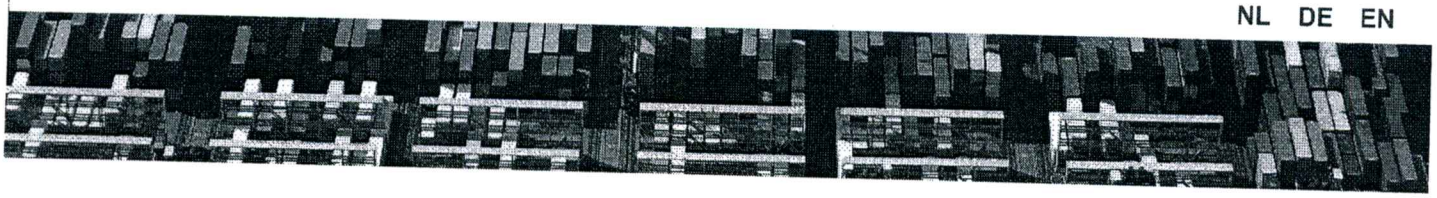
Tot slot nog het volgende.

Opvallend is dat van de zeer weinige documentatie die ik van Defensie heb ontvangen er nauwelijks documentatie is over de periode 1976 tot ver in de jaren 90. Ik zie mij dan ook er toe genoodzaakt om Defensie te verzoeken mij alle PX-10 documenten toe te zenden, waaronder Nota`s, rapporten, e-mail, vergaderverslagen, maar ook etcetera correspondentie tussen Defensie en het RIVM alsmede agenda overzichten waaruit de besprekingen met het RIVM is vermeld. Stukken die mij immers worden onthouden.

Ik ben voornemens dan ook bij Defensie een verzoek in te dienen gegrond op artikel 843a van het Wetboek van Rechtsvordering, ofwel tegen de achtergrond van het rechtssfeerbeginsel dat in het kader van een geding partijen over gelijke stukken beschikken. Mijn vraag aan u luidt: bij welke afdeling/onderdeel van Defensie kan dit verzoek worden ingediend; loopt dat via u?

Dank voor de medewerking.

Met vriendelijke groet,
Johannes de Bruin,
ClaimZorg Letselschade
debruin@claimzorg.nl

Inzage in de stukken van de wederpartij (art. 843a Rv)

Gepubliceerd: 05 januari 2017

Partijen zijn in beginsel niet verplicht elkaar alle informatie en documenten te verschaffen die zij in hun dossier hebben. Belangrijk is daarom de mogelijkheid om kennis te nemen van een schriftelijk bewijsmiddel van de wederpartij door een 843a Rv-vordering in te stellen. Artikel 843a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering regelt namelijk de 'bijzondere exhibitieplicht', met andere woorden de plicht tot het verstrekken van inzage, kopieën of uittreksels van bepaalde schriftelijke bescheiden.

Er is een aantal voorwaarden waar aan moet worden voldaan, voordat de rechter een 843a Rv-vordering toewijst. De vorderende partij moet een rechtmatig belang hebben, het moet gaan om bepaalde bescheiden en men moet partij zijn bij de rechtsbetrekking. Deze voorwaarden zullen hieronder nader worden uiteengezet.

Rechtmatig belang

De eiser of verzoeker in een 843a Rv-procedure moet een rechtmatig belang hebben bij het inzien van de stukken. De partij moet een direct en concreet belang hebben, dat relevant is voor haar rechtspositie in het geschil.

In de regel ligt dit belang in het kader van een eerlijke procesvoering. Zo mag een partij geen onredelijk voor- of nadeel genieten of lijden doordat bepaalde bewijsstukken in de procedure niet beschikbaar worden gesteld. Deze stukken hoeven overigens niet doorslaggevend te zijn. Zolang een partij voldoende concrete feiten en omstandigheden kan stellen waaruit een rechtmatig belang blijkt, wordt aan dit vereiste voldaan. Een bekend voorbeeld is de crediteur die inzage vordert in de financiële gegevens van haar debiteur om de vraag te beantwoorden of verhaal mogelijk is.

Bepaalde bescheiden

De stukken waarvan inzage wordt gewenst moeten zodanig concreet worden beschreven dat niet alleen duidelijk is waarop wordt gedoeld, maar ook dat kan worden getoetst of het genoemde rechtmatig belang om die stukken in te zien er wel is.

De vraag of de bescheiden voldoende of onvoldoende bepaald zijn, ligt natuurlijk ter beantwoording aan de rechter. Dit heeft de nodige rechtspraak opgeleverd. Zo werden de frasen "alle tussen partijen gewisselde correspondentie, en portefeuilleoverzichten" en "het volledige dossier, in ieder geval bestaande uit (...)" als voldoende bepaald geacht. Onvoldoende bepaald waren de termen 'het volledige cliëntendossier', 'het schadedossier' en 'alle bescheiden aangaande een overname gedurende een periode van twee jaar'.

Deze voorwaarde beoogt vooral het voorkomen van een fishing expedition. Zonder dit vereiste zou het interessant kunnen zijn om grote hoeveelheden data op te vragen in de hoop dat er iets nuttigs tussen zit. Deze mogelijkheid wordt nu ingeperkt doordat de aanvrager moet weten van het bestaan van de stukken waarnaar zij vraagt en deze voldoende bepaald moet beschrijven.

Rechtsbetrekking

Het laatste vereiste is dat de verzoeker partij is bij een rechtsbetrekking en dat de bescheiden betrekking hebben op die rechtsbetrekking. Deze rechtsbetrekking is vaak een overeenkomst, maar kan ook een verbintenis uit de wet zijn, zoals een onrechtmatige daad.

Het is niet vereist dat degene van wie bescheiden worden gevorderd ook partij is bij de rechtsbetrekking. Zo komt het regelmatig voor dat een derde stukken onder zich heeft die van belang kunnen zijn voor een procedure. Van een partij wordt bovendien verwacht dat hij de nodige moeite doet om stukken die bij een derde liggen onder zich te krijgen.

Uitzonderingen

Als aan de bovenstaande vereisten is voldaan, wijst de rechter de vordering tot inzage, afschriften of uittreksels normaliter toe. Degene die over de relevante stukken beschikt kan zich echter op 'gewichtige redenen' beroepen op basis waarvan hij exhibitie kan weigeren. Eveneens kan een verschoningsgerechtigde, zoals een advocaat of

Zo is het belang van privacy en bescherming van de concurrentiepositie vaak geen voldoende gewichtige reden om inzage in stukken te weigeren. Ook het argument dat de exhibitie zou leiden tot grote administratieve verzwaring en financiële lasten levert geen uitzonderingsgrond op.
Een andere uitzondering op de bijzondere exhibitieplicht is als het ter beschikking stellen niet nodig is voor een behoorlijke rechtsbedeling. Als bijvoorbeeld dezelfde informatie kan worden verkregen door een getuigenverhoor, dan is het voor een eerlijke procesvoering niet nodig om degene die de stukken onder zich heeft te belasten.

Procedure
Hierboven ging het voornamelijk om vorderingen in een lopend geding. Het is echter ook mogelijk om bij dagvaarding in een afzonderlijk geding nakoming van de exhibitieplicht te vorderen, zelfs wanneer in het buitenland de hoofdprocedure al loopt.

Het is verder van belang te weten dat hoger beroep tegen het vonnis op een art. 843a Rv-vordering als onderdeel van een bodemprocedure in beginsel niet mogelijk is. Normaliter kan tegen dit tussenvonnis namelijk pas hoger beroep worden ingesteld samen met het eindvonnis in de hoofdprocedure. In veel gevallen is een hoger beroep op een eerdere beslissing inzake een art. 843 Rv-vordering dan 'mosterd na de maaltijd'. Het is echter wel mogelijk dat de rechter op verzoek verlof verleent om in beroep te gaan.

Conclusie
Kort samengevat kan worden gesteld dat de 843a Rv-vordering een nuttig middel kan zijn om bewijsdocumenten te verzamelen. Als aan de vereisten is voldaan, zal het normaliter mogelijk zijn om een kijkje te nemen in de stukken van de wederpartij.

Richard Latten / Bas Neureiter di Torrero

Auteur

Categorieën